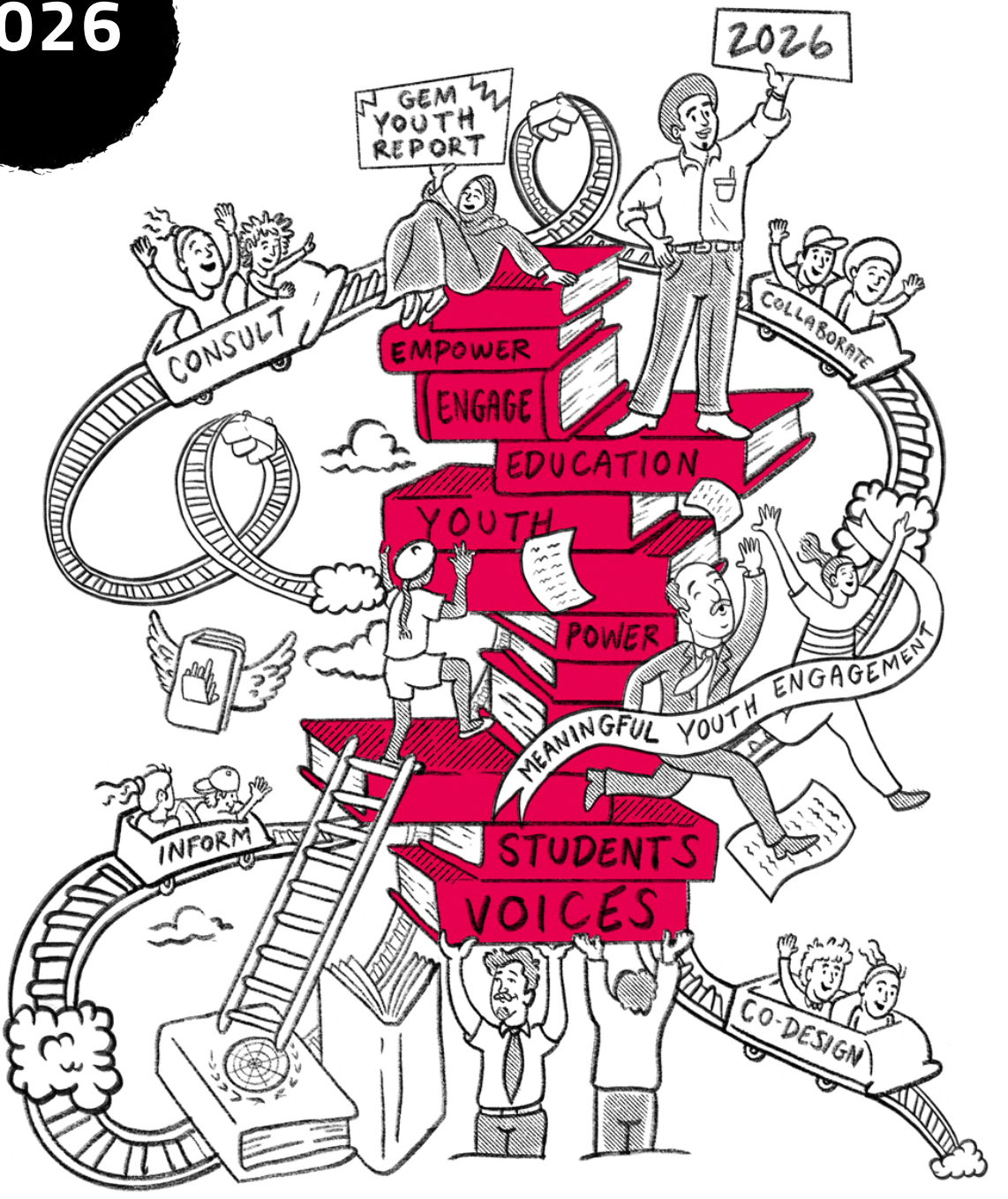
2026

SPOLUPRÁCA S MLÁDEŽOU

SPRÁVA O MLÁDEŽI

unesco
Sustainable Development Goals
United Nations Youth Office
Global Education Monitoring Report

Táto publikácia je dostupná v režime otvoreného prístupu pod licenciou Attribution-ShareAlike 3.0 IGO (CC-BY-SA 3.0 IGO) (http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/igo/). Používaním obsahu tejto publikácie používatelia súhlasia s podmienkami používania repozitára UNESCO s otvoreným prístupom (https://www.unesco.org/open-access/cc-sa).

Obrázky označené hviezdičkou (*) nepodliehajú licencii CC-BY-SA a nesmú sa používať ani reprodukovať bez predchádzajúceho súhlasu držiteľov autorských práv.

UNESCO je vydavateľstvo s otvoreným prístupom a všetky publikácie sú sprístupnené online bezplatne prostredníctvom dokumentárneho repozitára UNESCO. Akákoľvek komercializácia jeho publikácií zo strany UNESCO slúži na pokrytie nominálnych skutočných nákladov na tlač alebo kopírovanie obsahu na papier alebo CD a distribúciu. Nie je to s cieľom dosiahnuť zisk.

Použité označenia a prezentácia materiálu v tejto publikácii neznamenajú vyjadrenie akéhokoľvek názoru zo strany UNESCO týkajúceho sa právneho postavenia akejkoľvek krajiny, územia, mesta alebo oblasti, alebo ich orgánov, alebo týkajúceho sa vymedzenia ich hraníc.

Na túto publikáciu sa možno odvolávať ako: UNESCO. 2026. Globálna monitorovacia správa o vzdelávaní: Správa o mládeži – Spolupráca s mládežou

Vydané v roku 2026 Organizáciou Spojených národov pre vzdelávanie, vedu a kultúru (UNESCO), 7, Place de Fontenoy, 75352 Paríž 07 SP, Francúzsko a Úrad OSN pre mládež, 333 E 45th St, New York, NY 10017, Spojené štáty americké.
© UNESCO a Úrad OSN pre mládež, 2026

Akékoľvek chyby alebo opomenutia zistené po tlači budú opravené v online verzii na adrese: https://www.unesco.org/gem-report/en
Táto správa a všetky súvisiace materiály sú k dispozícii na stiahnutie tu: Bit.ly/2026youthreport

ISBN: 978-92-3-100844-3
https://doi.org/10.54676/ELTQ3060 Grafický dizajn: UNESCO Ilustrácie: © Aaron Lopez-Barrantes Vytlačené na recyklovanom papieri s certifikátom PEFC rastlinnými farbami.
Pre viac informácií kontaktujte, prosím:

Tím pre správu o monitorovaní globálneho vzdelávania

UNESCO, 7 Place de Fontenoy, 75352 Paríž 07 SP, Francúzsko.
E-mail: gemreport@unesco.org
Tel.: +33 1 45 68 07 41
www.unesco.org/gemreport
https://gemreportunesco.wordpress.com

Správy o mládeži zo série Globálnych monitorovacích správ o vzdelávaní:

2024	Technológia vo vzdelávaní: Nástroj podľa našich podmienok!
2022	Neštátni aktéri vo vzdelávaní: Kto si vyberá? Kto prehráva?
2020	Inklúzia a vzdelávanie: Všetko znamená všetko
2019	Migrácia, vysídľovanie a vzdelávanie: Budovanie mostov, nie múrov
2017/8	Zodpovednosť vo vzdelávaní: Plnenie našich záväzkov
2016	Vzdelávanie pre ľudí a planétu

V Inčchonskej deklarácii a akčnom rámci pre vzdelávanie do roku 2030 sa uvádza, že mandátom Globálnej monitorovacej správy o vzdelávaní je byť „mechanizmom na monitorovanie a podávanie správ o Cieli udržateľného rozvoja č. 4 a o vzdelávaní v rámci ostatných Cieľov udržateľného rozvoja" so zodpovednosťou „podávať správy o implementácii národných a medzinárodných stratégií s cieľom pomôcť všetkým relevantným partnerom niesť zodpovednosť za plnenie svojich záväzkov v rámci celkového sledovania a preskúmania Cieľov udržateľného rozvoja". Správu pripravuje nezávislý tím, ktorý hostí UNESCO.
Tím pre vypracovanie Správy o monitorovaní globálneho vzdelávania je zodpovedný za výber a prezentáciu faktov obsiahnutých v tejto knihe a za názory v nej vyjadrené, ktoré nemusia nevyhnutne zodpovedať názorom UNESCO a nezaväzujú organizáciu. Celkovú zodpovednosť za názory a stanoviská vyjadrené v správe nesie jej riaditeľ.

TÍM PRE SPRÁVU O MONITOROVANÍ GLOBÁLNEHO VZDELÁVANIA

Riaditeľ: Manos Antoninis

Daniel April, Marcela Barrios Rivera, Madeleine Barry, Yekaterina Baskakova, Michael Cairney, Mariana Contreras, Aruem Cho, Anna Cristina D'Addio, Rafaela Maria Da Silva Santos, Dmitri Davydov, Francesca Endrizzi, Anja Flottmeier, Tuamanaia Foimapafisi, Pablo Fraser, Lara Gil Benito, Emily Goldstein, Pierre Gouëdard, Priyadarshani Joshi, Maria-Rafaela Kaldi, Josephine Kiyenje, Jodi Klue, Camila Lima De Moraes, Kate Linkins, Kassiani Lythrangomitis, Aurélia Mazoyer, Anissa Mechtar, Yuki Murakami, Judith Randrianatoavina, Kate Redman, Maria Rojnov, Divya Sharma, Laura Stipanovic, Aziah-Katiana Tan, Dorothy Wang a Shifeng Zhou.

Správa o monitorovaní globálneho vzdelávania je nezávislá každoročná publikácia. Správu GEM financuje skupina vlád, multilaterálnych agentúr a súkromných nadácií a podporuje ju UNESCO.

KRÁTKE ZHRNUTIE

Mladým ľuďom a študentom treba dôverovať, že budú hrať vedúcu úlohu v rozhodovaní o vzdelávaní

Hoci mladí ľudia a študenti nie sú vo formálnej politike dobre zastúpení, sú politicky aktívnou skupinou, ktorá požaduje dobrú správu vecí verejných a sociálnu spravodlivosť. Chcú, aby ich hlasy boli vypočuté a aby sa zmysluplne zapájali do riešenia otázok, ktoré ovplyvňujú ich súčasnosť a budúcnosť, najmä v oblasti vzdelávania. Požiadavky mládeže a študentov na zmysluplné zapojenie sa do rozhodovacieho procesu v oblasti vzdelávania sú súčasťou globálneho hnutia za angažovanosť mládeže, ktoré sa v posledných troch desaťročiach rozrástlo.

V roku 2022 Deklarácia mládeže na Summite o transformácii vzdelávania vyzvala národných činiteľov s rozhodovacou právomocou, aby investovali do vedenia mládeže a študentov a podporovali ich zastúpenie. Táto správa poskytuje prehľad súčasnej situácie a naliehavo vyzýva vlády, aby v tomto smere vynaložili väčšie úsilie. Na základe dvoch prieskumov – zameraných na vlády a mládežnícke a študentské organizácie – sleduje charakteristiky zapojenia mládeže a študentov do tvorby vzdelávacích právnych predpisov a politík na celom svete s odkazom na konkrétne príklady, ako aj na výzvy, s ktorými sa toto zapojenie stretáva. Navrhuje tiež ukazovateľ merajúci úsilie vlád o zapojenie mládeže a študentov do tvorby vzdelávacích právnych predpisov a politík.

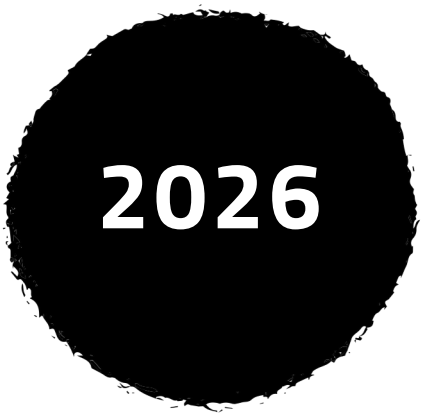
Jedna z troch **krajín** má zavedený formálny mechanizmus na zapojenie mladých ľudí do rozhodovacieho procesu.

Odpovede od 93 vlád, čo je reprezentatívna globálna vzorka, ukazujú, že každá tretia krajina uvádza, že má zavedenú formálnu požiadavku na účasť mládeže alebo študentov na rozhodovaní o vzdelávaní prostredníctvom formálnych orgánov. Konzultácie sú však rozšírenejšie – v troch zo štyroch krajín konzultovali s mladými ľuďmi legislatívu a politiku v oblasti vzdelávania za posledné tri roky. Formálne mechanizmy sa nachádzajú prevažne v bohatších a starnúcich krajinách, zatiaľ čo zvyšok sveta má buď voľné konzultačné procesy, alebo žiadne. Uznáva sa, že určitá spätná väzba z konzultácií ovplyvnila politiky vzdelávania v oblasti inklúzie, blahobytu, bezpečnosti a reformy učebných osnov.

Odpovede od 101 mládežníckych a študentských organizácií, čo je vzorka, v ktorej sú európske krajiny nadmerne zastúpené, ukazujú, že menej ako jedna tretina mala pocit, že je často zapojená, a len jedna z piatich mala pocit, že je cenená, alebo že s ňou vláda skutočne spolupracuje. Opýtané organizácie vyjadrili silné ciele ovplyvňovať vzdelávacie politiky a zastupovať hlasy študentov a mládeže, ale často majú pocit, že ich hlas a viditeľnosť sú obmedzené. Aj keď majú organizácie miesto pri rokovaniach prostredníctvom formálnych mechanizmov, často vnímajú nedostatok skutočnej vôle vypočuť si ich. Okrem toho čelia krátkym časovým rámcom a majú problém so zapojením svojich členov a nájdením dostatočných zdrojov na účasť.

Silnejšie zapojenie mládeže a študentov do rozhodovania o vzdelávaní si vyžaduje formálne mechanizmy a miesto pri rozhodovacích stoloch, reprezentatívnu a inkluzívnu účasť, inštitucionálnu podporu a zdroje a ocenenie ich spätnej väzby.

SPRÁVA O MONITOROVANÍ GLOBÁLNEHO VZDELÁVANIA

SPOLUPRÁCA S MLÁDEŽOU

SPRÁVA O MLÁDEŽI

Predslov

Účasť mládeže na tvorbe politík a rozhodovaní o vzdelávaní je pre mňa hlboko osobná. Moja cesta do verejnej služby sa začala v študentskom hnutí na svojej univerzite v mojej domovskej krajine, v Uruguaji, kde som na vlastnej koži zažil transformačnú silu zmysluplnej účasti mládeže. Tieto skoré ponaučenia formovali celoživotné presvedčenie: keď vytvárame skutočné priestory pre mladých ľudí, aby sa mohli zapojiť do tvorby politík a rozhodovania, nielenže posilňujeme jednotlivcov, ale posilňujeme aj inštitúcie a presadzujeme pozitívne zmeny pre spoločnosť ako celok.

Od môjho vymenovania za námestníka generálneho tajomníka pre záležitosti mládeže a vedúceho Úradu OSN pre mládež sa toto presvedčenie ešte viac upevnilo. Mladí ľudia nie sú pasívnymi príjemcami čakajúcimi na to, aby zdedili budúcnosť. Sú držiteľmi práv a partnermi, ktorí musia spolu s ostatnými generáciami pomôcť pri jej navrhovaní. Práca s mladými ľuďmi nie je o ich upokojovaní; je to morálny imperatív a praktická nevyhnutnosť vo svete, ktorý čelí hlbokým, prepojeným krízam, ktoré si vyžadujú naliehavé opatrenia a inovatívne riešenia.

Toto vydanie Správy o monitorovaní globálneho vzdelávania pre mládež, zamerané na vedenie s mládežou, prichádza v kritickom momente. Na celom svete sa čoraz viac uznáva úloha mladých ľudí ako aktérov zmeny, ale samotné uznanie nestačí. Príliš často zostáva účasť mládeže symbolická, bez jasných štruktúr, ktoré by zabezpečili zodpovednosť alebo vplyv. Potrebujeme inštitucionalizované a zákonom podložené spôsoby zmysluplnej účasti mládeže na tvorbe politík a rozhodovacích procesoch, založené na jasných zásadách a dlhodobo udržateľné. Nejde len o konzultácie s mladými ľuďmi, ale o spoluprácu s nimi v každej fáze. Zhromažďovaním silného súboru dôkazov a konkrétnych príkladov zo sektora vzdelávania táto správa pomáha objasniť, ako sa zmysluplná účasť mládeže môže zmeniť z ašpirácie na zodpovednosť.

Sektor vzdelávania je obzvlášť silným miestom na skúmanie tejto problematiky, pretože vzdelávanie je jadrom života mladých ľudí. Vzdelávanie vybavuje mladých ľudí občianskou gramotnosťou, kritickým myslením a schopnosťou efektívne sa zapájať, zatiaľ čo školy a univerzity môžu slúžiť aj ako priestory, kde sa demokratická angažovanosť nielen vyučuje, ale aj praktizuje. Mladí ľudia a študenti na celom svete už zohrávajú vedúcu úlohu – od globálnych snáh o obhajobu až po lokálne organizovanie, kampane na miestnej úrovni a komunitné aktivity. Tieto iniciatívy však príliš často zostávajú okrajové a nedostatočne financované. Naliehavo je potrebná väčšia viditeľnosť, trvalé investície, medzigeneračná solidarita a skutočná politická vôľa.

Keďže vstupujeme do záverečnej fázy smerom k roku 2030, táto správa vyzýva na jasnú akciu: vzdelávacie politiky nemožno navrhovať pre mladých ľudí bez toho, aby sa formovali spolu s nimi. Ak to s budovaním inkluzívnych, odolných a spravodlivých spoločností myslíme vážne, musí sa vedenie s mládežou stať normou, teraz aj po roku 2030. Budúcnosť vzdelávania – a nášho sveta – od toho závisí.

Felipe Paullier
Námestník generálneho tajomníka pre záležitosti mládeže,
Organizácia Spojených národov

Predslov

Hlasy mladých ľudí neboli nikdy dôležitejšie pre formovanie budúcnosti vzdelávania. Keďže sa blížime k posledným rokom Agendy pre trvalo udržateľný rozvoj do roku 2030 a začíname uvažovať o tom, čo bude nasledovať, musíme si uvedomiť základnú pravdu: vzdelávacie politiky navrhnuté pre mladých ľudí sa musia formovať s ich aktívnou účasťou.

Summit o transformácii vzdelávania (Transforming Education Summit) v roku 2022 znamenal v tomto uznaní zlomový moment. Som obzvlášť hrdá na to, že summit umožnil vytvorenie skutočne globálneho mládežníckeho hnutia. Deklarácia mládeže, ktorá z nej vzišla, bola jasnou požiadavkou na systémovú zmenu. Mladí ľudia vyzývali osoby s rozhodovacou právomocou, aby prešli od konzultácií k skutočnému partnerstvu, investovali do vedenia mládeže a študentov a začlenili svoje hlasy do každej fázy tvorby politík.

Pakt pre budúcnosť, prijatý na Summite budúcnosti v roku 2024, tento záväzok posilnil. Akcia 36 konkrétne vyzýva krajiny, aby posilnili zmysluplnú účasť mládeže na vzdelávaní prostredníctvom národných mechanizmov. Tieto globálne záväzky odrážajú rastúce pochopenie toho, že mladí ľudia nie sú len príjemcami vzdelávacích systémov, ale aj ich hlavnými zainteresovanými stranami, ktoré musia byť uznané ako partneri v ich transformácii.

Som rada, že UNESCO môže využiť svoje kolektívne silné stránky a premeniť ambície Deklarácie mládeže na konkrétne činy. Prostredníctvom tejto správy a jej navrhovaného ukazovateľa poskytujeme mechanizmus zodpovednosti na monitorovanie pokroku v účasti mládeže na rozhodovaní o vzdelávaní na celom svete. Rovnako dôležitá je naša jedinečná zvolávacia právomoc, ktorá zabezpečuje, aby mladí ľudia mali miesto pri stole v diskusiách formujúcich budúce vzdelávacie politiky. Táto dvojitá úloha monitorovať a zvolávať umožňuje UNESCO premeniť ambície na zmysluplnú zmenu. Ako však táto správa odhaľuje, priepasť medzi rétorikou a realitou zostáva veľká. Hoci sa konzultačné procesy rozšírili, mnohé zostávajú skôr symbolické ako skutočne transformačné. Mladí ľudia uvádzajú, že sú požiadaní o vstup, ale len zriedka vidia, že sa tento vstup odráža v konečných politikách. Musíme tiež urobiť viac pre to, aby k týmto rokovacím stolom prichádzali volení zástupcovia mládežníckych a študentských organizácií, a nie ručne vybraní kandidáti.

Pri príprave vzdelávacieho programu po roku 2030 musia byť mladí ľudia stredobodom tejto diskusie. Prinášajú nové pohľady na naliehavé výzvy a zdedia rozhodnutia, ktoré dnes robíme. UNESCO je pripravené podporiť túto transformáciu a spolupracovať so všetkými partnermi, ktorí sa zaviazali zabezpečiť, aby sa ďalší globálny vzdelávací program vytváral spoločne s mládežou. Budúcnosť vzdelávania závisí od toho.

Stefania Giannini
Zástupkyňa generálneho riaditeľa pre vzdelávanie, UNESCO

O Úrade pre mládež OSN

Ako prvá špecializovaná entita pre záležitosti mládeže v rámci sekretariátu Organizácie Spojených národov, Úrad OSN pre mládež presadzuje práva, perspektívy, príspevky a potenciál mladých ľudí na celom svete. Vedie úsilie k posilneniu spolupráce, koordinácie a zodpovednosti v záležitostiach mládeže a zabezpečuje, aby Organizácia Spojených národov efektívne a inkluzívne pracovala s mladými ľuďmi v celej ich rozmanitosti. Podporou zmysluplnej, inkluzívnej a efektívnej účasti mládeže na rozhodovacích procesoch sa jej práca zameriava na posilnenie postavenia mladých ľudí ako aktérov transformačných zmien pri riešení globálnych výziev v oblastiach trvalo udržateľného rozvoja, mieru a bezpečnosti, ľudských práv a humanitárnej činnosti. Úrad OSN pre mládež nadväzuje na viac ako desaťročie práce vedenej bývalými vyslancami generálneho tajomníka pre mládež a integruje ich prácu s cieľom presadzovať globálnu agendu pre mládež a riešiť potreby mladých ľudí na celom svete – čím privádza OSN bližšie k mladým ľuďom a mladých ľudí bližšie k OSN.

Poďakovania

Táto správa je výsledkom spolupráce medzi Správou o monitorovaní globálneho vzdelávania a Úradom pre mládež OSN. Správa by nebola možná bez príspevkov mnohých mladých ľudí, mládežníckych a študentských organizácií a inštitúcií. Tím Správy o monitorovaní globálneho vzdelávania (Správa GEM) by chcel vyjadriť uznanie za ich podporu a poďakovať im za ich podporu počas celého procesu, od konzultácií o vývoji prieskumov až po diskusie o obhajobe a šírení informácií. Počas dvoch rokov Správa GEM pracovala na tom, aby táto publikácia bola navrhnutá spoločne s mládežou a študentmi a aby v každej fáze zahŕňala ich hlasy a perspektívy.

Úprimne ďakujeme členom poradného výboru pre správu GEM a jeho predsedníčke Jutte Urpilainen, ako aj našim oddaným financovateľom, ktorých odhodlanie a finančná podpora umožnili prípravu, publikovanie a šírenie práce na správe GEM.

Chceli by sme vyjadriť uznanie úlohe Úradu pre mládež OSN a jeho vedenia ako spoluvydavateľov tejto správy. Ich rady a dôkladné preskúmanie nám umožnili ponoriť sa do zložitej problematiky zmysluplného zapojenia mládeže a študentov do vzdelávania z globálneho hľadiska.

Taktiež oceňujeme úlohu UNESCO a všetkých v ústredí, v teréne a v Štatistickom inštitúte UNESCO, ktorí podporili zber údajov pre vládny prieskum. Osobitné poďakovanie patrí tímu mládeže v sektore sociálnych a humanitných vied UNESCO a sieti SDG 4 Youth & Student Network za ich podporu a usmernenia, ako aj bývalým a súčasným členom ich siete, ktorí podporili túto správu (Olga Devic, Ellen Dixon, Ilan Enverga, Rachael Kamana, Najib Mattar a Blessing Tunde Dada).

Ďakujeme profesorke Manji Klemenčičovej za zdieľanie svojich odborných znalostí pri vývoji nástrojov na zber údajov z prieskumu a za kontrolu správy.

Táto správa by nebola možná bez podpory početných globálnych a regionálnych mládežníckych a študentských organizácií, ktoré poskytli cennú pomoc od mapovania mládežníckych a študentských organizácií na národnej úrovni až po realizáciu prieskumu a obhajobu. Osobitné poďakovanie patrí Globálnemu študentskému fóru (Jacob Blasius), Celoafrickej študentskej únii (Divine Edem Kwadzodeh a Peter Kwasi Kodjie), Organizačnej kancelárii európskych školských študentov (Rui Teixeira), Európskej študentskej únii (Arno Schrooyen) a Mládežníckej rade Commonwealthu (Joshua Opey). Chceli by sme sa tiež srdečne poďakovať Sekretariátu Commonwealthu (Terri-Ann Gilbert-Roberts), Globálnej kampani za vzdelávanie (Asandiswa Dazana), Ázijsko-juhotichomorskému programu pre základné vzdelávanie (Lae Santiago) a Medzikultúrnym programom ASF (Anna Carolina Cassiani a Daniel Obst) za ich rady a odhodlanie presadzovať zmysluplné zapojenie mládeže.

Osobitné poďakovanie patrí stálym delegáciám UNESCO, národným komisiám a vládnym úradníkom z 93 krajín, ktoré odpovedali na vládny prieskum, ako aj tým zo 101 mládežníckych a študentských organizácií, ktoré odpovedali na prieskum medzi mládežou. Ich podpora nám umožnila navrhnúť prvé meranie ukazovateľa účasti mládeže a študentov na rozhodovaní o vzdelávaní.

Ďakujeme aj členom našej skupiny priateľov, ktorí poskytli premyslené rady ohľadom tónu správy a jej odporúčaní, ako aj mladým ľuďom, ktorí sa zúčastnili našich kampaní a konzultácií.

Správu viedli Manos Antoninis, Anja Flottmeier, Priyadarshani Joshi a Laura Stipanovic (správa GEM) a Sudha Balakrishnan a Bianca Liu Herzog (Úrad OSN pre mládež). Osobitné poďakovanie patrí stážistom a konzultantom, ktorí tento projekt podporili (Meagan Brooks, Akashdeep Kaur a Katherine Moore). Bez nich by táto práca nebola možná.

Správu upravil Andy Quan. Ilustrácie vytvoril Aaron Lopez-Barrantes v konzultácii s mladými ľuďmi.

Obsah

Stručný súhrn.....5
Predslov.....9
Poďakovanie.....12
Kľúčové posolstvá 15

Vedenie mládeže a študentov vo vzdelávaní sa prejavuje niekoľkými spôsobmi 19

... v školách 19
... na univerzitách 20
... v organizáciách občianskej spoločnosti vedených mládežou 21
... v mládežníckych a študentských hnutiach 21
... v politických a strategických priestoroch 24

Je ťažké monitorovať zmysluplné zapojenie mládeže do rozhodovacieho procesu 27

Definície zmysluplného zapojenia boli navrhnuté. 27
Priaznivé prostredie pre zmysluplné zapojenie mládeže má určité predpoklady. 29
Partnerstvo a dialóg sú kľúčom k zmysluplnému zapojeniu. 31
Globálny prieskum sa zaoberal aspektmi zapojenia mládeže. 32

Vlády vyvíjajú mechanizmy zapojenia mládeže 37

Každá tretia krajina má formálne orgány na zapojenie mládeže alebo študentov. 37
Tri zo štyroch krajín majú procesy konzultácií v oblasti vzdelávania, do ktorých sú zapojení mladí ľudia alebo študenti. 41
... o všeobecnom vzdelávaní, legislatíve, stratégii a politike v oblasti mládeže 42
... o učebných osnovách, obsahu vzdelávania a hodnotení 45
... o inklúzii a blahobyte 46
... o vysokoškolskom vzdelávaní 48

Mládežnícke a študentské organizácie zápasia o to, aby boli vypočuté 53

Väčšina organizácií vníma úroveň svojho zapojenia ako nedostatočnú. 56
Mládežnícke a študentské organizácie čelia množstvu výziev. 59

Záver 63

Odporúčania 64

Táto ilustrácia bola navrhnutá v spolupráci s mládežou

KĽÚČOVÉ POSOLSTVÁ

Prvé meranie nového navrhovaného ukazovateľa účasti mládeže na rozhodovaní o vzdelávaní v tejto správe zistilo, že iba jedna z troch krajín má formálne orgány na zapojenie mládeže alebo študentov do diskusií o vzdelávaní. Ďalšia analýza zistila, že tri zo štyroch krajín majú konzultačné procesy pre mládež alebo študentov v oblasti vzdelávania. Rastie počet mládežníckych parlamentov, poradných rád a konzultačných fór.

Účinnosť mechanizmov zapojenia závisí od toho, či umožňujú skutočný vplyv, alebo či sú rozhodnutia už vopred určené. Viac ako 40 % opýtaných mládežníckych organizácií uviedlo, že nie sú spokojné so zapojením prostredníctvom formálnych vládnych orgánov.

Zmysluplná účasť mládeže a študentov si vyžaduje politickú vôľu aj priaznivé podmienky. Krajiny fungujú v rôznych oblastiach od symbolických gest až po skutočné partnerstvo, kde sa mladí ľudia podieľajú na tvorbe politík ako rovnocenní. Napriek tomu aj dobre navrhnuté mechanizmy zlyhávajú bez politických slobôd, práva organizovať sa a nezávislosti médií.

Politická vôľa umožniť účasť mládeže prináša so sebou vyššiu legitimitu. Krajiny, ktoré vytvárajú tieto príležitosti a podporujú medzigeneračný dialóg, vidia, že mladí ľudia hlásia vyššiu dôveru v politické inštitúcie a väčšiu istotu vo vlastnú schopnosť presadzovať zmeny vo vzdelávaní a mimo neho.

Mládež a študenti uplatňujú vodcovstvo v rôznych formách a krajiny si vyberajú rôzne spôsoby, ako s ním pracovať. Školy, univerzity, politické inštitúcie, pouličné protesty, digitálne platformy a organizácie občianskej spoločnosti slúžia ako arény, kde mladí ľudia formálne aj neformálne formujú vzdelávací diskurz a politiku, ako jednotlivci aj ako súčasť hnutí, keď na to majú priestor. Ich potenciálny vplyv sa vďaka technológiám zosilnil.

Účasť sa nie vždy premieta do vplyvu. Len málo krajín informovalo o tom, či konzultácie skutočne zmenili konečné rozhodnutia alebo zapojili mládež do mechanizmov zodpovednosti. Z opýtaných mládežníckych organizácií 57 % uviedlo, že boli konzultované počas tvorby politík, ale iba 35 % uviedlo, že ich spätná väzba bola zohľadnená. Iba jedna zo štyroch organizácií bola požiadaná o vedenie konzultácií a menej ako jedna zo šiestich bola požiadaná o monitorovanie implementácie vzdelávacej politiky.

Väčšina mládežníckych a študentských organizácií hlási nedostatočnú angažovanosť. Spokojnosť je najnižšia medzi skupinami študentov. Keď boli respondenti požiadaní o charakterizáciu hĺbky svojej angažovanosti, od vylúčenia až po to, že sú oceňovaní ako partneri, iba 20 % z nich malo pocit, že skutočne spolupracujú s vládou alebo že ich príspevky sú dôležité. Spokojnosť sa výrazne zvyšuje, keď im je zverená formálna zodpovednosť za reformu politík.

Väčšia účasť nie vždy znamená inkluzívnejšiu účasť. Aj dobre mienené mechanizmy riskujú vylúčenie marginalizovaných hlasov a umožňujú vybraným jednotlivcom hovoriť za rozmanité populácie, ktoré nereprezentujú. 44 % opýtaných mládežníckych organizácií si však stanovilo požiadavky na zastúpenie.

Vedenie sa bežne považuje za kľúč k zlepšeniu vzdelávacích systémov vo všetkých ich dimenziách. Nie je však vždy jasné, ako sa takéto vedenie vykonáva. Cyklus Správy o monitorovaní globálneho vzdelávania pre roky 2024/2025 široko definoval vedenie vo vzdelávaní ako proces sociálneho ovplyvňovania zameraný na maximalizáciu spoločného úsilia smerom k spoločnému cieľu. Táto definícia slúžila ako pripomienka, že vedúce úlohy sa neobmedzujú len na ľudí v inštitucionálnych autoritách na úrovni školy a systému. Potenciál formovať cieľ otvára príležitosti mnohým ďalším, ktorí môžu ovplyvniť smerovanie vzdelávacieho systému na politickej úrovni.

„NAŠIMI HLAVNÝMI CIEĽMI SÚ PODPOROVAŤ INKLUZÍVNE A KVALITNÉ VZDELÁVANIE, ZABEZPEČIŤ ÚČASŤ MLÁDEŽE NA TVORBE POLITÍK A PRESADZOVAŤ PRÁVNE RÁMCE, KTORÉ ODRÁŽAJÚ POTREBY A PRÁVA MLADÝCH ĽUDÍ."

Albánska národná rada mládeže

Mládežnícke a študentské organizácie patria medzi aktérov so značným potenciálom prevziať vedúce postavenie vo vzdelávaní. Historicky, mládež a študenti na celom svete viedli požiadavky na zodpovednosť, sociálnu spravodlivosť a politické reformy.

Táto úloha sa v posledných rokoch stala významnejšou. Technológia poskytuje mladým ľuďom viac príležitostí na výmenu názorov a organizovanie akcií. Navyše, rastúce uznanie úlohy mladých ľudí ako kľúčových aktérov pozitívnej zmeny a ich dôležitého príspevku k mieru a bezpečnosti, trvalo udržateľnému rozvoju a ľudským právam podnietilo mnohé krajiny k aktívnemu získavaniu názorov mladých ľudí, počúvaniu a konaniu na základe nich.

Globálne inštitúcie, najmä na úrovni Organizácie Spojených národov, sa tiež zasadzujú za viditeľnosť mládeže v rozhodovacom procese. V roku 1989 Dohovor OSN o právach dieťaťa uznal právo detí na účasť: byť aktívny v rozhodovacom procese v spoločnostiach, komunitných programoch a službách (Organizácia Spojených národov, 1990). V roku 1995 Svetový akčný program pre mládež zaradil vzdelávanie a plnú účasť na spoločenskom a rozhodovacom procese medzi svojich 15 prioritných oblastí, pričom zdôraznil mládežnícke organizácie ako fóra na rozvoj potrebných zručností, podporu spolupráce a výmeny (UNDESA, 1995). Globálny prehľad na začiatku 21. storočia zistil, že mladí ľudia stále nemajú hlas pri tvorbe a implementácii politík, ktoré sa ich týkajú (Svetová banka, 2006). V roku 2015 pomohlo spustenie Agendy 2030 pre trvalo udržateľný rozvoj zdôrazniť úlohu mládeže. Hlavná skupina pre deti a mládež, koordinačný mechanizmus pre občiansku spoločnosť, aby sa zmysluplne zapojila do Agendy OSN 2030, predkladá formálne vstupy s rastúcim zapojením národných delegátov mládeže a tieňových správ vedených mládežou (UNDESA, 2018). Prvá celosystémová stratégia OSN pre mládež s názvom Mládež 2030 uznala dôležitosť posilnenia zmysluplného zapojenia mládeže do procesov tvorby politík a rozhodovania (Organizácia Spojených národov, 2018). V roku 2022 rezolúcia Valného zhromaždenia OSN 76/306 zriadila Úrad OSN pre mládež, ktorý má viesť úsilie o posilnenie spolupráce, koordinácie a zodpovednosti v oblasti záležitostí mládeže (Organizácia Spojených národov, 2022).

Naša spoločná agenda generálneho tajomníka OSN v roku 2021 naliehavo vyzvala štáty, aby zriadili poradné orgány pre mládež a účinný monitorovací rámec na monitorovanie pokroku smerom k zmysluplnému zapojeniu (Organizácia Spojených národov, 2021).
Na summite o transformácii vzdelávania v septembri 2022 bola Deklarácia mládeže o transformácii vzdelávania ďalším signálom, že hlasy mládeže už nemožno ignorovať. Deklarácia vyzvala krajiny a ďalšie

kľúčových osôb s rozhodovacou právomocou vytvoriť prostredie, ktoré mladým ľuďom umožní viesť; zabezpečiť zapojenie mládeže; podporovať vedenie mládeže a študentov; presadzovať inkluzívny prístup, učebné osnovy, pedagogické prístupy a vzdelávacie prostredia; a zabezpečiť, aby mladí ľudia zohrávali kľúčovú úlohu v braní osôb s rozhodovacou právomocou na zodpovednosť v tomto úsilí (Organizácia Spojených národov, 2022b) (rámček 1).

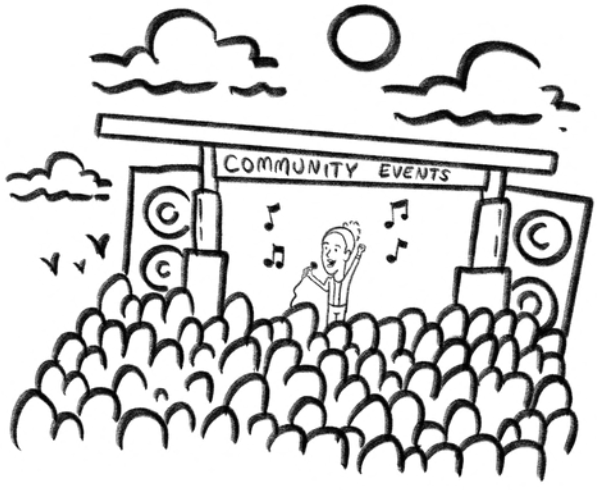
V roku 2024 výsledný dokument Summitu budúcnosti s názvom Pakt pre budúcnosť vyzval krajiny, aby posilnili postavenie mládeže ako kľúčových aktérov pri lokalizácii cieľov udržateľného rozvoja, a to aj posilnením zmysluplnej účasti na vzdelávaní (Akcia 36) prostredníctvom národných mechanizmov, medzigeneračného dialógu, riešením výziev a prekážok plnej účasti mládeže a podporou organizácií vedených a zameraných na mládež (Organizácia Spojených národov, 2024). Prvý Globálny index účasti mládeže uvádza, že iba 10 zo 141 krajín nemá komplexnú národnú politiku pre mládež (Anlar a kol., 2025).

Cieľom tejto správy je pochopiť, či a ako vlády inštitucionalizovali mechanizmy participácie mládeže a ako sa snažili prakticky zapojiť mládež do svojich rozhodovacích procesov; pochopiť prístupy mládežníckych a študentských organizácií k rozhodovaniu a príležitosti na zapojenie sa doň; a kombináciou týchto dvoch perspektív sa zamyslieť nad silou a zmysluplnosťou zapojenia mládeže a študentov do tvorby vzdelávacej legislatívy a politík.

Táto správa začína prehľadom rôznych spôsobov, akými si mládež buduje a uplatňuje vodcovstvo vo vzdelávacích systémoch a prostredníctvom nich, po ktorom nasleduje náčrt metodiky použitej na posúdenie zmysluplného zapojenia mládeže a študentov. Následne uvádza výsledky globálneho prieskumu zapojenia mládeže a študentov do tvorby legislatívy a politík v oblasti vzdelávania, ktorý bol navrhnutý tak, aby reagoval na jednu z ústredných požiadaviek Deklarácie mládeže a pomohol vyplniť dôležitú medzeru v informáciách o kanáloch vplyvu mládeže a študentov.

Prieskum pozostáva z dvoch častí. Po prvé, vládam sa kládla otázka, či nejaké zákony, nariadenia alebo iné formálne dokumenty vyžadujú, aby pri tvorbe nového zákona alebo politiky v oblasti vzdelávania zapájali mládež a študentov, aby uviedli príklady takéhoto zapojenia a opísali, či a ako zohľadnili vstupy mládeže a študentov. Prijaté boli odpovede z 93 krajín. Po druhé, mládežnícke a študentské organizácie boli požiadané, aby opísali svoje organizačné charakteristiky, členstvo a zastúpenie; svoj hlas pri tvorbe zákona alebo politiky v oblasti vzdelávania; svoju zodpovednosť za tvorbu alebo implementáciu zákona alebo politiky v oblasti vzdelávania; svoju spokojnosť s týmto zapojením; a ciele, opatrenia a výzvy, ktorým čelia v súvislosti so zapojením mládeže a študentov. Prijaté boli odpovede od 101 národných mládežníckych a študentských organizácií.

Dokumentovaním rôznych mechanizmov, ktoré krajiny používajú na vytvorenie rámca pre participáciu mládeže a študentov, sa táto správa zameriava na presadzovanie nevyhnutného začlenenia hlasov mládeže a študentov v čase, keď vstupujeme do posledných rokov implementácie Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj a začíname premýšľať o novej globálnej vzdelávacej agende: takej, ktorá musí byť formovaná nie pre mládež, ale s ňou.

V tejto správe sa rozlišuje medzi mládežou a študentmi, ako aj medzi mládežníckymi organizáciami a študentskými organizáciami. Pojem mládež sa všeobecne používa na označenie mladých ľudí ako demografickej skupiny, ktorá zahŕňa jednotlivcov v rôznych životných situáciách, zatiaľ čo pojem študenti sa používa na označenie tých, ktorí sa zapájajú do formálneho vzdelávania, najmä v školách, na vysokých školách alebo univerzitách. Podobne mládežnícke organizácie často pracujú s mladými ľuďmi z rôzneho prostredia a z rôznych pomerov, zatiaľ čo študentské organizácie sú zvyčajne spojené so vzdelávacími inštitúciami a zastupujú záujmy zapísaných študentov. V praxi sa tieto kategórie často prekrývajú, pretože mnohí mladí ľudia sú zároveň študentmi a mnohé organizácie slúžia obom skupinám súčasne. Táto správa pri informovaní o perspektívach mládežníckych a študentských organizácií označuje tieto skupiny samostatne ako mládež a študentov a rozdiel je zrejmý pri lídierstve (vedúcom postavení) mládeže alebo študentov. V iných prípadoch správa označuje tieto skupiny spoločne ako mládež alebo mladých ľudí.

RÁMČEK 1

Deklarácia mládeže zo summitu "Transforming Education" 2022

V septembri 2022 viedol Summit o transformácii vzdelávania k vzniku globálneho hnutia za transformáciu vzdelávania, ktoré stojí na vedúcej úlohe (lídierstve) mladých ľudí. Generálny tajomník OSN vo svojom vyhlásení o vízii uviedol, že „nový prístup vlády si vyžaduje nový prístup celej spoločnosti, ktorý požaduje transformačné vzdelávanie. Mladí ľudia budú srdcom tohto úsilia a využijú svoje hlasy, skúsenosti, vedomosti a schopnosť pôsobiť".

Summit postavil mládež ako ústredného aktéra a činiteľa transformácie. V Deklarácii mládeže takmer 500 000 mladých ľudí vo viac ako 170 krajinách formulovalo okrem iného tieto požiadavky:

1. Žiadame osoby s rozhodovacou právomocou, aby aktívne spolupracovali s mládežou v celej našej rozmanitosti, vrátane volených zástupcov študentov, zmysluplným, efektívnym a rozmanitým a bezpečným spôsobom pri navrhovaní, implementácii, vykonávaní, monitorovaní a hodnotení procesu transformácie vzdelávania – vrátane následných opatrení po summite "Transforming Education";
2. Žiadame, aby osoby s rozhodovacou právomocou podporovali a investovali do líderstva mládeže a študentov a do podporných systémov pre zastúpenie, najmä pre osoby zo zraniteľných a marginalizovaných komunít a aby zapojili mládež a študentov do politických a rozhodovacích orgánov a národných delegácií.

Na svojom zasadnutí v decembri 2022 Riadiaci výbor na vysokej úrovni pre cieľ udržateľného rozvoja č. 4 rozhodol, že by sa mal vyvinúť ukazovateľ zapojenia mládeže a študentov (§23) a poveril Štatistický inštitút UNESCO a Správu o monitorovaní globálneho vzdelávania vypracovaním návrhu na tento ukazovateľ.

VEDENIE MLÁDEŽE A ŠTUDENTOV VO VZDELÁVANÍ SA UPLATŇUJE NIEKOĽKÝMI SPÔSOBMI

Vedenie mládeže vo vzdelávaní je proces, prostredníctvom ktorého sú mladí ľudia[1] posilnení, aby prevzali iniciatívu, robili rozhodnutia a ovplyvňovali vzdelávanie vo svojich inštitúciách, komunitách a spoločnostiach. Kanály, prostredníctvom ktorých mladí ľudia ovplyvňujú vzdelávanie a aktivity, ktoré vykonávajú, siahajú od formálnych úloh v riadení škôl (napr. študentské rady) a členstva v neformálnych organizáciách až po kolektívne akcie a digitálny aktivizmus. Takéto vedenie uplatňujú, aby osobne rástli, boli aktívnymi občanmi a podnecovali zmeny politík s cieľom zlepšiť kvalitu vzdelávania. Umožnenie vedenia mládeže a študentov si vyžaduje zameranie sa na ich samostatnosť, priestory pre zmysluplnú účasť a rozhodovanie a spoločné vedenie s dospelými (Gottschalk a Borhan, 2023; Hopma a Sergeant, 2015).

... v školách

Študenti uplatňujú vodcovské schopnosti prostredníctvom účasti v školských výboroch a študentských radách. Môžu zmeniť prax v triede, zlepšiť vzťahy s rovesníkmi, podporiť pozitívne vzťahy s učiteľmi, zvýšiť si sebavedomie a posilniť si zručnosti, ako je komunikácia, aktívne počúvanie, zodpovedné občianstvo a samotné vodcovstvo (Mayes a kol., 2019).

Celosvetovo 57 % krajín nariaďuje zastúpenie študentov v školských výboroch a radách. V 48 vzdelávacích systémoch, ktoré sa zúčastnili Medzinárodného prieskumu výučby a učenia (TALIS) z roku 2018, bolo 81 % žiakov nižších stredných škôl v školách, ktorých riaditelia uviedli, že škola poskytuje študentom príležitosti aktívne sa zapájať do školských rozhodnutí, od najnižšej hodnoty 31 % v Taliansku a 33 % v Japonsku až po najvyššiu hodnotu 95 % a viac v Kolumbii, Gruzínsku, Lotyšsku, Litve, Kórejskej republike a Anglicku (Spojené kráľovstvo) (OECD, 2020b). V Holandsku boli participačné rady nariadené zákonom o participácii na školách z roku 2024 (2024 Participation in Schools Act).

Tieto rady sa stretávajú so školskými úradmi, aby prediskutovali vzdelávacie ciele a menovanie zamestnancov. Ich cieľom je navrhovať iniciatívy, zabezpečovať transparentnosť, predchádzať diskriminácii, predkladať správy o činnosti a vykonávať súhlasné a poradné právomoci v oblasti riadenia škôl, pričom medzi ich volených členov patria aj zástupcovia študentov (holandská vláda, 2024).

> „NAŠIMI HLAVNÝMI CIEĽMI PRI ÚČASTI NA TVORBE ZÁKONOV A POLITÍK V OBLASTI VZDELÁVANIA SÚ ZABEZPEČIŤ, ABY V PROCESOCH ROZHODOVANIA BOLI POČUTÉ HLASY ŠTUDENTOV STREDNÝCH ŠKÔL, ZASADZOVAŤ SA ZA INKLUZÍVNEJŠÍ A KVALITNEJŠÍ VZDELÁVACÍ SYSTÉM A PRISPIEVAŤ K TVORBE VZDELÁVACÍCH POLITÍK, KTORÉ SÚ ZALOŽENÉ NA PRÁVACH ŠTUDENTOV, ROVNOSTI A MODERNÝCH VZDELÁVACÍCH ŠTANDARDOCH."
>
> **Sieť študentských rád Bosny a Hercegoviny**

Účasť v školských manažérskych tímoch, výboroch alebo radách umožňuje študentom pestovať si vodcovské schopnosti, zodpovednosť a sebavedomie. Podporuje rozmanitosť nápadov a tímovú prácu, čo v konečnom dôsledku obohacuje školské prostredie (Reaching Higher NH, 2022). Študentské rady zlepšujú školskú klímu, zvyšujú akademické výsledky a rozvíjajú kľúčové vodcovské a občianske zručnosti študentov (Griebler a Nowak, 2012; Łukasiewicz-Wieleba a Romaniuk, 2020).

Študentské rady však môžu mať obmedzené praktické zapojenie do rozhodovania, čo môže ohroziť študentskú

1 Definície mládeže sa líšia v závislosti od lokality a organizácie a časom sa menili. Vo väčšine kontextov je biologický vek základným určujúcim faktorom klasifikácie mládeže v právnych a politických dokumentoch. Mládež sa prekrýva s kategóriou detstva, ktorá je zvyčajne definovaná ako osoba mladšia ako 18 rokov. Organizácia Spojených národov definuje mládež ako vekovú skupinu 15 až 24 rokov. Medziparlamentná únia používa rôzne hraničné hodnoty (do 30, 35 a 45 rokov) pri podávaní správ o „mladých" poslancoch. Politiky týkajúce sa mládeže sa tiež líšia, pričom niektoré rozširujú hranicu toho, kto sa považuje za mládež, až do 35 rokov. V tejto správe sú definície mládeže brané tak, ako ich uviedli vládne orgány a autori výskumných a politických dokumentov.

autoritu. V Poľsku štúdia školských rád stredných škôl zistila, že mnohí vedúci predstavitelia rád vnucovali študentom usmernenia, čím potláčali ich nadšenie pre aktívnu účasť a rozhodovanie (Łukasiewicz-Wieleba a Romaniuk, 2020). Úlohy v radách môžu byť tiež obmedzené na niekoľko zástupcov a chýba im zastúpenie (Mager a Nowak, 2012). Vo vzdelávacích systémoch, ktoré sa zúčastnili Medzinárodnej štúdie občianskej výchovy a občianstva (ICCS) z roku 2022, 40 % študentov uviedlo, že sa „zúčastňujú na rozhodovaní o tom, ako je škola riadená", ale tento podiel sa pohyboval od 22 % v Chorvátsku do 62 % v Nórsku a 63 % vo Švédsku (Schulz a kol., 2025). Avšak aj v severských krajinách analýza zistila, že menej ako tretina študentov sa zúčastnila v radách, pričom študenti z marginalizovaných skupín sa cítili odpojení od priestorov a procesov rozhodovania (Guðjohnsen a Harðardóttir, 2025). Študenti so zdravotným postihnutím čelia značným prekážkam v prístupe k vedúcim pozíciám, ako sú zložité procesy členstva, sociálna izolácia, negatívne vnímanie a nedostatok vedenia v oblasti plánovania a participácie (Klisz, 2014).

„TVORCOVIA POLITÍK STÁLE PRÍLIŠ VEĽA HOVORIA O MLADÝCH ĽUDIACH, AKO S MLADÝMI ĽUDMI." OKREM TOHTO VIDÍME, ŽE TVORCOVIA POLITÍK CHCÚ DOSIAHNUŤ POLITICKÉ ROZHODNUTIA RÝCHLO, ZATIAĽ ŽE ZAPOJENIE MLADÝCH ĽUDÍ DO PROCESU SI VYŽADUJE ČAS."

Študentská únia flámskych škôl

... na univerzitách

Globálne mapovanie zastúpenia študentov v riadení vysokoškolského vzdelávania v 24 krajinách zistilo, že študentské únie často obhajujú záujmy mládeže vrátane kvality vzdelávania, prístupu a sociálneho zabezpečenia (Klemenčič, 2024). Študentské únie sú aktívne aj v oblasti zodpovednosti za vysokoškolské vzdelávanie. Napríklad Európska študentská únia a jej členovia spolupracovali na vývoji politiky a nástrojov na zabezpečenie kvality vysokoškolského vzdelávania. Európske štandardy a usmernenia pre zabezpečenie kvality zaviedli zapojenie študentov ako povinné v rámci externého a interného zabezpečovania kvality vysokoškolského vzdelávania (Darmanin a kol., 2024). V Českej republike majú študenti silné zastúpenie v riadení na vysokoškolskej úrovni, ktoré je podporené národnou legislatívou garantujúcou im aspoň jednu tretinu všetkých kresiel vo všetkých akademických senátoch na úrovni fakúlt a vysokých škôl (Hammerbauer a kol., 2024).

„SME VEĽMI MALÁ ORGANIZÁCIA A S NAŠIMI OBMEDZENÝMI ZDROJMI JE ŤAŽKÉ ZAPOJIŤ ŠTUDENTOV ODBORNÉHO VZDELÁVANIA A PRÍPRAVY DO DEMOKRATICKÝCH PROCESOV. SME TIEŽ V ARÉNE S NIEKTORÝMI VEĽMI VEĽKÝMI HRÁČMI, ODBOROVÝMI ZVÄZMI A ZDRUŽENIAMI ZAMESTNÁVATEĽOV, ČO ZNAMENÁ, ŽE NÁŠ HLAS JE ČASTO IGNOROVANÝ."

Organizácia študentov odborných škôl z Dánska

Študentské siete sú lídrami v otázkach, ako je zabezpečenie toho, aby na univerzitách nebolo sexuálneho násilia. V Guatemale výskum vedený študentmi pomohol zdokumentovať rozsah sexuálneho obťažovania na univerzitnom kampuse a poukázal na nedostatok inštitucionálnych mechanizmov na reakciu naň. Zistenia boli použité na vytvorenie protokolu o prevencii a sankcionovaní sexuálneho obťažovania a motivovali podobné úsilie na iných univerzitách (OSN Women, 2019). V Dilí v Indii študentský kolektív Pinjra Tod (Rozbi klietku) viedol kampaň za práva žien v internátoch a presadzoval zriadenie interných výborov pre sťažnosti týkajúce sa sexuálneho obťažovania na univerzitách (Gawali, 2019).
V Spojenom kráľovstve uskutočnili Národná únia študentov a profesijné organizácie prieskum sexuálneho zneužívania medzi zamestnancami a študentmi vo vysokoškolskom vzdelávaní, uskutočnili kampane zamerané na študentov a kultúru na akademickej pôde a prispeli k usmerneniam o zmene univerzitnej kultúry (Universities UK, 2022).

Politické úlohy počas študentského života slúžia ako bežná cesta k politickým funkciám a využívajú sa ako príležitosť na zdokonalenie vodcovských schopností a zviditeľnenie sa, napríklad v Indii (EdexLive Desk, 2023) a Spojených štátoch (Goodman, 2024). Politické zasahovanie môže mať vplyv na efektívnosť študentských zväzov. V Keni zákon o univerzitách z roku 2016 presunul zodpovednosť za výber

členov študentských rád zo študentských združení z volebného procesu na niekoľko delegátov. Tento proces umožnil vedeniu univerzity ovplyvňovať členstvo v študentských radách a obmedzil priestor pre študentský aktivizmus, napríklad v otázkach, ako sú študentské poplatky (Ojwang, 2024). Študentské pobočky národných politických strán, ako napríklad v Nepále, sa často zameriavajú na národnú politickú agendu namiesto študentských otázok (Khatiwada, 2023; Poudel, 2025).

... v organizáciách občianskej spoločnosti vedených mládežou

Organizácie občianskej spoločnosti zamerané na vzdelávanie vedené mládežou[2] sledujú celý rad vzdelávacích cieľov, od zlepšenia prístupu, rovnosti a inklúzie cez analýzu obsahu až po obhajobu práv na vzdelávanie, posilnenie zastúpenia a upozornenie na nízku úroveň financovania (Millora, 2022). Your Life Indonesia sa zameriava na mladých ľudí vo vidieckych oblastiach a umožňuje im prístup k vyššiemu vzdelaniu prostredníctvom špecializovaného mentorského programu. One Africa Child Foundation for Creative Learning, členská organizácia Globálnej kampane za vzdelávanie vedená mládežou, ktorá pôsobí v Keni a Nigérii, sa zameriava na globálne občianstvo a mierovú výchovu a podporuje znevýhodnené deti s vodcovskými schopnosťami a zdrojmi, aby im pomohla stať sa proaktívnymi aktérmi zmeny (OneAfricanChild Foundation, 2023). Uplifting Syrian Youth podporuje prístup mládeže ku globálnym príležitostiam vyššieho vzdelávania. OMOM Maasai Community Foundation pomáha tanzánijským deťom, ktoré čelia ekonomickým, kultúrnym a geografickým prekážkam, pokračovať v školskej dochádzke.

Organizácie vedené mládežou často využívajú na dosiahnutie svojich cieľov prístupy založené na technológiách. Thrive League Africa posilňuje dievčatá vo veku 11 a viac rokov prostredníctvom vzdelávacích programov zameraných na práva, robotiku a umelú inteligenciu, finančnú gramotnosť, verejné vystupovanie, šport, vedenie a kreatívne vyjadrovanie. GlobeDock PLC poskytuje vzdelávanie založené na umelej inteligencii a prispôsobené učebným osnovám znevýhodneným študentom v Etiópii. Code.X, medzinárodná nezisková organizácia zameraná na vzdelávacie technológie, vybavuje znevýhodnenú a konfliktom postihnutú mládež technologickými, dizajnérskymi a podnikateľskými zručnosťami. O'Kanata, federálne registrovaná nezisková organizácia vedená mládežou z radov pôvodného obyvateľstva v Kanade, poskytuje programy zamerané na ekologickú gramotnosť, zamestnanosť a podnikanie, kultúrne a digitálne rozprávanie príbehov a rozvoj vodcovských schopností.

... v mládežníckych a študentských hnutiach

Mládežnícke a študentské hnutia presadzujú požiadavky na vzdelávanie, či už prostredníctvom študentských zväzov (Klemenčič, 2024) alebo prostredníctvom širokých koalícií mládeže a študentov (UNESCO, 2017). Študentské hnutia v Čile predstavujú pozoruhodný prípad inštitucionalizácie úsilia študentských vodcovských snáh (rámček 2). Ciele vzdelávania siahajú od reformy učebných osnov v Poľsku až po akademickú slobodu v Turecku (Carnegie Endowment for International Peace, 2025). Študentské zväzy často obhajujú právo na dostupné vzdelávanie. V Argentíne študentské zväzy protestovali proti škrtom vo financovaní verejných vysokých škôl (Reuters, 2024).

„MEDZI NAŠIMI ČLENMI SÚ ŠTUDENTSKÉ ORGANIZÁCIE, KTORÉ PÔSOBIA V TEJTO OBLASTI A SPOLU S NIMI PROSTREDNÍCTVOM NAŠICH INICIATÍV REALIZUJEME OSVETOVÉ KAMPANE – NAPRÍKLAD TIE, KTORÉ SÚ ZAMERANÉ NA RENOVÁCIU ŠTUDENTSKÝCH INTERNÁTOV."

Národná rada mládeže Moldavska

2 Väčšinu príkladov organizácií občianskej spoločnosti vedených mládežou a zameraných na vzdelávanie v tejto časti založili členovia siete SDG 4 Youth & Student Network (2024 – 2025 a 2025 – 2026).

RÁMČEK 2

Študenti viedli politické úsilie o transformáciu vzdelávania v Čile

Odhaduje sa, že v priebehu 30 rokov od obnovenia demokracie v Čile v roku 1990 až do veľkých sociálnych otrasov v roku 2019 sa uskutočnilo 908 študentských protestných akcií. Študentské protesty nadobudli širší význam v roku 2000, ale nabrali na obrátkach v roku 2006 s tzv. Tučniakovou revolúciou stredoškolákov. V reakcii na to boli zákonom zvýšené prostriedky pre obecné (mestské) školy o 50 %, pričom išlo o školy, ktoré vzdelávali prevažne znevýhodnenejších študentov. Navrhnuté boli aj opatrenia, ako je údržba schátraných školských budov, bezplatné školské obedy a autobusové lístky. Prezidentská komisia pre vzdelávanie zhromaždila 81 expertov a aktérov občianskej spoločnosti vrátane študentských lídrov (Donoso a Somma, 2019). Napriek tejto reakcii študentské hnutie pokračovalo a viedlo k protestom v rokoch 2011 – 2012, ktoré zmobilizovala Konfederácia čilských študentov (CONFECH) a ktoré sa zamerali na financovanie vysokoškolského vzdelávania (González, 2020; Wiley, 2013).
Celkové hnutie sa zameriavalo na posun vzdelávania od trhovo orientovaného modelu, ktorý zdedila vojenská diktatúra Augusta Pinocheta, k sociálnemu ľudskému právu v rámci sociálneho štátu. Kľúčovými zložkami požiadaviek bolo zlepšenie kvality verejného vzdelávania, odstránenie súkromných ziskových inštitúcií, rozšírenie a zlepšenie rovnosti prístupu k vyššiemu vzdelávaniu a zvýšenie kapacity štátu regulovať a usmerňovať vyššie vzdelávanie.
Významné je, že hlavní študentskí lídri a hovorcovia protestov z rokov 2011 – 2012 z hnutia CONFECH boli zvolení do Národného kongresu. Viedli verejnú diskusiu s cieľom zaradiť študentské požiadavky do politického a legislatívneho programu. Študentskí lídri z hnutia sa pripojili k vláde ako poradcovia, prevzali kľúčové úlohy vo verejnej správe a založili nové politické strany. V roku 2022 bol Gabriel Boric zvolený za prezidenta Čile a vymenoval štyroch bývalých lídrov Konfederácie do svojho kabinetu a niekoľko ďalších do kľúčových pozícií v ústrednej a miestnej vláde. Študentské organizácie tak dokázali otvoriť otázku toho, ako verejnosť vníma úlohu vzdelávania v spoločnosti, čo viedlo k rozsiahlej a intenzívnej národnej diskusii o účele školstva a vysokoškolského vzdelávania (Argomedo a kol., 2024; Bellei a Villalobos, 2024). Jedna z dlhodobých požiadaviek hnutia, ktorou je odpísanie študentského dlhu, ktorý v súčasnosti dosahuje 12 miliárd USD, však bola spochybnená, pretože by to prospelo ľuďom, ktorí sú v priemere bohatí: takmer polovica študentov s dlhom v roku 2023 pochádzala z najbohatšieho kvintilu (Sanchez, 2024).

Celoafrická študentská únia spolupracovala so študentmi v Južnej Afrike v kampani #FeesMustFall za rovnaký prístup k vyššiemu vzdelávaniu (Kodjie a kol., 2024). Národná únia študentov Ghany ako člen koalície proti komercializácii vzdelávania podala petíciu za dostupnosť vyššieho vzdelávania (rámček 3). Na Srí Lanke sa študentská politika zameriava na zachovanie politiky bezplatného vzdelávania platnej od 40. rokov 20. storočia, na odpor proti privatizácii vyššieho vzdelávania a na podporu otázok blaha študentov, ako je kvalita zariadení, stravovania a mesačných štipendií (Dulanjana, 2024).

Keď študentskí aktivisti vedú širšie požiadavky na politickú reformu, ich vzťahy s vládnymi orgánmi môžu byť napäté. V mnohých prípadoch sú tieto hnutia násilne potláčané a ich vodcovia sú prenasledovaní za politické nepokoje a vykresľovaní ako vzbúrenci. Keď však ich činy vedú k zmene režimu, študentskí vodcovia sú uznávaní ako hrdinovia. V Bangladéši zohrali študentskí aktivisti kľúčovú úlohu v hnutiach za jazyk, vzdelávanie a nezávislosť v 50. a 60. rokoch 20. storočia. Následne však dve hlavné politické strany využili svoje študentské krídla ako zástupcov v prudkom politickom antagonizme. Tieto krídla páchali na univerzitných kampusoch trestnú činnosť, ako napríklad vydieranie, pričom tieto praktiky boli tolerované, ak nie podporované (Patwary, 2011), do tej miery, že prominentné osobnosti naliehali na ukončenie týchto praktík (Ahmed, 2019). Napriek tomu študentské hnutie s jasným politickým programom naďalej fungovalo (Jackman, 2022). Jednou z opakujúcich sa kampaní bol odpor voči kvótam na vládne pracovné miesta, ktoré mali pôvodne oceniť veteránov vojny za nezávislosť v roku 1971, ale následne boli použité ako nástroj politickej protekcie. V roku 2024 sa tomuto hnutiu podarilo zvrhnúť vládu a dokonca bolo uznané za svoj prínos v podobe pozícií v dočasnom kabinete (Alamgir, 2024).

V posledných rokoch vyvolali početné mládežnícke hnutia rozsiahle protesty aj v Indonézii, Keni, Madagaskare, Maroku, Peru a na Filipínach. V septembri 2025 sa nepálska mládež digitálne organizovala, protestovala proti systémovým nerovnostiam a zlyhaniam riadenia a nakoniec zvrhla politický establishment v rámci takzvaných protestov generácie Z (Koirala, 2025; Kshetri, 2025). Medzi kľúčové reformy, o ktorých sa diskutuje, patrí zastúpenie mládeže, silnejšie občianske vzdelávanie, kvalitné vzdelávanie financované z verejných zdrojov, depolitizácia študentských zväzov a minimálne požiadavky na vzdelanie a skúsenosti pre politikov (NepalReforms, 2025).

RÁMČEK 3

Ghana ukazuje, že študentská obhajoba je účinnejšia, keď je nezávislá od politiky

Národná únia ghanských študentov (NUGS) bola založená v roku 1962 s hlavným cieľom presadzovať záujmy študentov (Národná únia ghanských študentov, 2026). Je to kľúčový zastrešujúci orgán v krajine s komplexnou vnútornou štruktúrou pozostávajúcou z piatich blokov členských odborov, ktoré zabezpečujú primerané zastúpenie rôznych typov študentov vrátane postgraduálnych študentov, študentov ošetrovateľstva a pôrodnej asistencie, budúcich učiteľov, študentov odborných škôl a univerzitných študentov (Národná únia ghanských študentov, 2019). Jej nezávislosť od vlády sa v rôznych obdobiach menila.

V prvých rokoch mala NUGS konštruktívny a otvorený vzťah s vládou a objektívne pôsobila pri presadzovaní záujmov svojich členov a pri braní vlády na zodpovednosť. Pozoruhodným úspechom jej obhajoby, najmä počas študentských protestov hnutia Mmobrowa, ktoré protestovalo proti zavedeniu poplatkov za používanie akademických a internátnych zariadení (Kawaya, 2006), bolo založenie Ghanského trustového fondu pre vzdelávanie (GETFund) v 90. rokoch 20. storočia. Fond dodnes podporuje vládne investície do infraštruktúry verejného vzdelávania a ponúka štipendiá znevýhodneným, ale nadaným študentom na štúdium v Ghane a v zahraničí. NUGS nominuje jedného zástupcu zo svojich členov do správnej rady GETFund (Adonteng a kol., 2024).

Po roku 2004 však vláda začala ovplyvňovať volebné procesy odborov. Politizácia vytvorila rozdelenie podľa politických strán, čo obmedzilo schopnosť odborov efektívne sa zasadzovať (Paalo a Van Gyampo, 2019). Predpokladá sa, že NUGS sa zmenila z nezávislej organizácie na nástroj na presadzovanie záujmov politických strán (Van Gyampo, 2013).

V posledných rokoch sa vynakladá úsilie na obnovenie vplyvu a moci NUGS a na jej návrat k jej poslaniu presadzovať záujmy študentov a presadzovať nezávislú obhajobu „bez strachu a zaujatosti" (Dzivenu, 2024). Zväz v súčasnosti zastáva miesta v rôznych vládnych orgánoch, loboval za zmenu politiky a podieľal sa na formulovaní nových politík. Napríklad NUGS sa pripojil ku koalícii proti privatizácii a komercializácii v oblasti vzdelávania a predložil parlamentu petíciu požadujúcu zvýšenie rozpočtu na kvalitné verejné vzdelávanie. NUGS bol tiež pozvaný, aby sa zúčastnil rozhodovacieho procesu Národného sekretariátu pre štipendiá, mimorezortného orgánu povereného správou všetkých vládnych štipendií od roku 2022. Zástupca študentov NUGS v súčasnosti zasadá vo všetkých 261 okresných komisiách pre výber štipendistov v celej Ghane. Ako registrovaný člen sa zúčastňuje podujatí organizovaných Národným úradom pre mládež (Adonteng a kol., 2024).

Mládežnícke hnutie využilo Discord, populárnu mediálnu platformu pre herné stratégie, na výber dočasného premiéra prostredníctvom servera Youth Against Corruption Server (Singharia, 2025).

„V JAPONSKU SÚ DETI A MLADÍ ĽUDIA STÁLE VNÍMANÍ AKO OBJEKTY VZDELÁVANIA A NIE SÚ UZNÁVANÍ AKO ĽUDIA, KTORÝCH HLASY SA POČÚVAJÚ. PRETO JE DÔLEŽITÉ ŠÍRIŤ MYŠLIENKU PRÁV DETÍ, AKO AJ UMOŽNIŤ ŽIAKOM ZAPOJOVAŤ SA DO ROZHODOVANIA V IM BLÍZKYCH PROSTREDIACH, AKO SÚ ŠKOLY A UNIVERZITY."

Japonská rada mládeže

Digitálny aktivizmus sa rozšíril na celom svete, keďže mládežnícke hnutia využívajú sociálne médiá na mobilizáciu, vzdelávanie a diskusiu o reformných programoch. Počnúc Arabskou jarou umožnili digitálne platformy mladým občanom organizovať sa, zdieľať informácie a prehodnotiť svoju politickú účasť (Al-Qteishat, 2024). Rast prepojenia a priestoru pre mobilizáciu a rozsiahle organizácie kontrastujú s ich obmedzeným priestorom v hlavnom prúde (Smidi a Shahin, 2017). Digitálne platformy však môžu tiež zúžiť informačné zdroje a zosilniť polarizáciu a dezinformácie. Zvyšovanie mediálnej a dátovej gramotnosti prostredníctvom učebných osnov a iných intervencií a budovanie silných základných čitateľských zručností je preto nevyhnutné na zmiernenie problémov s dezinformáciami (UNESCO, 2023), aby sa zabezpečilo, že digitálne priestory môžu slúžiť ako vzdelávacie nástroje, ktoré podporujú informovanú a demokratickú účasť.

„VO ŠVAJČIARSKU EXISTUJE DECENTRALIZOVANÝ VZDELÁVACÍ SYSTÉM, KTORÝ SŤAŽUJE OVPLYVŇOVANIE VZDELÁVANIA, PRETOŽE NEJDE LEN O JEDEN RÁMEC."

Únia študentských organizácií (USO), Švajčiarsko

... v politických a strategických priestoroch

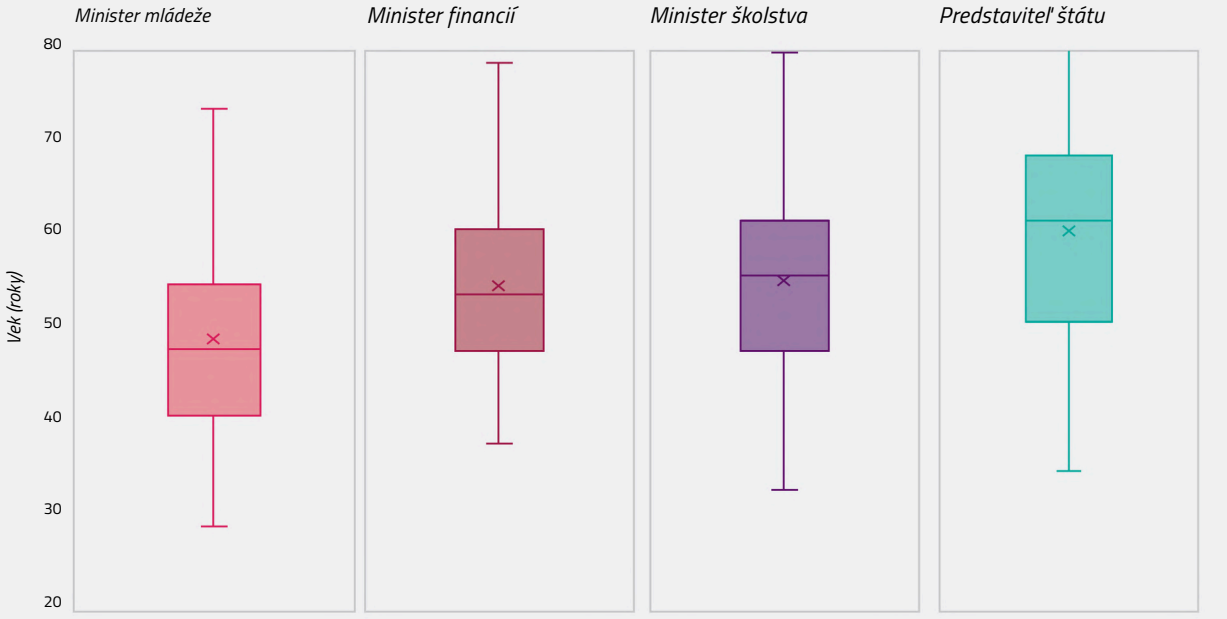
Mladí ľudia môžu byť cenení ako voliči, ale čelia prekážkam pri získavaní vplyvných pozícií (Stockemer a Sundstrom, 2022). Napriek uznávanej úlohe líderstva mládeže je na svete málo mladých politických činiteľov s rozhodovacou právomocou. Databáza ministerstiev na najvyššej úrovni ukazuje, že ministri školstva a financií majú zvyčajne okolo 55 rokov, zatiaľ čo priemerný národný líder (napríklad premiér alebo prezident) má 61 rokov a priemerný minister s portfóliom pre mládež má 49 rokov (obrázok 1) (Nyrup a Bramwell, 2020).

Na parlamentnej úrovni členské parlamenty Medziparlamentnej únie schválili v roku 2010 uznesenie, v ktorom sa vyzýva na úsilie o zvýšenie počtu zvolených mladých ľudí do parlamentu a iných zastupiteľských orgánov. Celkovo má 13 krajín vo svojich právnych rámcoch kvóty pre mládež na podporu tejto účasti. Napriek tomuto úsiliu je však dnes iba 2,8 % poslancov mladších ako 30 rokov, čo je výrazne pod navrhovaným cieľom 15 %. (IPU, 2023).

Takéto nedostatočné zastúpenie nie je bez následkov. Vek formuje skúsenosti, priority a rozhodnutia v oblasti verejných politík. Existujú medzigeneračné rozdiely v prioritách nielen medzi mladšími a staršími voličmi, ale aj medzi mladšími a staršími zástupcami. Analýza vplyvu veku politikov v tesne súperiacich voľbách v brazílskych obciach ukazuje, že mladý starosta vo funkcii pomáha zvýšiť podiel výdavkov z rozpočtu na vzdelávanie, ovplyvňuje prijímanie väčšieho počtu mladých úradníkov a znižuje odlesňovanie a emisie skleníkových plynov (Dahis a kol., 2024). V Bavorsku v Nemecku obce s vyšším podielom mladých poslancov vyčlenili v rokoch 1996 až 2020 viac zdrojov na sociálne výdavky (Baskaran a kol., 2024). Absencia vekovej rozmanitosti v politickom zastúpení, ako sú parlamenty, obmedzuje druhy sociálnych skúseností zastúpených v parlamente, ako napríklad v Spojenom kráľovstve, kde školné za vysokoškolské vzdelávanie platili iba mladí politici (Tremmel a kol., 2015).

OBRÁZOK 1.

Priemerný vek ministra školstva je 56 rokov. Rozdelenie veku vedúcich politických osobností, za rok 2023 alebo najnovšie dostupné údaje

Poznámky: Hranice rámčeka zobrazujú rozsah, v ktorom sa nachádza centrálnych 50 % údajov. Stredová čiara označuje strednú hodnotu a znak x označuje nevážený priemer. Čiary vychádzajúce z každého políčka znázorňujú rozsah zostávajúcich údajov, s výnimkou odľahlých hodnôt. Predstaviteľom štátu môže byť prezident, premiér alebo iná národná osobnosť.

Zdroj: Súbor údajov WhoGov verzia 3.0 (august 2025).

Krajiny sa snažia kompenzovať toto nedostatočné zastúpenie mladých ľudí rôznymi prostriedkami. Mládežnícke parlamenty vytvárajú priame kanály na zapojenie ľudí s rozhodovacou právomocou (IPU, 2023). V Uzbekistane sa novela článku 79 ústavy výslovne zameriava na mladých ľudí. V komorách Oliy Majlis (zákonodarná komora a senát) boli zriadené mládežnícke parlamenty s cieľom pomôcť mladým ľuďom aktívne sa zapájať do aktivít štátu a chrániť ich práva a záujmy (vláda Uzbekistanu, 2023). V spolupráci s Mládežníckym parlamentom Komisia pre vedu, vzdelávanie, kultúru a šport vypracovala odporúčania relevantné pre mladých ľudí na viac ako
30 právnych dokumentov v jednom období (INTER PARES, 2024).
V Bulharsku udržiava Národný študentský parlament úzke vzťahy s ministerstvami školstva a mládeže a s orgánmi na ochranu detí (Bulharská vláda, 2025).

Národné rady a fóra mládeže sa zasadzujú za práva mládeže a poskytujú spätnú väzbu osobám s rozhodovacou právomocou. Britská rada mládeže pred svojím rozpustením v roku 2024 pravidelne predkladala parlamentu písomné stanoviská, napríklad o vzdelávacom programe pre osobnú, sociálnu, zdravotnú a ekonomickú výchovu v školách, pričom argumentovala, že by tento predmet mal byť povinný zo zákona (British Youth Council, 2014), čo je otázka, ktorá bola aj súčasťou nedávneho vyšetrovania Výboru pre mládež (House of Commons, 2025). Európske fórum mládeže sa prostredníctvom členov svojej národnej rady mládeže zasadzuje za uznávanie a potvrdzovanie vzdelávania získaného mimo formálneho vzdelávania (Lopez-Bech, 2016).

Pre mládež sú k dispozícii aj ďalšie národné konzultačné priestory, kde môžu klásť požiadavky na vzdelávanie a pomáhať stanovovať priority. V Belize bolo vzdelávanie kľúčovou prioritou identifikovanou na Národnej konferencii detí a mládeže. Mládež zdôraznila, že reforma učebných osnov by mala zahŕňať otázky klímy a ďalej integrovať rozvoj praktických zručností, životných zručností a odborného vzdelávania s cieľom zlepšiť prípravu pracovnej sily a znížiť nerovnosti vo vzdelávaní (vláda Belize, 2024a).

V Thajsku viac ako 63 000 mladých ľudí prispelo k vytvoreniu mládežníckej kapitoly Dobrovoľného národného preskúmania (na preskúmanie pokroku v dosahovaní cieľov trvalo udržateľného rozvoja) prostredníctvom prieskumov, ktoré uskutočnila Thajská rada pre deti a mládež. Odporučili reformy vzdelávania v súlade s vyvíjajúcimi sa požiadavkami trhu práce, investície do vzdelávania v oblasti duševného zdravia v školách a komunitách, rozšírenie štipendií na prístup k vysokoškolskému vzdelávaniu a zručnostiam, ako aj integráciu environmentálneho vzdelávania (vzdelávania v oblasti klímy) do všetkých úrovní vzdelávania (thajská vláda, 2025).

„POČAS ROKA VYKONÁVAME VIACERÉ KONZULTÁCIE. PRÍKLADY ZAHŔŇAJÚ KONZULTÁCIE TYPU T1 A T2 (S ÍRSKYM A ANGLICKÝM VYUČOVACÍM JAZYKOM) O TOM, AKO SA V ŠKOLÁCH VYUČUJE ÍRSKY JAZYK. VŠETCI ŠTUDENTSKÍ FUNKCIONÁRI MAJÚ VEREJNÉ E-MAILOVÉ ADRESY, ABY NÁS ŠTUDENTI MOHLI KONTAKTOVAŤ. TIETO OPATRENIA NÁM UMOŽŇUJÚ POSKYTOVAŤ PRESNÉ SPÄTNÉ INFORMÁCIE RADE, V KTORÝCH ZASEDÁME. KAŽDÝ ROK PRED SCHVÁLENÍM ROZPOČTU PREDKLADÁME VLÁDE NÁVRH. KOORDINÁTOR PRE UDRŽATEĽNOSŤ ORGANIZUJE PODUJATIE S NÁZVOM „DISKUTUJTE S TÝMI, KTORÍ ROZHODUJÚ", POČAS KTORÉHO SA ZOSTAVUJE ZOZNAM POŽIADAVIEK ZAMERANÝCH NA CIELE UDRŽATEĽNÉHO ROZVOJA (SDG), KTORÝ SA NÁSLEDNE PREDSTAVÍ PRÍTOMNÝM TVORCOM POLITÍK A ROZOŠLE VŠETKÝM ČLENOM VLÁDY."

Írska únia študentov druhého stupňa

Miestne rady mládeže sú ďalším kanálom zapojenia mládeže (Augsberger a kol., 2024), ktorý sa používa na vzdelávanie mládeže, rodičov, škôl, miestnych samospráv a iných komunitných subjektov v otázkach od povedomia o duševnom zdraví až po bezpečnosť na internete a šikanovanie (Collins a kol., 2016). Analýza troch miestnych rád mládeže v Dánsku ukázala, že demokracia založená na dialógu zlepšila vzájomné učenie, podporila efektívnu účasť, zlepšila spravodlivosť rozhodovacích procesov a rozvíjala občianske zručnosti a angažovanosť mladých ľudí. Dospelí slúžili ako mediátori, ktorí umožnili mladým ľuďom ovplyvňovať rozhodovanie na základe toho, že mladí ľudia majú právo zúčastňovať sa ako členovia svojich komunít (Harada, 2023). V Hondurase má Cesta participácie detí a dospievajúcich, ktorá je súčasťou prezidentského vládneho plánu (2022 – 2026), stanovené ciele participácie na úrovni obcí a departementov (krajov).

Tieto príklady ukazujú, ako krajiny vytvorili priestor pre mládež, aby ovplyvňovala vzdelávacie systémy. Práve tento aspekt vedenia mládeže skúma táto správa prostredníctvom špecializovaného prieskumu, ktorý bol vykonaný medzi vládami a mládežníckymi a študentskými organizáciami s cieľom zmapovať frekvenciu, rozsah a dôsledky rôznych prístupov na globálnej úrovni.

Účasť študentov sa stále považuje za dobrovoľnú

Peter Kwasi Kodjie, Celoafrická študentská únia

Volám sa Peter Kwasi Kodjie, generálny tajomník Celoafrickej študentskej únie (All-Africa Students Union). Túto funkciu zastávam od roku 2021 a môj mandát sa skončí koncom tohto roka. Počas tohto obdobia som videl, ako ďaleko sa študentské zastúpenie v Afrike dostalo a aké je stále krehké. Celoafrická študentská únia združuje študentské organizácie zo všetkých 54 afrických krajín. Našou úlohou je zabezpečiť, aby boli hlasy študentov prítomné pri rozhodovaní o vzdelávaní. V praxi to stále nie je zaručené.

Moja vlastná cesta k študentskému líderstvu sa začala už skoro. Na strednej škole som reprezentoval svoju inštitúciu. Na univerzite som bol zvolený za tajomníka Ghanskej únie profesionálnych študentov a neskôr za prezidenta Národnej únie ghanských študentov, ktorá zastupuje študentov zo základných, stredných a vysokých škôl. Tieto skúsenosti ma naučili, že keď účasť študentov závisí len od dobrej vôle, často sa od nej upustí. Keď je chránená politikami, stáva sa účinnou.

Jednou z hlavných prekážok, ktorým čelíme, je kultúrna prekážka. V mnohých kontextoch sú mladí ľudia, a najmä študentky, stále vnímaní ako tí, ktorí nemajú legitimitu alebo spôsobilosť. Zasedal som vo výboroch, kde vedúci predstavitelia univerzít otvorene spochybňovali, prečo sú študenti vôbec prítomní. Tieto postoje pretrvávajú aj vtedy, keď žiadne formálne pravidlá nebránia účasti.

Ďalšou výzvou je absencia legislatívy. Tam, kde zákony vyžadujú zastúpenie študentov, je účasť silnejšia a konzistentnejšia. Tam, kde je ponechaná na uváženie inštitúcie, sa zapojenie študentov stáva symbolickým alebo úplne mizne. Účasť obmedzuje aj financovanie. Študenti sú často pozývaní na stretnutia bez finančnej podpory, čo znemožňuje trvalé zapojenie. Napokon, niektoré problémy mobilizujú študentov ľahšie ako iné. Zvýšenie poplatkov vyvoláva širokú pozornosť, zatiaľ čo obavy týkajúce sa menších alebo marginalizovaných skupín majú problém získať rovnakú podporu.

Napriek týmto obmedzeniam viedli študentské aktivity k hmatateľným zmenám. Hnutie „Poplatky musia klesnúť“ (#FeesMustFall) zabránilo zvýšeniu akademických a používateľských poplatkov za zariadenia, ktoré by mnohých študentov vylúčilo. Počas pandémie COVID-19 sme prostredníctvom Globálnej vzdelávacej koalície pomohli zabezpečiť bezplatný prístup na internet na vzdelávacie účely vo viacerých krajinách. Spolupracovali sme aj s Oddelením UNESCO pre rodovú rovnosť na kampani „Dievčatá späť do školy“, ktorá viedla mnohé školy k uvoľneniu pravidiel prijímania pre tehotné dievčatá po pandémii.

Vyvinuli sme aj nástroje, ako napríklad Africkú chartu študentov, ktorá stanovuje očakávania pre vlády aj študentské zväzy týkajúce sa zodpovedného a zmysluplného zapojenia. Jasné zostáva, že účasť študentov sa nemôže spoliehať len na dobrú vôľu. Musí byť zakotvená v politike a legislatíve. Všade, kde rozhodnutia ovplyvňujú študentov, ich hlasy musia byť súčasťou procesu nie ako výnimka, ale ako štandard.

JE ŤAŽKÉ MONITOROVAŤ ZMYSLUPLNÉ ZAPOJENIE MLÁDEŽE DO ROZHODOVANIA

Pochopenie, mapovanie a monitorovanie frekvencie, rozsahu a dôsledkov zapojenia mládeže a študentov do rozhodovacieho procesu vo vzdelávaní je mnohostranné a možno k nemu pristupovať rôznymi spôsobmi: predpoklady, ktoré takéto zapojenie uľahčujú, a úroveň formality, spôsoby interakcie a jej vplyv na skutočné rozhodnutia. Táto časť načrtáva definície a predpoklady zmysluplného zapojenia a potom predstavuje metodiku použitú na posúdenie zapojenia mládeže a študentov do rozhodovacieho procesu v oblasti vzdelávania na národnej úrovni.

Boli navrhnuté definície zmysluplného zapojenia

Rôzne rámce načrtávajú žiaduce formy participácie mládeže a podmienky, ktoré ju umožňujú. Klasický rebríčkový model občianskej participácie (Arnstein, 1969), neskôr upravený pre deti a mládež (Hart, 1992), klasifikuje participáciu do ôsmich priečok. Tri predstavujú neparticipáciu – manipulácia, dekorácia a symbolika – po ktorých nasleduje päť stupňov participácie – pridelená, ale informovaná, konzultovaná a informovaná, iniciovaná dospelými a zdieľaná s deťmi, iniciovaná a riadená deťmi a iniciovaná deťmi so spoločným rozhodovaním

Zjednodušená verzia ich zoskupuje do štyroch úrovní: informovanie, konzultácie, spolupráca a spoločné navrhovanie s mládežou tak, aby posilnila jej postavenie. Na základnej úrovni sú mladí ľudia informovaní, ale pasívni. Konzultácie môžu viesť dospelí alebo zapojiť mladých ľudí ako partnerov. Spolupráca si vyžaduje aktívne partnerstvo, zvyčajne iniciované dospelými. Procesy spoločného navrhovania zapájajú mládež do formovania rozhodnutí, zatiaľ čo iniciatívy vedené mládežou odrážajú najvyšší stupeň autonómie. Otvorenie politických procesov pre mládež znamená prechod od informovanosti k premysleným príležitostiam a v konečnom dôsledku k normám a povinnostiam pracovať s mládežou (OECD, 2017).

> „VŠEOBECNE POSTUPUJEME ROKOVANIAMI, NAJPRV IDENTIFIKUJEME VŠETKY NEDOSTATKY A NAVRHNEME POZMEŇUJÚCE NÁVRHY. VECI SÚ EŠTE ZLOŽITEJŠIE, PRETOŽE VŽDY REAGUJEME AŽ PO IMPLEMENTÁCII ZÁKONOV A POLITÍK, KEĎŽE SA NIKDY NEPODIEĽAME NA ICH TVORBE."
>
> **Kolégium delegátov univerzít Pobrežia Slonoviny**

Lineárne a hierarchické predpoklady rebríčka boli kritizované. Napríklad symbolická alebo reprezentatívna účasť, ako napríklad vystúpenie na významnom fóre, môže byť stále zmysluplná. Platné môžu byť aj formy účasti na strednej úrovni a procesy vedené mládežou nemusia byť uskutočniteľné alebo vhodné vo všetkých kontextoch. Prehodnotenie rebríčka zahŕňa vnímanie priečok skôr ako rôznych foriem než úrovní účasti, pričom sa zohľadňuje, že existuje mnoho rôznych ciest na zlepšenie zmysluplného zapojenia mládeže a detí (Hart, 2008).

Iné rámce zdôrazňujú priaznivé prostredie, stupne vplyvu a rozdelenie moci. Jedna definícia participácie mládeže hovorí o „zapojení mladých ľudí do inštitúcií a rozhodnutí, ktoré ovplyvňujú ich životy" v oblastiach, ako je reforma vzdelávania a rozvoj komunity, a vyžaduje uznanie mládeže ako aktívnych občanov so skutočným vplyvom (Checkoway, 2011; s. 341). Ďalšia definícia identifikuje štyri základné prvky: priestor (bezpečný,

bezpečné a inkluzívne príležitosti), hlas (podpora vyjadrovania názorov), publikum (názory musia byť vypočuté) a vplyv (názory musia formovať rozhodnutia podľa potreby) (Lundy, 2007). Prístup „troch šošoviek" navrhuje posúdenie participatívneho prostredia (štruktúry a procesy, ktoré umožňujú participáciu), vplyvu participácie a zabezpečenie zmysluplnej a konzistentnej participácie (Lansdown, 2011).
Hlavné zásady Európskeho fóra mládeže o kvalitnej účasti a zastúpení mládeže zdôrazňujú potrebu zapojenia sa do všetkých aspektov procesu; mať hlas a slovo; primerané zdroje a podporu; jasné vymedzenie úloh; a meranie vplyvu (Európske fórum mládeže, 2020).

„MUSÍME SPOLUPRACOVAŤ S VEREJNOU SPRÁVOU PRI TVORBE, IMPLEMENTÁCII, RIADENÍ, MONITOROVANÍ A HODNOTENÍ POLITÍK A OPATRENÍ SÚVISIACICH S MLÁDEŽOU."

Španielska rada mládeže

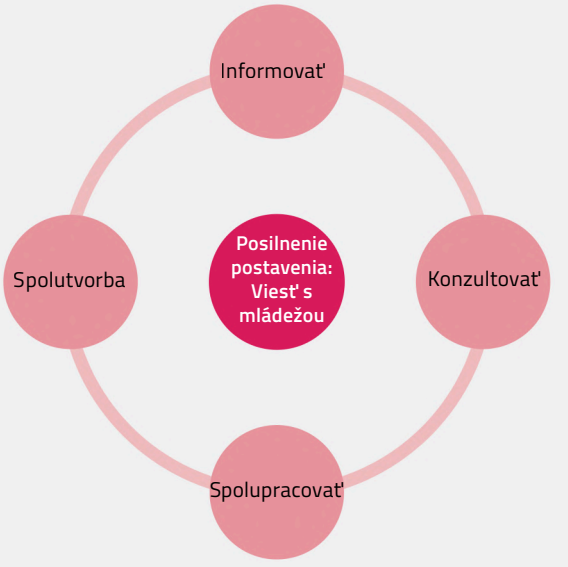
Zmysluplná účasť mládeže, ako je definovaná v správe generálneho tajomníka OSN s názvom Naša spoločná agenda, je zámerný proces uznávania, pestovania a oceňovania kľúčového príspevku mladých ľudí ako aktérov pozitívnej zmeny (Organizácia Spojených národov, 2023). Napríklad základné princípy zmysluplného, reprezentatívneho, inkluzívneho a bezpečného zapojenia mládeže do medzivládnych procesov a v celej práci Organizácie Spojených národov sa vyvíjajú v rámci mandátu Akcie 37(d) Paktu pre budúcnosť. Zapojenie na národnej úrovni zahŕňa inkluzívne partnerstvá (t. j. zapojenie mládeže ako rovnocenných partnerov do tvorby politík a rozhodovania, ktoré zahŕňajú každú fázu spolupráce, od návrhu a plánovania až po implementáciu, monitorovanie a hodnotenie); medzigeneračnú spoluprácu (t. j. spájanie rôznych skupín zainteresovaných strán vrátane mládeže v prostredí spolupráce, ktoré zohľadňuje a rieši mocenskú dynamiku a iné prekážky, ktoré by inak mohli brániť zmysluplnej účasti mládeže); trvalé zapojenie (t. j. záväzok k dlhodobým partnerstvám s mladými ľuďmi, zabezpečenie toho, aby ich zapojenie presahovalo jednorazové konzultácie a bolo integrované do procesov nepretržitého rozhodovania a implementácie); a zodpovednosť a spätnú väzbu (t. j. vytvorenie mechanizmov pre mladých ľudí, aby mohli brať zainteresované strany na zodpovednosť a dostávať zmysluplnú spätnú väzbu o tom, ako sa ich príspevky využívajú, čím sa posilní dôvera a transparentnosť pre dlhodobé partnerstvá).

„PROSTREDNÍCTVOM NAŠICH ČLENSKÝCH ORGANIZÁCIÍ PRIAMO SPOJÍME MLADÝCH ĽUDÍ A ZDIEĽAME SA S NIMI O ICH NÁZORY. AK JE NA TO DOSTATOK ČASU, VYKONÁVAME VÝSKUM ALEBO KONZULTÁCIE, ABY SME ZÍSKALI NÁZORY MLADÝCH ĽUDÍ."

Chorvátska mládežnícka sieť

Stručne povedané, výzvy na zmysluplnú účasť v kontexte rozhodovania o vzdelávaní, na ktoré sa táto správa zameriava, si vyžadujú posilnenie postavenia mládeže, postavené na základoch, ako je silné priaznivé prostredie a partnerstvá (obrázok 2).

OBRÁZOK 2.
Rámec zmysluplného zapojenia mládeže do rozhodovacieho procesu

Piliere
Priaznivé prostredie pre financovanie a riadenie.
Medzigeneračné a medzisektorové partnerstvá a dialóg.

Zdroj: Tím GEM Report.

Priaznivé prostredie pre zmysluplné zapojenie mládeže má svoje predpoklady

Zmysluplná účasť si vyžaduje inštitucionálne podmienky, ako sú politické slobody, právo organizovať sa a sloboda médií. Dôležitá je aj úloha vzdelávacích systémov pri budovaní občianskych a vodcovských zručností u študentov. Politická účinnosť, inými slovami, viera ľudí, že môžu ovplyvniť to, čo robí vláda, poháňa účasť a dôveru vo vládu (UNDP, 2022). Celosvetovo sa podľa Svetového prieskumu hodnôt (2017 – 2022) približne 30 % zo 74 000 opýtaných v 52 krajinách domnievalo, že politický systém umožňuje ľuďom, ako sú oni, „vo veľkej miere" alebo „do značnej miery" vyjadrovať sa k tomu, čo robí vláda. Názory sa líšia podľa veku a krajiny. Napríklad mladší ľudia s týmto tvrdením častejšie súhlasia v Malajzii, Pakistane a Uzbekistane, zatiaľ čo starší ľudia vnímali väčší vplyv v Egypte, Japonsku a Zimbabwe (Haerpfer a kol., 2022).

Krajiny, ktoré aktívne podporujú ekonomickú a sociálnu účasť mládeže, poskytujú priaznivejšie prostredie, v ktorom mladí ľudia hlásia vyššiu dôveru v politický systém a silnejšiu vieru vo svoju schopnosť ovplyvniť zmenu. Prieskum medzi mladými ľuďmi vo Fínsku a Spojenom kráľovstve ukázal, že ich dôvera v organizácie a ochota zapojiť sa do spoločenskej zmeny boli vyššie, keď vnímali, že inštitúcie ich počúvajú, najmä na sociálnych sieťach (Reinikainen a kol., 2020).

Ale inde vo svete to tak nie je. Hlas mládeže sa dá vyjadriť napríklad prostredníctvom hlasovania a konzultácií. Štúdia krajín OECD zistila, že takmer 60 % z 30 vládnych subjektov zodpovedných za záležitosti mládeže a viac ako 80 % z 52 mládežníckych organizácií uviedlo, že mladí ľudia nemajú dôveru v to, že ich hlas povedie k pozitívnej zmene (OECD, 2020a).

Procesy verejných konzultácií sa implementujú nerovnomerne a politické diskusie, ktoré sa týkajú mladých ľudí, často prebiehajú bez ich pohľadu. Väčšina krajín s vysokými príjmami prijala postupy zapojenia zainteresovaných strán do regulačnej politiky a plánovania infraštruktúry, v ktorých sú okrem iných skupín občianskej spoločnosti zahrnuté aj mládežnícke skupiny. Konzultácie sa však často uskutočňujú neskoro v procese alebo sa týkajú len malej časti populácie (OECD, 2023). V roku 2023 sa viac ako 4 z 10 respondentov v krajinách OECD domnievalo, že je nepravdepodobné, že by vlády prijali vyjadrené názory vo verejných konzultáciách (OECD, 2023). Spomedzi vládnych subjektov zodpovedných za záležitosti mládeže 92 % konzultovalo s mládežou, ale iba 43 % (najmä 50 % v OECD, ale menej ako 15 % v nečlenských štátoch OECD) ich zapojilo do celého politického cyklu. Spokojnosť je nízka: iba 26 % z 52 opýtaných mládežníckych organizácií hodnotilo výkon vlády v oblasti účasti mládeže pozitívne (OECD, 2020a). Spomedzi ministerstiev školstva, ktoré nedohliadajú na záležitosti mládeže, iba 14 % uviedlo, že za posledných 12 mesiacov informovalo, konzultovalo a zapájalo mládež. Rozšírenie príležitostí na účasť mládeže považuje za prioritu 77 % subjektov zodpovedných za záležitosti mládeže, 72 % ministerstiev školstva a 53 % ostatných rezortných ministerstiev (OECD, 2020a).

Prehľad 54 krajín zistil, že účasť mládeže na rozhodovaní o vzdelávaní sa sústreďuje na inštitucionálnej úrovni (napr. riadenie škôl a univerzít, tvorba učebných osnov) a nie na celoštátnej úrovni rozhodovania. S mladými ľuďmi sa zaobchádza najmä ako s príjemcami, nie ako s partnermi. Medzi prekážky patria negatívne stereotypy, hierarchické normy a nedostatok rozmanitého a rodovo vyváženého zastúpenia (Hopma a Sergeant, 2015). Kultúrne hierarchie a tradičné štruktúry riadenia môžu byť pre účasť mládeže obzvlášť náročné, ako sa ukázalo v tichomorskom regióne (rámček 4).

RÁMČEK 4.

Mladí ľudia vedú v Tichomorí prostredníctvom neformálnych kanálov

Tichomorské krajiny vo všeobecnosti predpisujú úlohy, ktoré sú členovia komunity oprávnení vykonávať v oblasti riadenia a rozhodovania, pričom hierarchické usporiadanie minimalizuje úlohu mládeže (Jayaweera a Morioka, 2008). Čoraz viac spolitizovaný sektor občianskej spoločnosti je však do značnej miery poháňaný mládežou, keďže mladí ľudia hľadajú spôsoby, ako byť aktívni aj napriek kultúrnym očakávaniam. Účasť mládeže a zástancov mládeže v Tichomorí je považovaná za prehliadanú a ignorovanú osobami s rozhodovacou právomocou, namiesto toho, aby bola výslovne namietaná. Zástancovia mládeže sa často stretávajú s názormi, že „sú lídrami zajtrajška" a že „ich čas príde", ale keď si vytvoria priestor pre seba, ich názory môžu byť kritizované za neúctu k miestnej kultúre (Farran, 2016; Craney, 2019). Tento postoj sa odráža v obmedzenom zastúpení mládeže vo formálnych systémoch riadenia (Noble a kol., 2011).

Napriek tomu rastie počet priestorov, kde si mladí ľudia môžu rozvíjať vodcovské schopnosti a ovplyvňovať politické programy. Väčšina krajín v Tichomorí má Národnú radu mládeže zameranú na obhajobu a premosťovanie priepasti medzi mladými ľuďmi a vládami. Facebook spočiatku prispel k rozšíreniu zapojenia mládeže a občianskej diskusie (Vakaoiti, 2014). Online platformy sú obľúbeným a pohodlným priestorom pre mládež, kde môžu vyjadrovať názory a zapájať sa do politiky, na rozdiel od komunitných a cirkevných stretnutí (Vakaoiti, 2014; Craney, 2019).

Rozvoj regionálnej spolupráce a študijných príležitostí v Tichomorí umožnil mladým ľuďom porovnať si svoje prioritné problémy (Jayaweera a Morioka, 2008). Národné rady mládeže tichomorských ostrovných krajín vytvorili regionálny orgán s názvom Tichomorská rada mládeže, ktorého cieľom je zastupovať mládež v celom regióne a venuje sa podpore posilňovania postavenia mládeže, jej vedenia a obhajoby udržateľného rozvoja (Pacific Community, 2024). Na svojom poslednom regionálnom zasadnutí v máji 2024 Tichomorská rada mládeže označila spoluprácu, inkluzívnosť a riadenie za najnaliehavejšie priority. Súčasné štruktúry riadenia v Tichomorí však dostatočne nepostavujú mladých ľudí ako rovnocenných partnerov, aby im umožnili ovplyvňovať tvorbu politík a rozhodovanie.

„HLAVNÉ VÝZVY, KTORÝM ČELÍME, SÚ KRÁTKE ČASOVÉ RÁMCE NA PRIPOMIENKOVANIE, OBMEDZENÝ POČET ZAMESTNANCOV A OBMEDZENÉ KANÁLY NA ZBER PODROBNÝCH ÚDAJOV. JE NÁROČNÉ OSLOVIŤ MLADÝCH ĽUDÍ S NAŠIMI SÚČASNÝMI ZDROJMI A FINANCOVANÍM A KRÁTKE ČASOVÉ RÁMCE NA KONZULTÁCIE ZVYČAJNE OBMEDZUJÚ ROZSAH A PODROBNOSTI NAŠICH PRÍSPEVKOV."

Austrálska koalícia pre záležitosti mládeže (AYAC)

Analýza vízií rozvoja mládeže v 10 krajinách (Austrália, Kostarika, Gruzínsko, Keňa, Libéria, Malta, Maroko, Nepál, Filipíny a Šalamúnove ostrovy) ukázala štrukturálne problémy, ktoré obmedzujú aktívnu účasť mladých ľudí, ktorí vnímajú inštitúcie ako sústredené okolo dospelých. Zlepšenie integrácie mladých ľudí do verejných záležitostí si vyžaduje vytvorenie spolupracujúceho a prepojeného ekosystému mládeže, využívanie technológií, zverenie zodpovednosti mladým ľuďom a budovanie ich kapacít prostredníctvom občianskej a vodcovskej výchovy (Lelwic-Ojeda a Akintola, 2024).

Nedostatok zdrojov a trvalej inštitucionálnej podpory zostáva hlavným obmedzením. Z 52 mládežníckych organizácií v krajinách OECD uvedených vyššie 67 % poukázalo na nedostatok politickej vôle ako na prekážku. Subjekty zodpovedné za záležitosti mládeže zdôraznili nedostatočné zdroje, nedostatočné kapacity organizácií a verejných činiteľov a chýbajúce inštitucionálne mechanizmy pre účasť (OECD, 2020a). Viac ako 40 % thajskej mládeže uviedlo, že má pocit, že nemá žiadny skutočný vplyv na formovanie svojich komunít alebo prispievanie k národnej politike, pričom ich obmedzuje kultúra založená na seniorskom veku, nedostatočne financované platformy vedené mládežou a nedostatočné vzdelávanie v oblasti občianskych práv (thajská vláda, 2025).

V arabských štátoch je účasť mládeže brzdená predovšetkým nedostatkom ľudských a finančných zdrojov v Jordánsku, Libanone a Mauritánii a slabými kapacitami zainteresovaných strán a nedostatkom inštitucionálnych požiadaviek na zapojenie mládeže v Katare a Tunisku (OECD, 2022). V Katare mladí ľudia zdôraznili posilnené platformy občianskej angažovanosti, relevantné vzdelávanie a odbornú prípravu a inovačné ekosystémy ako kľúčové faktory umožňujúce naplnenie ich potenciálu pôsobiť ako aktéri zmeny. Mládež zdôraznila potrebu ísť nad rámec toho, aby neboli len informovanými príjemcami, ale aby mali miesto pri stole a aktívne sa podieľali na rozhodovacích funkciách (katarská vláda, 2025).

„KEĎ SA FEDERÁCIA LIBÉRIJSKEJ MLÁDEŽE ZAPOJÍ DO TVORBY ZÁKONA A POLITÍK V OBLASTI VZDELÁVANIA, JEJ HLAVNÝM CIEĽOM JE ZABEZPEČIŤ REFORMY ZAMERANÉ NA MLÁDEŽ A SPRAVODLIVÉ. ZASADZUJEME INKLUZÍVNY PRÍSTUP A RODOVO CITLIVÉ ŠKOLSKÉ VZDELÁVANIE, PODPORUJEME ODBORNÉ VZDELÁVANIE A PRÍPRAVU, DIGITÁLNU GRAMOTNOSŤ A PODNIKANIE V RÁMCI UČEBNÝCH OSNOV A TRVÁME NA TOM, ABY BOLI MLADÍ ĽUDIA ZASTÚPENÍ V KAŽDOM LEGISLATÍVNOM DIALÓGU. TIEŽ MONITORUJEME IMPLEMENTÁCIU Z HĽADISKA TRANSPARENTNOSTI A ZODPOVEDNOSTI, PRESADZUJEME ZOSÚLADENIE S REGIONÁLNYMI A GLOBÁLNYMI RÁMCAMI, AKO JE CHARTA AFRICKEJ MLÁDEŽE A CIEĽ UDRŽATEĽNÉHO ROZVOJA Č. 4, A V KONEČNOM DÔSLEDKU SA SNAŽÍME POSILNIŤ LIBÉRIJSKÚ MLÁDEŽ ZNALOSŤAMI, ZRUČNOSŤAMI A OBČIANSKYM UVEDOMÍM POTREBNÝMI PRE ZMYSLUPLNÚ ÚČASŤ NA NÁRODNOM ROZVOJI."

Federácia liberijskej mládeže

Partnerstvo a dialóg sú kľúčom k zmysluplnému zapojeniu

Ako ukazujú tieto príklady, aj keď je zavedená inštitucionálna a materiálna infraštruktúra, priaznivé prostredie si vyžaduje skutočnú politickú vôľu vnímať mladých ľudí a študentov ako partnerov. Mládež potrebuje príležitosti spolupracovať s dospelými pri plánovaní a tvorbe politík. Efektívne partnerstvá medzi mládežou a dospelými zdieľajú kontrolu: dospelí pôsobia ako spolupracovníci a spojky, ponúkajú poradenstvo a podporu bez toho, aby riešenie problémov úplne presúvali na mládež (Augsberger a kol., 2018). Partnerstvá medzi mládežou a dospelými možno budovať na rôznych základoch: súhlas, t. j. mladí ľudia radia v súvislosti s časťami plánu (mimo konzultácií), ale neriadia jeho celkový smer; začlenenie, t. j. mladí ľudia sú prítomní vo všetkých fázach, zatiaľ čo dospelí stále vedú; a obhajoba, t. j. mladí ľudia nezávisle presadzujú zmeny politík alebo systémov a predkladajú požiadavky priamo osobám s rozhodovacou právomocou (Botchwey a kol., 2019). Mladí ľudia uznávajú a oceňujú medzigeneračné partnerstvá. Iniciatíva na vzdelávanie voličov vedená mládežou v Guyane, kampaň s názvom „Voľte ako šéf", ktorú iniciovala a realizovala národná rada mládeže, ocenila podporu mentorov, poradcov a ďalších dospelých v tomto procese (Gilbert-Roberts, 2022). Medzigeneračné partnerstvá sú v programe OSN pre mládež, mier a bezpečnosť zdôraznené ako kľúčové (Berents, 2024), napríklad v Kamerune (Ngomna a Leke, 2023).

Medzigeneračná spravodlivosť si vyžaduje uznanie, že dnešné rozhodnutia môžu neúmerne zaťažovať budúce generácie, napríklad výzvy súvisiace s ekologickou stopou, detskou chudobou, verejným dlhom a sociálnym zabezpečením (Vanhuysse, 2013). Výdavky sú často presmerované na starších ľudí: v Grécku, Taliansku a Poľsku sú výdavky na sociálne zabezpečenie pre starších ľudí sedem až osemkrát vyššie ako výdavky pre menej starých ľudí (Vanhuysse a Tremmel, 2018). V Spojenom kráľovstve sa verejné výdavky na osobu v prípade dôchodcov zvýšili v rokoch 2005 až 2024 o 55 % v prípade detí oproti 20 % (Nakkan, 2025). Dosiahnutie medzigeneračnej spravodlivosti si vyžaduje silné politické vedenie, vekovú rozmanitosť vo verejnej sfére a robustnú zodpovednosť (OECD, 2020a).

Medzisektorové partnerstvá sú tiež dôležité pri posilňovaní záväzku ministerstiev školstva zapájať mládež. Sprievodca Commonwealthu pre začleňovanie mládeže do hlavného prúdu nabáda členské štáty k zavedeniu medzisektorových mechanizmov (Sekretariát Commonwealthu, 2017). V Estónsku Národná rada mládeže zorganizovala prvé stretnutie viacrezortnej rady mládeže v roku 2025. Zástupcovia rád mládeže pri Ministerstve školstva a výskumu, pri Ministerstve kultúry a pri Ministerstve regionálnych záležitostí a poľnohospodárstva diskutovali o dostupnosti záujmového vzdelávania a aktivít pre mladých ľudí a predložili návrhy rád (Estónska národná rada mládeže, 2025).

Zdieľané kompetencie za vzdelávanie a mládež by mohli uľahčiť takéto partnerstvá. Globálne mapovanie prepojení medzi ministerstvami školstva a mládeže, ktoré sa vykonalo pre túto správu, zistilo, že mládež a vzdelávanie boli spojené v rámci jedného ministerstva v 18 % krajín; samostatné ministerstvo mládeže (so slovom „mládež" alebo podobným uvedeným v jeho názve) bolo prítomné v 65 % krajín; 20 % krajín malo oficiálne oddelenie pre mládež v rámci iných ministerstiev; a 15 % krajín nemalo ani ministerstvo mládeže, ani oddelenie pre mládež.

Globálny prieskum sa zaoberal aspektmi zapojenia mládeže

Predchádzajúce snahy o pochopenie a, kde je to možné, monitorovanie účasti mládeže, jej zastúpenia a priaznivého prostredia sa zameriavali na mládežnícke organizácie a priestory na rozhodovanie (Tabuľka 1).

TABUĽKA 1.

Medzinárodné úsilie o monitorovanie zapojenia mládeže a vytváranie priaznivého prostredia

Iniciatíva	Navrhované opatrenia a oblasti hodnotenia a monitorovania
Svetový akčný program pre mládež 15 priorít vrátane vzdelávania a plnej a efektívnej účasti mládeže na živote spoločnosti a rozhodovaní (Organizácia Spojených národov, 1995)	• Mládežnícke organizácie ako fóra na rozvoj potrebných zručností, podporu spolupráce a výmen. • Opatrenia na národnej úrovni: zlepšiť prístup k informáciám; posilniť príležitosti na vzdelávanie; podporovať a financovať mládežnícke združenia; zapojiť mládež do tvorby, implementácie a hodnotenia národných politík a plánov.
Súbor nástrojov UNDESA Pomôcť mladým ľuďom pri hodnotení národných politík pre mládež na základe návrhov na akciu (UNDESA, 2004)	• Akým spôsobom vláda podporuje alebo propaguje účasť mladých ľudí na rozhodovaní? Aké sú úspechy a obmedzenia účasti mládeže? • Existujú programy alebo aktivity mimovládnych organizácií, ktoré podporujú účasť mládeže na rozhodovaní? • Ako sa mladí ľudia učia o svojich právach a povinnostiach ako občania? Prostredníctvom aktivít v škole alebo mimo nej? • Akými spôsobmi vláda podporuje mládežnícke združenia? Aká podpora sa poskytuje? Poskytujú podporu mimovládne organizácie a súkromný sektor? • Ako sú mladí ľudia alebo mládežnícke organizácie zapojení do navrhovania, implementácie a hodnotenia národných politík a plánov ovplyvňujúcich mládež? • Existuje vo vašej krajine národná platforma pre mládež – napríklad národná rada mládeže? Ak áno, je uznaná vládou? Dostáva od vlády finančnú podporu?
Proces tvorby cieľov udržateľného rozvoja Diskusie o monitorovaní začlenenia mladých ľudí do rozhodovacích procesov (UNDP a Plan International, 2015)	• Účasť: existencia politík verejných konzultácií a či sú zahrnuté mládežnícke a mládežníckymi vedené organizácie; počet kampaní vedených mladými ľuďmi; počet mládežníckych skupín a organizácií prispievajúcich k miestnym a národným procesom rozhodovania o politikách • Zastúpenie: existencia národných politík a rámcov pre mládež; rozpočet a úroveň investícií; ministerstvá alebo oddelenia pre mládež; kontaktné miesta pre mládež v rámci ministerstiev alebo oddelení; štruktúrované poradné orgány; počet formálnych organizácií vedených mládežou • Reaktivita: verejná dostupnosť výsledkov a záverov konzultácií, spätná väzba mladých ľudí o úspechu pri ovplyvňovaní rozhodovania a o tom, či rozhodovacie orgány berú ich pripomienky do úvahy. • Inkluzívnosť: marginalizované a zraniteľné skupiny mladých ľudí, zapojené a podporované v účasti.
YouthWiki Široká škála informácií o národnom úsilí o zapojenie mládeže (Európska komisia, 2023)	• Účasť mladých ľudí na tvorbe politík: formálne mechanizmy konzultácií; zapojení aktéri; informácie o rozsahu účasti mládeže; dosiahnuté výsledky; rozsiahle iniciatívy pre dialóg alebo diskusiu medzi verejnými inštitúciami a mladými ľuďmi • Politiky na podporu mládežníckych organizácií: právny/politický rámec pre fungovanie a rozvoj mládežníckych organizácií; verejná finančná podpora; iniciatívy na zvýšenie rozmanitosti účastníkov
Globálny index rozvoja mládeže Hodnotenie politiky mládeže na základe štyroch kritérií politickej a občianskej participácie (Sekretariát Commonwealthu, 2016, 2021, 2024). **Globálny ukazovateľ cieľov udržateľného rozvoja 16.7.2** (UNDP a kol., 2024)	• Politika a legislatíva: Existuje národná politika pre mládež? • Verejné inštitúcie: Existuje vládny orgán, ktorý je primárne zodpovedný za mládež? • Mládež a zastúpenie: Má krajina národnú mládežnícku organizáciu? • Rozpočet a výdavky: Má vládny orgán primárne zodpovedný za mládež a/alebo programy pre mládež vyčlenený rozpočet? • Podiel populácie, ktorá verí, že rozhodovanie je inkluzívne a responzívne, podľa pohlavia, veku, zdravotného postihnutia a skupiny obyvateľstva
Účasť a zastúpenie študentov vo vysokoškolskom vzdelávaní Štyri stupne participácie (Klemenčič, 2024)	• Bez konzultácie (žiadne zapojenie študentov do rozhodovacích procesov) • Konzultácia (výzva na vyjadrenie obáv študentov, iniciovaná ktoroukoľvek stranou) • Štruktúrovaný dialóg (formalizované postupy zastúpenia študentov) • Študenti ako rovnocenní partneri (spoločné usporiadanie riadenia, miesta, hlasovacie práva)

Zdroj: Tím GEM Report.

Na základe existujúcich koncepčných rámcov, prístupov k meraniu, prehľadu dôkazov a perspektív a požiadaviek mládežníckych a študentských organizácií boli vyvinuté dva prieskumy, ktoré zachytili viacero aspektov zapojenia mládeže a študentov do rozhodovania v oblasti vzdelávania.

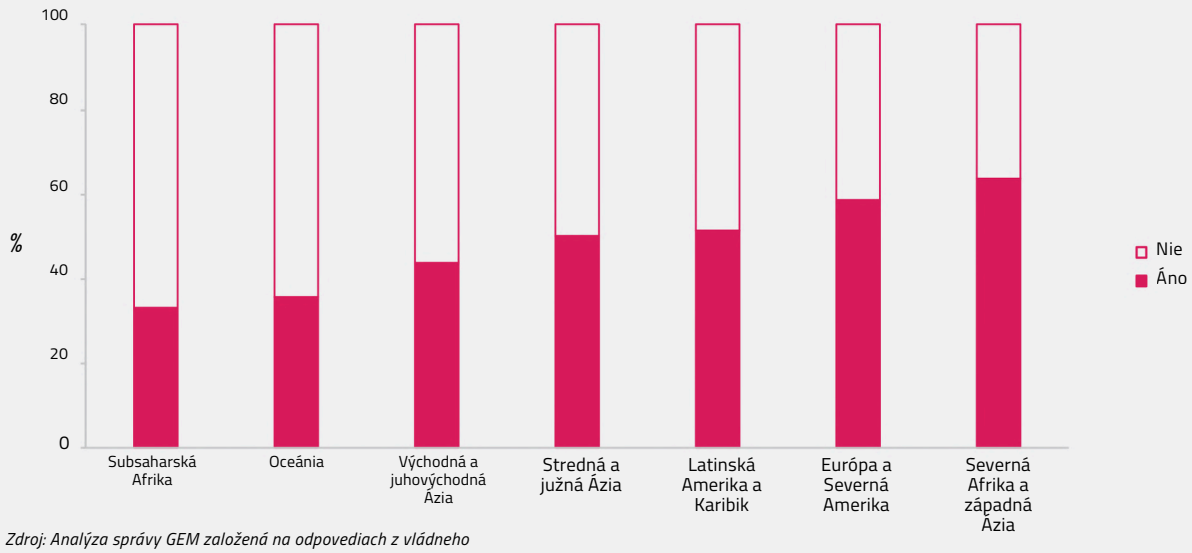
Prvý prieskum sa zameral na formálne mechanizmy, ktoré vlády používajú na zapojenie mládeže a/alebo študentov do tvorby vzdelávacích zákonov a politík. Kladol tri základné otázky. Po prvé, či bolo ministerstvo školstva zo zákona, nariadenia alebo iného formálneho vládneho dokumentu povinné spolupracovať s mládežníckymi a/alebo študentskými organizáciami alebo sieťami pri navrhovaní nového vzdelávacieho zákona alebo politiky. Po druhé, bez ohľadu na to, či takáto požiadavka existovala, boli ministerstvá školstva požiadané, či sa v posledných troch rokoch zapojili do tvorby vzdelávacieho zákona alebo politiky s mládežníckymi a/alebo študentskými organizáciami alebo sieťami – a ak áno, aby uviedli maximálne tri príklady a informácie o forme zapojenia (verejné otvorené konzultácie – prostredníctvom stretnutí, písomných pripomienok alebo neformálnych pripomienok prostredníctvom digitálnych kanálov; priame konzultácie – prostredníctvom individuálnych alebo zastrešujúcich organizácií; a iné formy). Po tretie, ministerstvá školstva boli požiadané o odpoveď, či zohľadnili vstupy od mládežníckych a/alebo študentských organizácií alebo sietí, keď ich zapojili do návrhu nového zákona alebo politiky v oblasti vzdelávania v uplynulých troch rokoch – a ak áno, aby uviedli príklad.

Vládne odpovede boli prijaté z 93 krajín (48 % zo 193 krajín). Najmenej polovica krajín predložila odpovede v severnej Afrike a západnej Ázii (14 krajín, 64 %), Európe a Severnej Amerike (27 krajín, 59 %), Latinskej Amerike a Karibiku (17 krajín, 52 %) a strednej a južnej Ázii (7 krajín, 50 %). Miera odpovedí bola nižšia v subsaharskej Afrike (16 krajín, 33 %) a vo východnej a juhovýchodnej Ázii (7 krajín, 44 %) (obrázok 3).

OBRÁZOK 3.

Polovica všetkých vlád odpovedala na prieskum o zapojení mládeže a študentov

Percentuálny podiel vlád, ktoré odpovedali na prieskum o zapojení mládeže a študentov do tvorby vzdelávacích právnych predpisov a politík, podľa regiónov, 2025

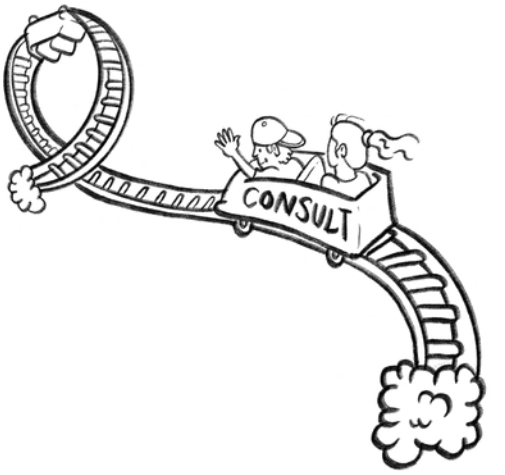

Zdroj: Analýza správy GEM založená na odpovediach z vládneho prieskumu

Druhý prieskum sa zameral na mládežnícke a študentské organizácie. Najprv sa vykonalo globálne mapovanie takýchto organizácií s cieľom definovať cieľovú populáciu a získať kontaktné informácie. Zámerom bolo identifikovať až päť národne reprezentatívnych mládežníckych a študentských organizácií pre každú krajinu. Patrili sem národné rady mládeže, poradné orgány mládeže, študentské organizácie škôl, študentské organizácie univerzít a akékoľvek iné národné alebo zastrešujúce organizácie, ktoré by sa mohli potenciálne zapojiť do tvorby vzdelávacej politiky na národnej úrovni. Z mapovania boli vylúčené mládežnícke organizácie pôsobiace iba na miestnej úrovni a organizácie vedené mládežou, ktoré sa zameriavajú na konkrétne témy.

Zastrešujúce orgány poskytli dôležitý vstupný bod pre identifikáciu organizácií v niektorých regiónoch. V Európe Európska študentská únia zastupuje 42 zväzov v 40 krajinách; Organizačná kancelária európskych školských študentských zväzov (OBESSU) združuje zväzy aktívne vo všeobecnom aj odbornom stredoškolskom vzdelávaní a Európsky mládežnícky parlament má 40 národných členských organizácií. Ďalšími takýmito orgánmi sú Celoafrická študentská únia, Ázijská mládežnícka rada, Kontinentálna organizácia študentov z Latinskej Ameriky a Karibiku a Tichomorská mládežnícka rada. Niektoré zastrešujúce organizácie pôsobia naprieč regiónmi, vrátane Rady mládeže Commonwealthu a Študentskej organizácie Commonwealthu, ktoré zastupujú členov v 56 krajinách, a Globálneho študentského fóra, ktoré zastupuje študentské organizácie zo 135 krajín a území prostredníctvom piatich regionálnych únií a viac ako 200 národných a medzinárodných organizácií. Keďže vládny prieskum bol vykonaný ako prvý, odpovede ministerstiev tiež pomohli identifikovať niekoľko organizácií. Ďalšie organizácie boli identifikované prostredníctvom ich online prítomnosti.

Celkovo bolo zmapovaných 497 organizácií a kontaktovaných bolo 396. Najbežnejšími typmi boli národné rady mládeže a univerzitné študentské organizácie, pričom približne dve z troch krajín mali aspoň jednu takúto organizáciu. Študentské organizácie sa nachádzali takmer výlučne v Európe a Latinskej Amerike. Uskutočnilo sa s nimi 842 výmen, okrem výmen medzi partnerskými a zastrešujúcimi organizáciami. Celkovo na prieskum odpovedalo 101 mládežníckych a študentských organizácií, čo predstavuje približne každého piateho z mapovaných respondentov. Dve tretiny respondentských organizácií sídlia v Európe a Severnej Amerike, čo znamená, že ide o geograficky oveľa menej vyvážený súbor odpovedí (obrázok 4).

„ZAPÁJAME SA DO PRESADZOVANIA POLITÍK NA NÁRODNEJ AJ MEDZINÁRODNEJ ÚROVNI, ZASTUPUJEME ZÁUJMY ŠTUDENTOV V DISKUSIACH S MINISTERSTVOM ŠKOLSTVA A VEDY, PARLAMENTOM A INÝMI VLÁDNYMI AJ MIMOVLÁDNYMI ORGÁNMI, DO KTORÝCH SA ZÚČASTŇUJÚ ZÁSTUPCOVIA ŠTUDENTOV ZO VŠETKÝCH AKREDITOVANÝCH VYSOKÝCH ŠKÔL V LOTYŠSKU. UDRŽIAVAME ŠTRUKTÚROVANÉ MECHANIZMY DIALÓGU PROSTREDNÍCTVOM PRACOVNÝCH SKUPÍN, KONZULTÁCIÍ A NÁRODNÝCH FÓR, KDE ŠTUDENTI MÔŽU VYJADROVAŤ SVOJE NÁZORY A FORMOVAŤ NAŠU POLITIKU. NAŠI ZÁSTUPCOVIA SA ZÚČASTŇUJÚ LEGISLATÍVNYCH A POLITICKÝCH PRACOVNÝCH SKUPÍN, AKREDITAČNÝCH ORGÁNOV A ORGÁNOV ZABEZPEČOVANIA KVALITY A REFORMNÝCH PROCESOV SÚVISIACICH S VYSOKOŠKOLSKÝM VZDELÁVANÍM, FINANCOVANÍM, AKADEMICKOU SLOBODOU A SOCIÁLNYMI PODMIENKAMI ŠTUDENTOV. OKREM TOHO SPOLUPRACUJEME S MEDZINÁRODNÝMI ŠTUDENTSKÝMI ORGANIZÁCIAMI, AKO JE EURÓPSKA ŠTUDENTSKÁ ÚNIA, ABY SME POSILNILI HLAS LOTYŠSKÝCH ŠTUDENTOV V ŠIRŠÍCH DISKUSIÁCH O EURÓPSKEJ POLITIKE."

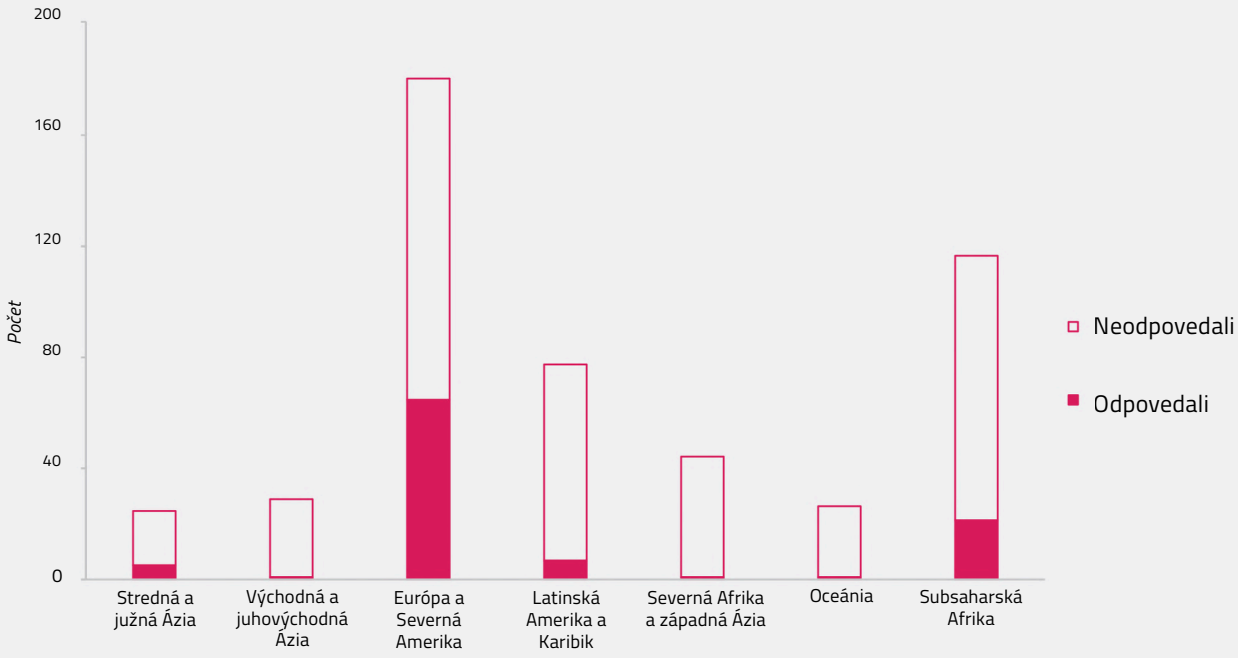
Študentská únia Lotyšska (LSA)

OBRÁZOK 4.

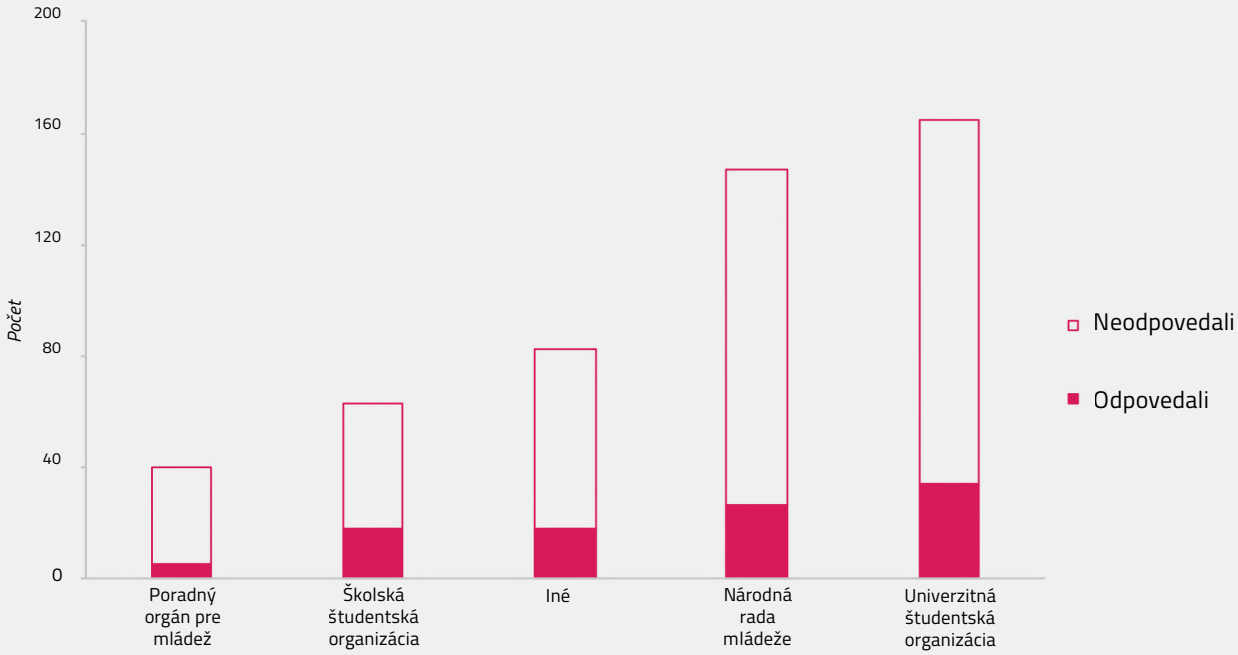
Každá piata mládežnícka a študentská organizácia odpovedala na prieskum o svojom zapojení do rozhodovacieho procesu o vzdelávaní

Počet mládežníckych a študentských organizácií, ktoré boli zmapované a odpovedali na prieskum o zapojení do tvorby legislatívy a politík v oblasti vzdelávania, 2025

a. Podľa regiónu

b. Podľa typu organizácie

Zdroj: Analýza správy GEM založená na odpovediach z prieskumu medzi mládežníckymi a študentskými organizáciami.

Nič o študentoch by sa nemalo rozhodovať bez nich

Rui Teixeira, Organizačná kancelária európskych školských študentských zväzov (OBESSU)

Volám sa Rui Teixeira a som generálnym tajomníkom Organizačnej kancelárie európskych školských študentských zväzov (OBESSU). Organizácia bola založená v roku 1975 a združuje národné študentské zväzy z celej Európy, ktoré zastupujú všeobecné stredoškolské vzdelávanie aj odborné vzdelávanie a prípravu (VET). OBESSU sa vyznačuje tým, že zastupujeme veľmi mladých študentov. Dnes naša sieť zahŕňa 35 členských organizácií z 27 krajín, a to v rámci Európskej únie aj mimo nej. Prostredníctvom nich pracujeme na tom, aby boli študenti zastúpení v rozhodnutiach, ktoré formujú ich vzdelávanie.

Moje zapojenie do študentských organizácií sa začalo v Portugalsku, keď som bol na strednej škole. Frustrovala ma absencia národnej štruktúry pre študentov. Miesta, ktoré boli zo zákona vyhradené pre stredoškolákov, vrátane miest v Národnej rade pre vzdelávanie, zostali prázdne jednoducho preto, že neexistoval žiadny celonárodný študentský zväz. V 17 rokoch som sa rozhodol pomôcť založiť Portugalskú národnú federáciu študentov. Počas tohto procesu som sa prvýkrát dozvedel o OBESSU na európskej úrovni. Po skončení strednej školy som sa od študentského organizovania odklonil. Pred dvoma rokmi, keď som hľadal prácu v Bruseli, som narazil na voľnú pozíciu v OBESSU súvisiacu s členskou prácou. Priamo to súviselo s mojimi predchádzajúcimi skúsenosťami a k študentskému zastupovaniu som sa vrátil z inej pozície.

Pre nás je zmysluplné zapojenie študentov v princípe jednoduché, ale v praxi zložité. O študentoch a mládeži by sa nemalo diskutovať bez toho, aby boli za stolom. Pre študentov stredných škôl a odborných škôl to zostáva výzvou. Hoci sa všeobecne uznáva, že vysokoškolskí študenti by sa mali podieľať na rozhodovaní, so stredoškolákmi sa stále často zaobchádza paternalisticky, najmä preto, že sú maloletí. Trváme tiež na tom, že účasť musí byť skutočná. Prítomnosť nestačí. Keď sa zapojenie študentov stane symbolickým – teda keď sme pozvaní len kvôli viditeľnosti alebo legitimite, odstupujeme z procesu.

Ak účasť nie je zmysluplná, nemá pre nás žiadnu hodnotu. V posledných rokoch sa pokrok spomalil. V celej Európe sa občiansky priestor zmenšuje, čo ovplyvňuje mládežnícke organizácie a občiansku spoločnosť v širšom zmysle. Pre študentov to znamená menej príležitostí na zapojenie sa a zvyšujúce sa obmedzenia v témach, ktoré im je dovolené alebo odporúčané otvárať. V dôsledku toho sa zmysluplná účasť stala ťažšou na národnej aj európskej úrovni.

OBESSU pracuje na podpore svojich členov v dvoch smeroch. Zhromažďujeme postoje národných študentských zväzov a predkladáme ich európskym inštitúciám a Rade Európy. Zároveň prinášame informácie, výsledky a príležitosti z európskej advokácie späť našim členom. Budovanie kapacít je ústredným prvkom našej práce, pretože naši členovia sú veľmi rozmanití a pôsobia vo veľmi odlišných národných kontextoch.

Jedným z našich najvýznamnejších úspechov je Deklarácia práv študentov. Takmer pred dvadsiatimi rokmi OBESSU spoločne vypracovala túto deklaráciu s cieľom definovať spoločný základ pre práva študentov v celej Európe. Odvtedy bola dvakrát revidovaná, naposledy v roku 2019. Vo viacerých krajinách študenti využili deklaráciu na priamu komunikáciu s vládami a ministerstvami školstva, čím ovplyvnili národnú legislatívu. To ukázalo, ako môže obhajoba na európskej úrovni viesť ku konkrétnym právnym zmenám.

Do budúcnosti zostávajú jasné dve priority. Tvorcovia politík musia skutočne zapájať mladých ľudí, pričom to nemožno považovať za samozrejmosť. V niektorých krajinách účasť stagnuje alebo dokonca klesá. Zároveň však zapojenie nesmie byť symbolické. Predstieranie počúvania študentov a ignorovanie ich obáv vytvára frustráciu a podkopáva dôveru. Naďalej sa zasadzujeme za plnú a zmysluplnú účasť na rozhodovaní na všetkých úrovniach, od miestnej až po európsku.

VLÁDY VYTVÁRAJÚ MECHANIZMY NA ZAPOJENIE MLÁDEŽE

„MONITORUJEME SPÄTNÚ VÄZBU K ZÁKONOM, ROBÍME VEREJNÚ OBHAJOBU ZÁUJMOV, ROZPRÁVAME SA S MINISTERSTVOM A MINISTROM."

Estónska rada mládeže

V ideálnom scenári by silný právny alebo inštitucionálny mechanizmus zabezpečil, aby boli pri tvorbe vzdelávacích zákonov a politík zastúpené perspektívy a odborné znalosti mládeže. Konzultácie s ich organizáciami alebo so zastupiteľskými skupinami jednotlivcov by sa stali súčasťou kolaboratívneho prístupu v celom politickom cykle. Prostredníctvom takéhoto zapojenia by vlády zabezpečili, aby mladí ľudia a študenti mali vplyv na zákony a politiky spôsobmi, ktoré sú relevantné a dôležité pre ich životy. Táto časť syntetizuje odpovede z vládnych prieskumov o zapojení mládeže do rozhodovacieho procesu.

Každá tretia krajina má formálne orgány na zapojenie mládeže alebo študentov

Prvá otázka v dotazníku pre vládu sa týkala toho, či je ministerstvo školstva zo zákona, nariadenia alebo iného formálneho vládneho dokumentu povinné spolupracovať s mládežníckymi a/alebo študentskými organizáciami alebo sieťami pri navrhovaní nového zákona alebo politiky v oblasti vzdelávania; a či tento dokument špecifikoval, ktoré mládežnícke a/alebo študentské organizácie alebo siete sa majú zapojiť.

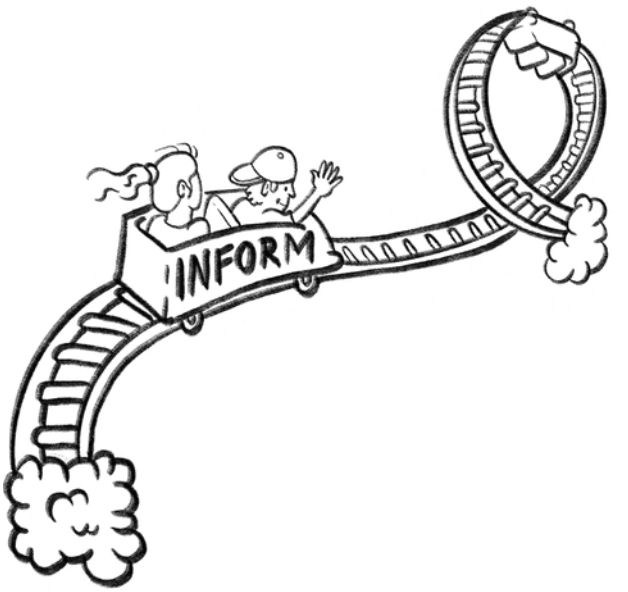
Z 93 krajín, ktoré odpovedali (Tabuľka 2):

- 32 % uviedlo, že ich zákon, nariadenie alebo iný formálny dokument zaväzuje k interakcii s mládežou.
- a/alebo študentské organizácie či siete pri navrhovaní nového zákona alebo politiky v oblasti vzdelávania a že dokument špecifikoval organizácie, ktoré sa majú zapojiť.
- 33 % krajín síce vo svojich odpovediach neuviedlo formálne orgány, ale majú zavedené podporné zákony, mechanizmy a procesy, ktoré spomínajú práva na účasť s rôznou mierou špecifickosti.
- 34 % neuviedlo žiadnu požiadavku na zapojenie sa na národnej úrovni.

Niektoré krajiny uviedli vo svojich ústavách právo na účasť, a to aj pre mládež. V Ekvádore kapitola 5 ústavy z roku 2008 zakotvuje právo na účasť vrátane práva byť konzultovaný, zatiaľ čo článok 45 zdôrazňuje, že deti a dospievajúci majú právo byť konzultovaní v záležitostiach, ktoré sa ich týkajú (vláda Ekvádoru, 2008).
Fínska ústava stanovuje, že deti a mládež musia byť vypočuté v záležitostiach, ktoré sa ich týkajú (Fínske ministerstvo spravodlivosti, 1999). V Keni článok 55 ústavy z roku 2010 zakotvuje právo mládeže a dospelých na účasť na tvorbe zákonov, zatiaľ čo článok 232 zakotvuje právo ľudí zapájať sa do tvorby politík.
V Jemene ústava (článok 5) vyžaduje, aby sa pri každom návrhu zákona, ktorý sa ich týka, zohľadňoval názor mládeže. Ďalšie politiky zamerané na posilnenie postavenia mládeže zdôrazňujú, že návrhy zákonov musia zahŕňať ich pripomienky bez toho, aby bola dotknutá legislatívna právomoc. V Luxembursku ústava vyžaduje, aby deti mali právo slobodne vyjadrovať svoj názor a aby sa ich názor zohľadnil.

Spomedzi krajín, ktorých zákony zahŕňajú princíp participácie, článok 6 základného zákona o medzikultúrnom vzdelávaní v Ekvádore z roku 2011 zdôrazňuje účasť občanov na organizácii, riadení, prevádzke,

rozhodovaní, plánovaní, riadení a zodpovednosti ako jedna zo zásad upravujúcich národný vzdelávací systém (ekvádorské ministerstvo školstva, 2017). V Estónsku štatút ministerstva školstva a výskumu zdôrazňuje, že jednou z jeho hlavných úloh je zapojiť a informovať cieľové skupiny o otázkach v oblasti riadenia ministerstva vrátane zabezpečenia konzultácií so záujmovými skupinami, zdokumentovania spätnej väzby v dôvodovej správe a zapojenia zainteresovaných strán do ex post hodnotenia vplyvu zákona. V Mexiku článok 57 všeobecného zákona o právach dievčat, chlapcov a dospievajúcich stanovuje požiadavku na vytvorenie mechanizmu pre vyjadrenie a účasť detí na záležitostiach vzdelávania.

TABUĽKA 2.
Percento krajín s právnymi alebo politickými požiadavkami na spoluprácu s mládežníckymi alebo študentskými organizáciami prostredníctvom formálnych alebo iných mechanizmov

	Počet krajín	Požiadavka?		
		Áno (%)	Nie, ale existujú iné mechanizmy (%)	Nie (%)
Celkom	*93*	*32*	*33*	34
Úroveň príjmu				
Vysoká	*35*	37	37	26
Vyššia stredná	*22*	41	36	23
Nízka a nižšia stredná	*36*	22	28	50
Podiel populácie 0 – 24				
Menej ako 30 %	29	41	31	28
30 % – 45 %	29	38	34	28
Viac ako 45 %	35	20	34	46
Región cieľov udržateľného rozvoja				
Stredná a južná Ázia	*7*	14	14	71
Východná a juhovýchodná Ázia	*7*	29	29	43
Európa a Severná Amerika	*27*	48	37	15
Latinská Amerika a Karibik	*17*	29	47	24
Severná Afrika a západná Ázia	*14*	36	29	36
Oceánia	*5*	0	20	80
Subsaharská Afrika	*16*	25	31	44
Index liberálnej demokracie				
Nízka	*40*	33	35	33
Stredná	*18*	28	33	39
Vysoká	*31*	35	35	29

Zdroj: Syntéza správy GEM na základe odpovedí z vládneho prieskumu.

Mnohé krajiny majú prístupy, ktoré stavajú na účasti občanov, zapojení mládeže a študentov do vzdelávacích politík. V Írsku minister školstva v roku 2022 podpísal zákonný nástroj, ktorým sa členstvo v Národnej rade pre učebné osnovy a hodnotenie rozširuje na Írsku úniu študentov druhého stupňa (Írske ministerstvo pre deti, zdravotné postihnutie a rovnosť, 2023), čo je indikatívny príklad spoločného úsilia o zapojenie detí a mládeže. V Moldavskej republike zákon o transparentnosti v rozhodovacom procese z roku 2008 stanovil základ pre verejné konzultácie. Stratégia Vzdelávanie 2030 (Stratégia pre vzdelávanie do roku 2030) vyžaduje, aby organizácie, ako napríklad Národná rada študentov a Národná aliancia mládežníckych organizácií Moldavska, boli zapojené do pracovných skupín a platforiem pre dialóg o vzdelávacej politike. Národná rada študentov bola zriadená nariadením z roku 2013 ako celoštátny poradný orgán, ktorý bude zložený zo zástupcov zvolených z miestnych a okresných študentských rád.

Niektoré krajiny uviedli, že študentské zastupiteľské orgány sa môžu formálne podieľať na tvorbe vzdelávacích politík prostredníctvom zákona alebo nariadenia. V Rakúsku zákon o študentských zväzoch z roku 2014 stanovuje, že so študentským zväzom sa musí konzultovať predtým, ako sa federálnej vláde predloží akýkoľvek zákon alebo dekrét týkajúci sa študentov, a že im musí byť poskytnutý primeraný čas na pripomienkovanie. Na Cypre sa v nariadení o prevádzke verejných stredných škôl (2017 – 2024) zdôrazňuje, že Pancyperský koordinačný výbor študentov koordinuje a rieši problémy študentov a musia sa s ním viesť konzultácie v otázkach vzdelávacieho významu.

Požiadavky na konzultácie zakotvené v pravidlách verejnej správy sa nachádzajú najmä v európskych krajinách. Vo Fínsku obsahujú usmernenia Ministerstva spravodlivosti týkajúce sa konzultácií v súvislosti s legislatívnymi reformami všeobecné ustanovenia o možnostiach detí ovplyvňovať záležitosti, ktoré sa ich týkajú a ich rozvoja. Verejní činitelia sú na tento účel vyškolení a existujú príručky pre tvorcov zákonov o vypočutí si názorov detí (Stenvall a kol., 2021) a o posudzovaní vplyvu na deti (Livonen a Pollari, 2021). V Nórsku načrtáva Ministerstvo financií pokyny o tom, ako podporovať rozhodovanie vo vláde, stanovujú, že oficiálne štúdie, navrhované zákony a nariadenia budú predložené na konzultáciu a otvorené pre pripomienky od všetkých. Zákon o verejnej správe podobne zdôrazňuje, že s dotknutými stranami sa musia konzultovať pred prijatím administratívnych rozhodnutí.

Právne mechanizmy pre zapojenie študentov do vysokoškolského vzdelávania boli hlásené v balkánskych krajinách. V Severnom Macedónsku zákon o vysokoškolskom vzdelávaní z roku 2018 stanovuje, že študenti sú zastúpení v Národnej rade pre vysokoškolské vzdelávanie a vedecký výskum, ako aj v akreditačnej rade, hodnotiacej rade a medziuniverzitnej konferencii. Srbské zákony o vysokoškolskom vzdelávaní a študentskom organizovaní formálne splnomocňujú študentské konferencie monitorovať legislatívu a navrhovať zmeny týkajúce sa vysokoškolského vzdelávania. V Rumunsku zákon o vysokoškolskom vzdelávaní z roku 2023 stanovuje, že ministerstvo školstva bude konzultovať s legálne ustanovenými národnými študentskými federáciami (rumunská vláda, 2023b).

Na zlepšenie účasti študentov na procesoch tvorby politík boli zriadené poradné skupiny a rady pre mládež a študentov. Nariadenie prijaté v roku 2020 upravuje vytvorenie Arménskej študentskej rady, ktorá pozostáva zo študentov 8. až 11. ročníka z verejných a licencovaných súkromných škôl, čím sa zabezpečuje integrácia názorov študentov do procesov tvorby politík ministerstva. Tento vývoj je súčasťou širšieho úsilia o inštitucionalizáciu účasti mládeže v krajine (rámček 5). V Bahrajne ministerstvo školstva začiatkom roka 2025 zriadilo Študentský poradný výbor ako poradný orgán s cieľom zapojiť zástupcov študentov zo všetkých stredných škôl, ktorí boli vybraní prostredníctvom študentských volieb. Na Jamajke sa Národná študentská rada stredných škôl a Združenie jamajských prefektov sa zúčastňujú na dialógu o rozhodovaní v oblasti vzdelávania, zatiaľ čo zapojenie mládeže zastrešuje Národná poradná rada mládeže Jamajky a Národná rada mládeže. Novozélandská ministerská poradná skupina mládeže, zriadená v roku 2017, umožňuje priamy vstup mládeže do vzdelávacej politiky. Zákon o vzdelávaní a odbornej príprave z roku 2020 zaväzuje ministra konzultovať s deťmi a mladými ľuďmi národné priority v oblasti vzdelávania.

RÁMČEK 5.

Arménsko formalizuje spoluprácu s mládežníckymi organizáciami

Vládni zástupcovia v Arménsku uviedli, že verejné konzultácie sú súčasťou legislatívy v oblasti vzdelávania a vedy. Napríklad návrhy zákonov týkajúcich sa vzdelávania sa bežne zasielajú inštitúciám vyššieho vzdelávania na posúdenie a prerokovanie v správnych a vedeckých radách. Keď sa navrhovaná legislatíva priamo týka študentov, ako napríklad návrh zákona o vysokom školstve a vede, pripomienkujú ju aj študentské rady, vrátane rád Jerevanskej štátnej univerzity a Jerevanskej štátnej lekárskej univerzity. Vláda uvádza, že ich odporúčania boli zapracované do konečného návrhu.

V posledných rokoch vláda podnikla kroky na inštitucionalizáciu participácie mládeže a objasnenie úloh štátnych orgánov, miestnych samospráv a mládežníckych organizácií. Míľnikom bolo prijatie zákona o mládežníckej politike v marci 2025, ktorého cieľom je formalizovať spoluprácu s mládežníckymi organizáciami a podporiť participatívnu tvorbu politík (arménska vláda, 2025).

Federácia mládežníckych klubov Arménska (FYCA) je hlavnou mládežníckou sieťou v krajine. Bola založená v roku 1999 a formálne registrovaná ako mimovládna organizácia v roku 2000 a združuje viac ako 100 mládežníckych klubov, centier a odborných i regionálnych organizácií. Jej poslaním je posilniť úlohu mladých ľudí pri budovaní občianskej spoločnosti, konsolidovať mládežnícke kluby a podporovať aktívne občianstvo prostredníctvom neformálneho vzdelávania a miestnej práce s mládežou. Organizácia funguje na princípoch dobrovoľníctva, rovnosti, samosprávy a otvorenosti. Poskytuje inkluzívne priestory, kde môžu mladí ľudia diskutovať a zapájať sa do občianskeho vzdelávania, školení v oblasti vedenia a komunitných projektov. Jej členstvo v medzinárodných sieťach, ako je Európska konfederácia mládežníckych klubov, pomáha zavádzať osvedčené postupy do práce s mládežou (Federácia mládežníckych klubov Arménska, 2026).

FYCA vyjadrila nespokojnosť s úrovňou spolupráce s vládou v oblasti vzdelávacích zákonov a politík, čo naznačuje výzvu, ktorú sa nový zákon o mládežníckej politike snaží riešiť, keďže mládežnícke organizácie sa snažia o hlbšie a trvalejšie zapojenie do formovania vzdelávacích reforiem.

Študenti a mládežnícke skupiny sú v rôznych krajinách zvyčajne súčasťou širších rád zainteresovaných strán. V Belgicku Flámska rada pre vzdelávanie zahŕňa žiacke a študentské organizácie spolu s poskytovateľmi vzdelávania, odborovými zväzmi a organizáciami občianskej spoločnosti (Douterlungne a Herpelinck, 2021). V Čile Rada občianskej spoločnosti pre ministerstvo školstva zahŕňa 11 zástupcov študentov (2 zo základných škôl, 6 zo stredných škôl a 3 z vysokých škôl) (Ministerstvo školstva Čile, 2024). Na Svätej Lucii podľa zákona o vzdelávaní z roku 2005 pozostáva poradná rada pre vzdelávanie z najmenej 10 členov vrátane zástupcu nominovaného Národnou študentskou radou alebo iným zastupiteľským orgánom študentov. V Turecku nariadenie Národnej rady pre vzdelávanie z roku 2024 zakotvuje účasť študentských zástupcov vo vedeckej poradnej rade ministerstva školstva.

Spomedzi krajín, kde sa zapojenie formálne nevyžadovalo, niektoré uviedli, že pravidelná spolupráca s kľúčovými skupinami mládeže a študentov je súčasťou procesov rozhodovania o vzdelávaní. Dánsko sa riadi participatívnym modelom prostredníctvom iniciatívy Spoločne pre školu (Together for the School), poloformálneho orgánu siedmich organizácií občianskej spoločnosti vrátane národného združenia žiakov (Danske Skoleelever), ktoré sa pravidelne stretáva s ministrom detí a školstva, aby diskutovali o legislatívnych návrhoch.

V Mexiku sa očakáva, že pri rozhodovaní o vzdelávaní budú prizvaní na konzultácie študenti z rôznych stupňov vzdelávania, Školský výbor pre participatívnu správu a Občianska rada, ktorá zahŕňa mládež a študentov. V Paraguaji bola v roku 2023 zriadená Pracovná skupina so študentmi, stály mechanizmus dialógu medzi ministerstvom školstva a zástupcami študentov. V Senegale Národná skupina partnerov v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy, národná platforma pre koordinované monitorovanie sektora, zahŕňa mládežnícke a študentské organizácie, ako napríklad Študentská asociácia Senegalu a Národná rada mládeže Senegalu.

Medzi krajiny, ktoré nešpecifikovali formálny orgán, ale ktorých podporu procesom konzultácií a zapojenia mládeže a študentov možno odvodiť z národných strategických alebo politických cieľov týkajúcich sa konzultácií so zainteresovanými stranami, patria Kambodža (kambodžské ministerstvo školstva, mládeže a športu, 2011) a Tunisko (tuniská vláda, 2024).

Tri zo štyroch krajín majú procesy konzultácií v oblasti vzdelávania, do ktorých sú zapojení mladí ľudia alebo študenti.

Druhá a tretia otázka vo vládnom dotazníku sa týkali toho, či ministerstvo školstva v posledných troch rokoch konzultovalo s organizáciami pri tvorbe nového zákona alebo politiky v oblasti vzdelávania a ako často. Z 93 krajín, ktoré odpovedali, 75 % uviedlo, že s mládežou alebo študentmi viedli nejaké konzultácie. Keď boli požiadaní o spresnenie povahy konzultácií:

- 53 % krajín uviedlo, že majú nejaké verejné otvorené konzultačné stretnutia;
- 44 % dostalo konzultačné vstupy písomne;
- 37 % dostalo konzultačné vstupy online;
- 52 % viedlo priame konzultácie so skupinami;
- 42 % uviedlo, že priame konzultácie sa uskutočnili prostredníctvom formálneho orgánu.

Charakteristiky týchto konzultačných procesov sa v jednotlivých častiach sveta líšia (tabuľka 3). Pokiaľ ide o frekvenciu, konzultácie s mládežou alebo študentmi ako súčasť pravidelného konzultačného procesu boli menej bežné v strednej a južnej Ázii.

Pokiaľ ide o formálnosť, krajiny s vysokými príjmami, staršou populáciou a vysokým skóre liberálnej demokracie mali väčšiu pravdepodobnosť zavedenia formálnych procesov priamych konzultácií. Vo všeobecnosti sa zapojenie mládeže častejšie formalizuje ako verejné konzultácie; oveľa menej často ide o priame konzultácie, ktoré by potom mohli viesť k priamemu pripísaniu vplyvu študentským alebo mládežníckym organizáciám. Vlády zvyčajne nekládli perspektívy mládežníckych organizácií do centra týchto diskusií, až na niekoľko výnimiek.

TABUĽKA 3.

Percentuálny podiel krajín, v ktorých bol hlásený typ konzultácie s mládežou a/alebo študentmi

			Verejné otvorené (%)			Priame (%)	
Konzultácie	Počet krajín	Aspoň 1 typ (%)	Stretnutia	Písomnou formou	Online	So skupinami	Prostredníctvom formálneho orgánu
Celkom	93	75	53	44	37	52	42
Úroveň príjmu							
Vysoká	35	74	49	54	34	66	49
Vyššia stredná	22	95	64	41	41	45	45
Nízka a nižšia stredná	36	64	50	36	36	42	33
Podiel populácie 0 – 24							
Menej ako 30 %	29	72	52	52	34	55	41
30 % – 45 %	29	83	55	45	41	55	45
Viac ako 45 %	35	71	51	37	34	46	40
Región cieľov udržateľného rozvoja							
Stredná a južná Ázia	7	43	29	29	14	29	43
Východná a juhovýchodná Ázia	7	86	57	14	29	43	14
Európa a Severná Amerika	27	74	52	52	37	63	52
Latinská Amerika a Karibik	17	94	59	41	35	71	59
Severná Afrika a západná Ázia	14	79	57	50	43	43	43
Oceánia	5	60	40	60	40	40	0
Subsaharská Afrika	16	69	56	44	44	38	31
Index liberálnej demokracie							
Nízka	40	75	50	30	33	45	35
Stredná	18	83	67	56	44	61	67
Vysoká	31	71	48	55	35	58	39

Zdroj: Syntéza správy GEM na základe odpovedí z vládneho prieskumu.

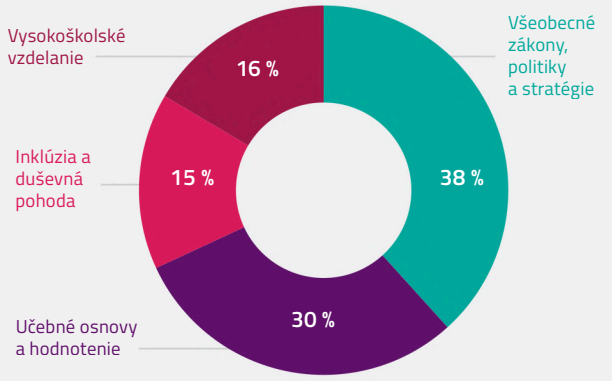
Pokiaľ ide o tematickú orientáciu, s mládežou a študentmi sa zvyčajne konzultovalo o všeobecných dokumentoch, ako sú napríklad národné zákony alebo stratégie v oblasti vzdelávania (obrázok 5). Na úrovni základného a stredného vzdelávania sa konzultácie zameriavali najmä na inklúziu, reformu učebných osnov, blahobyt a bezpečnosť. Niekoľko krajín tiež uviedlo príklady zapojenia sa do politiky mládeže s implicitnými, a nie explicitnými väzbami na vzdelávanie.

Krajiny si vyberajú rôzne spôsoby zapojenia mládeže a študentov. Islandská študentská únia vyšších stredných škôl, Národná rada mládeže a organizácia Youth Work Iceland boli konzultované o vzdelávacej politike/akčnom pláne na stretnutí zainteresovaných strán ministerstva školstva (islandské ministerstvo školstva a záležitostí detí, 2024). Na Mauríciu sa študentské rady škôl zúčastnili konzultačného stretnutia v apríli 2025 na vypracovaní vzdelávacej stratégie na roky 2025 – 2029 ako súčasť plánu na zabezpečenie pravidelnej spätnej väzby pre riadenie a aktualizáciu politík a programov. Na Filipínach ministerstvo školstva prostredníctvom svojich oddelení pre formovanie mládeže pravidelne spolupracuje so študentskými skupinami, ako je Najvyššia žiacka vláda a Najvyššia študentská vláda, s cieľom zhromaždiť politické podnety. V Kórejskej republike sa poradná skupina ministerstva školstva 2030, zložená z 20 členov vo veku 19 až 39 rokov, zúčastnila okrúhlych stolov o vzdelávacej politike a aktivít v oblasti politiky na mieste. Na Svätej Lucii bola Národná rada mládeže konzultovaná v súvislosti so zákonom o vzdelávaní z roku 2023 a Národná študentská rada bola konzultovaná v súvislosti s plánom vzdelávacieho sektora na roky 2023 – 2028 a rámcom učebných osnov a hodnotenia.

OBRÁZOK 5.

Mládež a študenti sú konzultovaní o politike, obsahu a inklúzii

Rozdelenie tematických oblastí zamerania v uvedených príkladoch konzultácií s mládežou a študentmi, 2025

Zdroj: Analýza správy GEM založená na odpovediach z vládneho prieskumu

V niektorých prípadoch sú konzultácie kolaboratívne, čím sa mládežníckym alebo študentským organizáciám zabezpečí miesto pri rokovaní, zapoja sa do tvorby politík a programov a venuje sa osobitná pozornosť ich spätnej väzbe. V Dánsku organizácia Danske Skoleever poskytla vstupy do zákona o vzdelávaní z roku 2024.
Spätná väzba sa považovala za cennú vo všetkých fázach tvorby politík, od návrhov až po konečné úpravy. Existuje však len málo správ o cielenom zapojení mládeže do zodpovednosti alebo o jasnom vysvetlení, ako konzultácie zamerané na mládež ovplyvnili politiky.

V Moldavskej republike boli Národná rada študentov, Národná agentúra pre mládež, Národná rada mládeže a Národná rada študentských organizácií formálne konzultované v súvislosti so stratégiou Vzdelávanie 2030 prijatou v roku 2023 a pre vzdelávací kódex prijatý v roku 2024. Delegácie okresných rád, regionálne workshopy, online kanály spätnej väzby a poradná platforma Agentúry pre mládež pomohli zabezpečiť, aby mladí ľudia a študenti ovplyvnili konečné znenie textu.

... o všeobecnom vzdelávaní, legislatíve, stratégii a politike v oblasti mládeže

Medzi príklady konzultácií o celkovej **stratégii** patrí Mexiko, kde sa 55 000 ľudí (z ktorých 20 000 malo 15 až 17 rokov) zúčastnilo širokých národných konzultácií o všeobecnom zákone o vyššom stredoškolskom vzdelávaní (mexické ministerstvo verejného školstva a ANUIES, 2025). V Ománe tvorila mládež takmer 40 % zo 41 000 účastníkov počas plánovania a vývoja Ománskej vízie 2040, vládneho rozvojového programu, vo všetkých fázach od analýzy až po vypracovanie návrhu (Al Jahdhami, 2024). V oblasti vzdelávania boli odporúčanými strategickými smermi inkluzívne vzdelávanie, celoživotné vzdelávanie a vedecký výskum (ománska vláda, 2023). V Senegale sa pri vypracovaní Listu o politike sektorového rozvoja na roky 2025 – 2029 konzultovala národná rada mládeže a národné združenie študentov. V Tanzánskej zjednotenej republike sa pri vydaní Politiky vzdelávania a odbornej prípravy z roku 2023 konzultovali študenti na všetkých úrovniach.

Riadiace mechanizmy v oblasti vzdelávania boli tiež revidované s ohľadom na podnety študentov. V Mnohonárodnom štáte Bolívia sa nariadenie o študentských samosprávach v rámci bežného vzdelávacieho systému prerokovalo

s Konfederáciou študentov stredných škôl v Bolívii a dvoma regionálnymi federáciami (El Alto a La Paz). Študenti kládli dôraz na vytváranie študentských samospráv v 1. až 6. ročníku s rodovou rovnosťou. Tento návrh sa následne premietol do článku 10 nariadenia o práve na účasť.
V Írsku zriadenie jednotky pre participáciu študentov na ministerstve školstva v roku 2023 podporilo konzultácie s deťmi a mladými ľuďmi a pomohlo zaviesť kultúru participácie na tvorbe politík (rámček 6).

„NAŠÍM HLAVNÝM CIEĽOM JE ZASTUPOVAŤ, POVZDVIHOVAŤ A OBHÁŇAŤ HLAS ŠTUDENTOV. SNAŽÍME SA ZABEZPEČIŤ, ABY ŽIADEN ŠTUDENT NEBOL VO VZDELÁVANÍ ZANEDBANÝ, A DOSIAHNUŤ SKUTOČNÝ ZMYSLUPLNÝ POKROK VO VZDELÁVACEJ POLITIKE, ABY BOLA SKUTOČNE V PROSPECH VŠETKÝCH ŠTUDENTOV. BOJUJEME ZA ZÁKONNÉ PRÁVO ŠTUDENTOV MAŤ ŠTUDENTSKÚ RADU A ZA AKTUALIZÁCIU CHARTY ŠTUDENTSKEJ RADY. CHCEME SPRAVODLIVÝ A ROVNOPRÁVNY VZDELÁVACÍ SYSTÉM, KTORÝ FUNGUJE V PROSPECH ROZMANITOSTI NAŠICH ŠTUDENTOV. CHCEME PARTICIPATÍVNY VZDELÁVACÍ SYSTÉM, KTORÝ SA ZAMERIAVA NA ŠTUDENTOV."

Írska študentská únia druhého stupňa

RÁMČEK 6.

Írsko podniklo odvážne kroky na zabezpečenie účasti detí, mládeže a študentov na rozhodovaní

V júni 2015 sa Írsko stalo prvou európskou krajinou, ktorá vypracovala Národnú stratégiu pre účasť detí a mladých ľudí na rozhodovaní (írske ministerstvo pre záležitosti detí a mládeže, 2015). Túto stratégiu vypracovalo Oddelenie pre participáciu občanov Ministerstva pre záležitosti detí a mládeže a jej cieľom bolo zvýšiť hlas detí a mládeže v rozhodovaní v ich miestnych komunitách, vzdelávacích systémoch, zdravotníctve a sociálnych službách, ako aj na súdoch a v právnom systéme.

Ministerstvo školstva rozšírilo túto prácu v oblasti účasti mládeže a študentov na tvorbe vzdelávacích politík vytvorením jednotky pre účasť študentov v apríli 2023 a expertnej skupiny pre účasť študentov v máji 2023. Skupina, ktorá zahŕňala organizácie ako Írska únia študentov druhého stupňa, bola vytvorená s cieľom poradiť vláde, ako zlepšiť jej prácu v oblasti zapojenia detí a mladých ľudí do tvorby politík, a predsedala jej Laura Lundyová, profesorka práv detí na Queen's University Belfast.

Záverečná správa skupiny o participácii študentov bola zverejnená v októbri 2024. Zavedený Lundyho model participácie detí, ktorý bol použitý v správe, sa zameriava na priestor (preferované spôsoby, akými deti a mladí ľudia prezentujú svoje názory), hlas (ako by ich bolo možné podporiť pri vyjadrovaní týchto názorov), publikum (ako by vedeli, že ich názory boli vypočuté) a vplyv (ako by vedeli, že ich názory boli zohľadnené).

Boli vytvorené detské poradné skupiny z 10 detí základných škôl navštevujúcich tú istú školu a mládežnícke poradné skupiny z 10 žiakov vyšších ročníkov základných škôl navštevujúcich tú istú školu. Školy boli požiadané, aby vybrali rôznorodú a reprezentatívnu vzorku študentov. Spolupráca s týmito poradnými skupinami prebiehala priebežne. Pomocou metodiky fokusových skupín sa následne uskutočnili konzultácie so 174 deťmi a mladými ľuďmi z rôzneho prostredia a vzdelávacích prostredí vrátane bežných tried, špeciálnych tried, špeciálnej školy, školy s írskym vyučovacím jazykom, školy poskytujúcej podporný program pre mladých ľudí z komunity írskych kočovníkov (Travellers) a Rómov a z alternatívnych vzdelávacích zariadení.

Expertná skupina v záverečnej správe, ktorá bola napísaná spôsobom zrozumiteľným a čitateľným pre deti, vypracovala 10 kľúčových tém a 5 odporúčaní na vysokej úrovni. Opatrenia v pláne sa zameriavajú na podporu osvedčených postupov v celom vzdelávacom systéme zvyšovaním povedomia o dôležitosti a výhodách účasti detí a mládeže na rozhodovaní medzi študentmi, rodičmi, učiteľmi, vedúcimi pracovníkmi škôl, zamestnancami škôl a správnymi radami. Existujú aj opatrenia na zabezpečenie toho, aby sa deti a mladí ľudia mohli lepšie zapojiť do práce oddelenia, a to zverejňovaním informácií a súhrnných stránok v inšpekčných správach, ktoré sú zrozumiteľné pre študentov; a záväzok spolupracovať so zástupcami detí a mládeže vrátane Írskej únie študentov druhého stupňa s cieľom rozvíjať komunikáciu (Írske ministerstvo školstva, 2024a).

Ministerstvo školstva prijalo všetky odporúčané zmeny a zverejnilo Plán implementácie: Participácia študentov na pôde Ministerstva školstva na roky 2024 – 2026 s 50 opatreniami počas nasledujúcich dvoch rokov. Tieto opatrenia sa zameriavajú nielen na konzultačný proces, ale aj na následné opatrenia: Ministerstvo školstva sa zaväzuje zabezpečiť, aby deti a mladí ľudia, ktorí zdieľajú svoje názory, vedeli, prečo ich názory neboli zohľadnené alebo aké zmeny v dôsledku nich nastali (Írske ministerstvo školstva, 2024b).

V Moldavskej republike ministerstvo školstva usporiadalo pracovné workshopy za účasti členov Národnej rady študentov a zástupcov miestnych študentských rád v rámci príprav na vypracovanie nariadenia o mechanizmoch participácie študentov v roku 2023. Študenti preskúmali návrh textu a navrhli revízie výberových kritérií pre študentské rady (napr. kvóty zastúpenia), dĺžky funkčného obdobia a povinností podávania správ. Po týchto diskusiách konečná verzia obsahovala objasnenia týkajúce sa procesu výberu delegátov (prostredníctvom okresných workshopov koordinovaných školskými inšpektorátmi), vnútornej štruktúry študentských rád a požiadavky na oficiálny digitálny kanál na zhromažďovanie a zverejňovanie spätnej väzby od študentov.

V Rumunsku sa o návrhu zákona o preduniverzitnom (všeobecnom) vzdelávaní konzultovalo s národnými radami žiakov a študentov (rumunská vláda, 2023). Konečný návrh sa zaoberal návrhmi týkajúcimi sa účasti zastupiteľských organizácií žiakov, učiteľov a rodičov na procesoch tvorby a implementácie vzdelávacej politiky; účasťou zástupcov a zastupiteľských združení vo výberových komisiách na kľúčové pozície vo verejnej správe; a účasťou týchto zástupcov so štatútom pozorovateľa na činnosti správnych rád školských inšpektorátov a na pravidelných externých hodnoteniach kvality vzdelávacieho oddelenia. Podporu získali aj dva návrhy: školy by mali ponúkať učebné osnovy podľa výberu žiakov a tieto učebné osnovy by mala schvaľovať správna rada školy po konzultácii so žiackou a rodičovskou radou školy.

RÁMČEK 7.

Konzultácie s mládežou pomáhajú ambicióznejším politikám v oblasti mládeže

Mládež a študenti sú tiež konzultovaní v oblasti politík pre mládež. V Kambodži Národná rada pre rozvoj mládeže konzultovala s rôznymi mládežníckymi organizáciami Národný akčný plán pre rozvoj mládeže v Kambodži na roky 2022 – 2026, ktorý bol vypracovaný pod vedením a koordináciou Ministerstva školstva, mládeže a športu (Národná rada pre rozvoj mládeže, 2022). V Hondurase Národný inštitút pre mládež v koordinácii s Ministerstvom školstva uskutočnil územné konzultácie s mládežou s cieľom identifikovať priority pre národnú politiku pre mládež prostredníctvom študentských samospráv v 10 krajoch po celej krajine a digitálne pre všetkých študentov v národnom vzdelávacom systéme vo veku od 12 do 30 rokov. V Peru sa na aktualizácii národnej politiky pre mládež zúčastnil aspoň jeden zástupca z každej regionálnej rady pre mládež a iných orgánov (ministerstvo školstva Peru, 2024).

Politiky pre mládež v Európe riešia náročné otázky občianstva. Luxemburská univerzita spolupracovala s Národnou službou pre mládež na vykonaní prieskumov, ktoré viedli k vypracovaniu národnej správy o situácii mládeže v roku 2020 pre Národný akčný plán pre politiku pre mládež na roky 2022 – 2025. Európske občianstvo a politická účasť boli hlavnými prierezovými témami, ktoré sú podporované na viacerých úrovniach prostredníctvom priamych akcií a učebných materiálov vo formálnom a neformálnom vzdelávaní s príspevkami Centra pre politické vzdelávanie (luxemburské ministerstvo národného vzdelávania, detí a mládeže, 2022).

Ďalšou oblasťou záujmu v oblasti politík pre mládež je práca s mládežou. V Lotyšsku mládežnícke organizácie, ktoré boli súčasťou Národnej poradnej rady pre mládež, predložili návrhy na Akčný plán politiky pre mládež na roky 2025 – 2027 a zákon o mládeži. Zohľadnené návrhy sa týkali uznávania kompetencií získaných v neformálnom vzdelávaní, ako je napríklad práca s mládežou (lotyšská vláda, 2025). Na Slovensku sa Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže snaží dať mladým ľuďom príležitosť podieľať sa na tvorbe legislatívy, ktorá sa ich priamo týka. Zapojenie mladých ľudí prostredníctvom Rady mládeže Slovenska, Asociácie krajských rád mládeže, Asociácie informačných a poradenských centier pre mládež a Študentského poradného výboru, ovplyvnilo legislatívu na podporu práce s mládežou. Novela príslušného zákona tiež posilnila účasť mládeže na rozhodovacích procesoch na národnej úrovni.

Slovinská študentská únia a Národná rada mládeže spolupracovali s vládou na vývoji a konečnej implementácii Národného programu pre mládež na roky 2023 – 2032. Národná rada mládeže koordinuje činnosť medzi zástupcami mládeže a Úradom pre mládež. Uskutočnilo sa trinásť regionálnych konzultačných workshopov s mladými ľuďmi, pracovníkmi s mládežou a zástupcami mládeže a mládežníckych organizácií s dôrazom na sedem základných oblastí vrátane vzdelávania (ministerstvo školstva Slovinska, 2024). Zástupcovia organizácií v sektore mládeže však medzirezortný koordinovaný návrh odmietli, a preto ešte nebol predložený na prijatie (Eurydice, 2024a).

... o učebných osnovách, obsahu vzdelávania a hodnotení

Kľúčovou starosťou mládeže a študentov sú reformy učebných osnov a hodnotenia. V Mikronézskych federatívnych štátoch bola organizácia Mládež za zmenu a školáci konzultovaní v súvislosti s iniciatívou zameranou na začlenenie domorodých a tradičných vedomostí do učebných osnov. V rokoch 2021 až 2023 bol vývoj nových učebných osnov pre základné vzdelávanie v Luxembursku založený na rozsiahlom konzultačnom procese, do ktorého bolo zapojených viac ako 1 200 zainteresovaných strán v sektore vzdelávania vrátane študentských združení, výsledkom čoho bola biela kniha prezentovaná na fóre v októbri 2023. Model vzdelávania „Storočie Turecka" (Century of Türkiye) bol vyvinutý v roku 2024 s cieľom zosúladiť učebné osnovy so súčasnými potrebami. Počas analýzy potrieb boli vo všetkých 81 provinciách zriadené hodnotiace komisie pre učebné osnovy. Zo všetkých provincií boli zhromaždené názory študentov a 17 000 študentov vyplnilo prieskumy o svojich preferenciách v oblasti reformy učebných osnov. Odpovede študentov boli zapracované do nových učebných osnov (Eurydice, 2024b).

Študenti vyjadrili preferencie pre praktickejšie učenie založené na kompetenciách a proti preťaženiu učebných osnov. V Čile sa študenti zúčastnili rôznych fáz aktualizácie národných učebných osnov. Po prvé, na Pedagogickom kongrese (august – september 2023) študenti navrhli zaradenie predmetov ako finančné vzdelávanie, šport a zdravie (ministerstvo školstva Čile, 2023b). Po druhé, v rámci verejnej konzultácie na hodnotenie a spresnenie návrhov (jún – september 2024) sa konalo stretnutie s Radou občianskej spoločnosti ministerstva školstva, ktorá predložila odporúčania týkajúce sa predmetu Orientácia a koexistencia, ktoré boli prijaté a stali sa súčasťou návrhu (ministerstvo školstva Čile, 2023a) a predložené Národnej rade pre vzdelávanie na schválenie. Na Cypre sa s Pancyperským koordinačným výborom študentov konzultovalo o aktualizácii učebných osnov stredných škôl a vytvorení nového systému hodnotenia vzdelávania. Zástupcovia správnej rady výboru požadovali menej obsahu v niektorých predmetových osnovách, čo bolo zahrnuté do hlavných usmernení pre tímy pracujúce na aktualizácii učebných osnov.

V Mexiku odpovedalo 660 000 študentov na prieskum o potrebách, výzvach a silných stránkach Spoločného kurikulárneho rámca pre vyššie stredné vzdelávanie, ktorý otvára otázky, ako sú formatívne hodnotenie, zmysluplné učenie, sociálna participácia a riadenie školy. Na základe výsledkov konzultácií boli vykonané úpravy rámca učebných osnov tak, aby zodpovedal preferenciám študentov v oblasti flexibilnejších akademických programov.

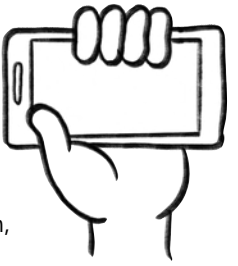
Na Slovensku sa Študentský poradný výbor aktívne podieľal na tvorbe nového Štátneho vzdelávacieho programu pre základné školy v roku 2023 (Eurydice, 2023). Tento poradný orgán, založený v roku 2021 z iniciatívy mladých ľudí, pôsobí pri Národnom inštitúte vzdelávania a mládeže a jeho cieľom je zapojiť študentov do procesov reformy vzdelávania. Počas svojho dvojročného funkčného obdobia (2021 – 2023) prvá skupina, ktorú tvorilo 16 žiakov zo základných a stredných škôl z celej krajiny, aktívne pripomienkovala návrhy nových učebných osnov. Členovia výboru sa tiež zúčastňovali stretnutí zameraných na zlepšenie školských podmienok a boli konzultovaní o pripravovaných právnych predpisoch týkajúcich sa školských a mládežníckych parlamentov.

Pre väčšinu mladých ľudí predstavuje prechod zo školy do práce tlak. Obavy sa potom často objavujú pri konzultáciách o úlohe škôl pri vybavovaní mladých ľudí zručnosťami, ktoré im umožnia zamestnať sa. V Estónsku sa o nových učebných osnovách odborného vzdelávania a kompetenciách v oblasti kariérneho rozvoja konzultovala Rada mládeže pri Ministerstve školstva a výskumu, ktorá zahŕňa niekoľko mládežníckych a študentských organizácií. Ministerstvo zohľadnilo návrhy na zohľadnenie individuálnych perspektív v kariérnom rozvoji, na integráciu rozvoja zručností do učebných osnov od mladého veku a na podporu praktickejších zručností. V Sierra Leone sa v rámci konzultácií o politike technického a odborného vzdelávania a prípravy spočiatku neuprednostňovali vstupy mládeže, ale nakoniec zapojenie mládeže a študentov zohralo úlohu pri formovaní politiky. Mládežnícke organizácie a študentské zbory požadovali praktické, trhovo orientované programy, čo viedlo k úpravám politiky s cieľom zdôrazniť relevantnosť pre zamestnateľnosť a riešiť prekážky, ktorým čelia marginalizovaní mladí ľudia.

Študenti sú silnými zástancami vzdelávania pre udržateľný rozvoj. V Kamerune poskytli mladí ľudia v kluboch UNESCO spätnú väzbu, ktorá bola zapracovaná do národnej stratégie vzdelávania pre udržateľný rozvoj. V Nemecku koordinačný úrad pre účasť mládeže v otázkach klímy, ktorý je koordinovaný

a organizovaný Federálnou radou mládeže, vytvoril rámec pre zapojenie mládežníckych združení, ktorý im má pomôcť vybrať si otázky, do ktorých sa chcú zapojiť a ku ktorým vyjadrujú svoje názory osobám s rozhodovacou právomocou. Okrem toho Federálne ministerstvo školstva a výskumu konzultuje s Mládežníckym panelom (youpaN), ktorý združuje 30 ľudí vo veku 16 až 27 rokov ako expertov na perspektívy mládeže pri implementácii Národného akčného plánu pre vzdelávanie pre trvalo udržateľný rozvoj (nemecká vláda, 2025). V Spojených arabských emirátoch spustilo ministerstvo školstva národnú konzultačnú kampaň pre mládež s názvom Big Green Legacy Pulse zameranú na zlepšenie vzdelávania v oblasti klímy. Do kampane sa prostredníctvom workshopov, prieskumov a digitálnych platforiem zapojilo viac ako 72 000 študentov vo veku 12 až 22 rokov. Príspevky študentov pomohli zaviesť environmentálne vzdelávanie založené na projektoch a začleniť udržateľnosť do vedy, geografie a občianskej výchovy (ministerstvo školstva Spojených arabských emirátov, 2025a). Tieto poznatky priamo ovplyvnili politiku ministerstva školstva na zlepšenie vzdelávania v oblasti klímy.

Program digitálnej transformácie tiež profitoval z príspevkov študentov. V roku 2023 boli v súvislosti so stratégiou digitálneho vzdelávania konzultované Líbyjská národná študentská únia a Líbyjská rada mládeže. Ich príspevky viedli k integrácii kódovania do učebných osnov. Mládežnícke skupiny poukázali na prekážky prístupu pre študentov z vidieka a marginalizovaných skupín, čo viedlo ministerstvo k rozšíreniu platforiem digitálneho vzdelávania a k tvorbe podporných programov. Boli tiež zriadené študentské konzultačné fóra a mechanizmy hodnotenia. V Poľsku sa v súvislosti s aktualizáciami politiky všeobecného vzdelávania a učebných osnov konzultovala Rada pre dialóg s mladou generáciou. Žiaci nižších stredných škôl poskytli pripomienky k štúdii pedagogického výskumného ústavu o úlohe umelej inteligencie, ktorá sa stala základom pre nové vzdelávacie materiály zohľadňujúce využívanie moderných technológií.

V oblasti hodnotenia zriadil Bahrajn v roku 2025 Študentský poradný výbor na preskúmanie harmonogramov a politík záverečných skúšok a poskytovanie spätnej väzby ministrovi školstva o akademických a kariérnych potrebách študentov. Táto angažovanosť viedla k úprave postupov, predĺženiu počtu dní na prípravu medzi skúškami z hlavných predmetov a zosúladeniu zamerania skúšok so súčasnými rámcami zručností. V Belgicku Flámska rada pre vzdelávanie, ktorá bola prizvaná, aby poskytla poradenstvo k štandardizovaným národným testom pre študentov v poslednom ročníku vyššieho stredoškolského vzdelávania, navrhla obmedziť rozsah hodnotených vzdelávacích výstupov, aby sa predišlo preťaženiu študentov. Vo Flámskom parlamente v máji 2025 minister uviedol, že zákon zohľadnil poradné stanovisko Rady (Belgicko, flámsky parlament, 2025). Litovská študentská únia, zastúpená v pracovných skupinách pripravujúcich odporúčania k hodnoteniu vzdelávacieho systému, sa zasadzovala za lepšiu reguláciu študijnej záťaže a domácich úloh (litovské ministerstvo školstva, vedy a športu, 2025).

... o inklúzii a blahobyte

Mnohé krajiny sa pri riešení problémov vylúčenia vo vzdelávaní spoliehajú na vstupy mládeže. V Austrálii ministerstvo školstva konzultovalo s Poradnou skupinou pre mládež Prvých národov, vymenovanou skupinou 8 až 10 mladých ľudí, ktorí poskytli vstupy do štyroch prioritných oblastí: úloha učiteľov, Národná dohoda o reforme škôl, kultúrne spôsobilosti a obsah učebných osnov a cielená podpora zapojenia škôl. Počas viacerých workshopov v rokoch 2024 a 2025 jeho členovia čerpali zo svojich skúseností so zapojením študentov, získavaním a udržaním učiteľskej pracovnej sily a kultúrnou bezpečnosťou, aby informovali o politike vzdelávania Prvých národov a stratégii pre učiteľov Prvých národov. Táto iniciatíva bola v kontexte ambicózneho vládneho plánu na rozvoj zmysluplného zapojenia mládeže (rámček 8). V Srbsku bola Študentská únia stredných škôl konzultovaná pri vypracovaní stratégie vzdelávania a výchovy a pri zmenách zákona o stredných školách. Hlavné prijaté návrhy sa týkali monitorovania efektívneho prechodu žiakov základných škôl, ktorí dostali podporu v rámci inkluzívneho vzdelávania, do bežných stredných škôl, začlenenia ukazovateľov týkajúcich sa rovnosti a zraniteľných sociálnych skupín a opatrení na dosiahnutie rodovej rovnosti.

RÁMČEK 8.

Austrália vypracovala trojročný plán na prechod k zmysluplnej účasti mládeže

V Austrálii štúdia o angažovanosti mládeže z rokov 2014 až 2021 tvrdila, že bola povrchná a slúžila skôr ako prostriedok na legitimizáciu existujúcich politík než na presadzovanie skutočných zmien. Hoci sa zdôrazňovali konzultácie, mladí ľudia mali obmedzený vplyv na výsledky politík, pretože mnohé procesy angažovanosti im nedovolili formovať rozhodnutia (Waite a kol., 2024). V roku 2024 vládny Úrad pre mládež (OFY) spustil program Engage! ako stratégiu a trojročný akčný plán na zabezpečenie toho, aby mladí ľudia (vo veku 12 až 25 rokov) prispievali k vládnym rozhodnutiam. Práca, založená na inkluzívnom angažovaní, budovaní kapacít a spolupráci s mládežou z rôzneho prostredia, stanovuje tri prioritné oblasti: rozpoznať a načúvať mladým ľuďom; posilniť ich postavenie pri obhajovaní a angažovaní sa vo vláde; a podporovať vládu v spolupráci s nimi (austrálske ministerstvo školstva, 2024a).

Existuje niekoľko mechanizmov na zapojenie mládeže. Riadiaci výbor pre mládež pozostáva zo 14 mladých ľudí, ktorí sú menovaní na dvojročné funkčné obdobie s postupným obnovovaním. Poskytuje strategické poradenstvo v oblasti návrhu a implementácie iniciatív Engage!. Členovia prispeli k projektom, ako je Súprava nástrojov pre zapojenie mládeže, Národné fórum mládeže a Národný prieskum mládeže, a zastupujú mladých ľudí na národných a medzinárodných podujatiach. Členovia sa tiež stretli s ministrom školstva, aby prerokovali odporúčania správy „Revízia pre lepší a spravodlivejší vzdelávací systém" (Review to Inform a Better and Fairer Education System) s cieľom vytvoriť lepší a spravodlivejší vzdelávací systém.

OFY poskytuje sekretársku podporu niekoľkým poradným skupinám mládeže, ktoré pozostávajú z maximálne 10 mladých ľudí (vo veku 16 až 25 rokov) s funkčným obdobím až dva roky a pomáhajú mladým ľuďom radiť vláde v konkrétnych oblastiach politiky. Od roku 2023 existuje niekoľko skupín, ktoré sa zaoberajú témami ako zamestnanosť, klimatické zmeny, občianska angažovanosť a rodovo podmienené násilie. Ich príspevky priamo ovplyvnili tvorbu politík a programov, ako napríklad plán Net Zero Plan, digitálne služby duševného zdravia, iniciatívy v oblasti zamestnanosti mládeže a vzdelávania Prvých národov, kde sa diskusie zamerali na modely podpory študentov Prvých národov pri ovplyvňovaní, obhajovaní a presadzovaní zmien vo vzdelávaní, na úlohu učiteľov a prístupy k boju proti rasizmu v školách, zapojenie komunity a rodiny (austrálske ministerstvo školstva, 2025).

Národné fórum mládeže bolo spustené v roku 2024. Ide o každoročné podujatie, ktoré spája mladých ľudí z celej krajiny, aby si vymieňali nápady, rozvíjali zručnosti a ovplyvňovali vládne rozhodnutia. Témou fóra v roku 2025 bola regionálna, vidiecka a odľahlá mládež. Výsledky politického hackathonu s vládnymi agentúrami sa používajú na informovanie o tvorbe politík a účastníkom sa poskytujú aktualizácie.

V roku 2023 sa viac ako 4 600 mladých ľudí zúčastnilo na prieskumoch, workshopoch a fokusových skupinách o tom, ako by sa chceli zapojiť do rozhodovania vlády. Prieskum a konzultácie formujú témy Národného fóra mládeže a zameranie poradných skupín mládeže. Budú sa zvažovať kľúčové požiadavky týkajúce sa rôznych kanálov zapojenia do vlády, informácií v známych a ľahko dostupných priestoroch a transparentnosti, pokiaľ ide o to, ako budú ich nápady posudzované (austrálske ministerstvo školstva, 2024a).

Výročná správa vypracovaná ako súčasť iniciatívy Engage! uzatvára cyklus pokroku a vplyvu stratégie. Správa Engage! Impacts and insights 2024 – 2025, spustená v auguste 2025, bola prvou výročnou správou o stratégii zapojenia mládeže. Dôrazným výsledkom bolo, že 59 % mladých ľudí zapojených do aktivít OFY malo pocit, že ovplyvnili vládnu politiku alebo program. Na druhej strane 82 % zástupcov vládnych agentúr, ktorí spolupracovali s OFY, cítilo podporu pri zapájaní sa do aktivít s mladými ľuďmi. Celkovo sa v predchádzajúcom roku do aktivít OFY priamo zapojilo 124 mladých ľudí, pričom sa kládol silný dôraz na rozmanitosť v zastúpení. Digitálne centrum pre mládež, spustené v decembri 2024 s cieľom poskytovať prístup k informáciám o možnostiach zapojenia, malo viac ako 22 000 používateľov a 71 000 zobrazení stránky (austrálske ministerstvo školstva, 2025).

Na Pobreží Slonoviny sa o akčnom pláne rodovej politiky (2020 – 2024) konzultovalo s Národnou federáciou mládežníckych združení a hnutí, Sieťou mládežníckych organizácií a Národnou radou mládeže. Mladí ľudia sa zasadzovali za lepšie zohľadnenie potrieb dievčat, čo viedlo k integrácii konkrétnych opatrení do partnerskej dohody, ako je napríklad odborná príprava učiteľov v oblasti rodovej rovnosti a revízia učebných osnov s cieľom znížiť stereotypy. V Eswatini dostalo ministerstvo školstva a odbornej prípravy spätnú väzbu od niekoľkých mládežníckych organizácií, koordinovaných Národnou radou mládeže Eswatini, k usmerneniam pre prevenciu a riešenie tehotenstva dospievajúcich dievčat v roku 2022. Bol zorganizovaný mládežnícky parlament, v ktorom bolo zastúpených všetkých 59 volebných obvodov, aby sa zaoberal tehotenstvom mladistvých a predčasným ukončovaním školskej dochádzky s cieľom uľahčiť opätovné začlenenie do vzdelávacieho procesu. Tehotné dievčatá boli kedysi nútené opustiť školu, ale prijatie tejto politiky a usmernení im umožňuje pokračovať vo vzdelávaní. Od študentov sa tiež očakáva, že sa budú podieľať na zostavovaní rozpočtu, implementácii a podávaní správ o tejto politike.

Duševné zdravie je čoraz dôležitejšou témou. V Ekvádore boli v súvislosti s prípravou plánu s názvom „Vzdelávať znamená predchádzať", ktorého cieľom je znížiť psychosociálne riziká vo vzdelávaní (ekvádorské ministerstvo školstva, 2023), konzultovaní zástupcovia Rady pre participáciu študentov a 540 študentov zo študentských rád. Študenti uprednostňovali psychologické riziká a navrhovali stratégie na posilnenie duševného zdravia, ako je spoluzodpovednosť rodiny, personálne kapacity študentských poradenských oddelení a komunikácia (ekvádorské ministerstvo školstva, 2025). V Poľsku v rámci štátnej vzdelávacej politiky zameranej na zdravé a bezpečné prostredie pre učenie a vyučovanie uskutočnila Rada pre deti a mládež v roku 2023 konzultácie o duševnom zdraví, po ktorých nasledovali v roku 2024 okrúhle stoly so študentmi, učiteľmi a zástupcami vlády. V Uruguaji vzišla stratégia „Ani mlčanie, ani tabu" z konzultácií s mladými ľuďmi o duševnom zdraví a potrebách podpory. Stala sa z nej komplexná štátna politika, ktorej cieľom je odbúrať stigmu, podporiť aktívnu účasť mládeže a poskytnúť konkrétne priestory pre psychosociálnu podporu a starostlivosť.

Na Novom Zélande je projekt Ukazovatele duševnej pohody žiakov (Student Wellbeing Measures) iniciatívou ministerstva školstva, ktorá je navrhnutá tak, aby priamo podporovala duševnú pohodu (well-being) žiakov 7. až 13. ročníka a viac v ich vzdelávacích zariadeniach. Pri tvorbe ukazovateľov duševnej pohody sa uplatnil prístup spoločného návrhu a tento prístup sa použije aj pri vývoji navrhovaného mechanizmu ich využitia, pričom sa vychádza z rôznorodých hlasov žiakov z hľadiska pôvodného pôvodu, migrácie alebo vysídlenia, sexuálnej orientácie, rodovej identity a vyjadrenia a zdravotného postihnutia. Boli stanovené tri kľúčové výsledky: kultúrne vhodné opatrenia, ktoré podporujú maorské koncepty celostnej pohody; mechanizmus zhromažďovania, uchovávania a používania opatrení; a plán bezpečnej a rešpektujúcej ochrany a používania údajov.

V Írsku bol v decembri 2022 zverejnený Akčný plán pre boj proti šikanovaniu Cineáltas, ktorý bol vypracovaný prostredníctvom rozsiahleho konzultačného procesu. Ministerstvo školstva spolupracovalo s Ministerstvom pre deti, rovnosť, zdravotné postihnutie, integráciu a mládež na vývoji metodiky zameranej na dieťa na zhromažďovanie údajov o názoroch širokej škály detí a mladých ľudí na už existujúci akčný plán a postupy pre boj proti šikanovaniu z roku 2013. Írska únia študentov druhého stupňa bola členom riadiaceho výboru Cineáltas a prispela k vypracovaniu plánu, ktorý zahŕňa 61 opatrení. Implementačný plán na roky 2024 – 2027 zahŕňa výročnú správu o názoroch detí, mládeže a rodičov na to, ako školy predchádzajú šikanovaniu a riešia ho, s využitím údajov z prieskumov a fokusových skupín.

Bezpečnosť škôl je v krajinách s vysokou mierou násilia mládeže dôležitou otázkou. Na Jamajke sa o rámci riadenia škôl a Národnej politike bezpečných škôl konzultovalo s Národnou študentskou radou stredných škôl a Asociáciou jamajských prefektov. Študenti vyjadrili obavy týkajúce sa šikanovania, násilia, duševného zdravia a potreby silnejších podporných systémov v školách, čo ovplyvnilo kľúčové ustanovenia politík, ako napríklad zvýšenie zdrojov na oblasť duševného zdravia a zlepšenie bezpečnostných protokolov. Mládežnícke organizácie a študentskí lídri zároveň poukázali na nedostatky v bezpečnosti škôl, na účinnosť disciplinárnych opatrení a význam prístupov restoratívnej spravodlivosti, čo následne viedlo k prijatiu politiky školskej disciplíny a psychosociálnej podpory. V Paraguaji sa o bezpečnosti škôl konzultovalo s Národnou federáciou stredoškolákov, Národnou úniou študentov Paraguaja a Národným frontom katolíckych študentov. Vyjadrili svoj nesúhlas s ministerským uznesením 854/2023, ktoré by oprávňovalo školské výbory pre riadenie rizík kontrolovať batohy a tašky s cieľom zaistiť bezpečnosť. Ministerstvo školstva a vedy vydalo nové uznesenie zamerané na spoluprácu s triedami a komunitami s cieľom predchádzať rizikám.

... o vysokoškolskom vzdelávaní

Študentské združenia bežne predkladajú návrhy k otázkam vysokoškolského vzdelávania, napríklad k riadeniu. V Arménsku sa Študentská rada Jerevanskej štátnej univerzity a Jerevanskej štátnej lekárskej univerzity zúčastnila verejných vypočutí k návrhu zákona o vysokoškolskom vzdelávaní, ktorý sa zameral na hlavné zásady formovania študentských riadiacich orgánov, počet zástupcov a metódy volieb. V Lesothe študenti zo zastupiteľských rád požadovali a bolo im priznané vyvážené zastúpenie pohlaví v radách svojich príslušných vysokých škôl.

V Severnom Macedónsku sa o zmene zákona o vysokoškolskom vzdelávaní konzultovalo s Fórom pre vzdelávanie mládeže, Študentským zhromaždením univerzít a Fórom pre vzdelávacie zmeny. Pracovná skupina zahŕňala dvoch zástupcov študentov,

popri akademikoch a zástupcoch vlády a Obchodnej komory. Študenti sú zastúpení aj v Národnej rade pre vysokoškolské vzdelávanie a vedecký výskum, Akreditačnej rade, Hodnotiacej rade a medziuniverzitnej konferencii.

Študentské organizácie vysokých škôl ovplyvnili vládne prístupy **k prístupu k vzdelávaniu, rovnosti a financovaniu**. Dohoda o austrálskych univerzitách (Australian Universities Accord) vznikla na základe konzultácií s rôznymi zainteresovanými stranami vrátane riadiacich výborov mládeže. V reakcii na odporúčania dohody austrálska vláda zavádza štrukturálne reformy vrátane Austrálskej komisie pre terciárne vzdelávanie, systému riadeného financovania rastu a financovania založeného na dopyte a potrebách (austrálske ministerstvo školstva, 2024b; 2024c, 2024d). Národné fórum mládeže v roku 2025 usporiadalo hackathon na podporu rozvoja politiky financovania vysokoškolského vzdelávania. Od roku 2026 sa bude poskytovať približne 44 miliónov AUD ročne na podporu iniciatív, ktoré zapájajú ľudí z nedostatočne zastúpeného prostredia do terciárneho vzdelávania.

S kolumbijskou asociáciou zástupcov študentov vysokých škôl sa konzultovalo o zákone o financovaní vysokoškolského vzdelávania a s Federáciou univerzitných študentov o národnej dohode o verejnom vysokoškolskom vzdelávaní. Národná dohoda bola vypracovaná počas piatich mesiacov v roku 2024 za účasti 12 študentských platforiem, Národnej rady mládeže a ďalších mladých ľudí. V roku 2025 Senát schválil vládny návrh zákona o zvýšení zdrojov pre verejné univerzity, čo je rozhodnutie, ktoré sa pripisuje študentským hnutiam, ktoré za túto otázku bojujú už desaťročia (ministerstvo školstva Kolumbie, 2025). V Malajzii sa Národná študentská konzultačná rada, Malajzijská rada mládeže a ďalšie inštitúcie zapojili do Malajzijského plánu vysokoškolského vzdelávania na roky 2025 – 2035 a Národného výboru pre preskúmanie politiky vysokoškolského vzdelávania. Výbor sa okrem iného zameral na problémy medzinárodných študentov, ako sú obmedzenia týkajúce sa zmeny ich kurzov a inštitúcií (Idris, 2023); boli prijaté opatrenia na zrušenie niektorých z týchto obmedzení.

Študentské organizácie sa tiež zasadzujú za kvalitu a výskum. V Azerbajdžane sa nedávne reformy, ako napríklad zavedenie národného kvalifikačného rámca v roku 2018, zamerali na vzdelávacie programy založené na kompetenciách a orientované na študentov. S prípravou týchto programov pomáha komisia, zložená zo študentov magisterského a bakalárskeho štúdia v poslednom ročníku. Okrem toho bol rámec stáží pre študentov vysokých škôl a odborných škôl formovaný na základe návrhov študentov týkajúcich sa vyplácania študentom platu a povinných príspevkov a úhrady nákladov na dopravu a ubytovanie pre študentov, ktorých stáž prebiehala dištančne. V Belize sa Národná študentská únia a Detský parlament zapojili do 11-členného poradného výboru s cieľom usmerniť ministerstvo školstva pri vypracovaní prvej národnej stratégie pre vedu, techniku a inovácie (2024 – 2034) (vláda Belize, 2024b).

Litovská národná študentská únia a Študentské zastúpenie Vilniuskej univerzity sa podieľali na tvorbe priorít sociálneho rozmeru vysokého školstva na roky 2023 – 2030 a poskytli písomnú a ústnu spätnú väzbu k záležitostiam súvisiacim so štúdiom (ministerstvo školstva, vedy a športu Litvy, 2023). Koncom roka 2024 švédska vláda predložila návrh zákona o výskume a inováciách ako základ pre svoju štvorročnú politiku výskumu a inovácií (švédska vláda, 2024). Zapojenie zainteresovaných strán má zvyčajne formu vymenovania zástupcov ako expertov, ktorí sa pravidelne stretávajú s výborom a poskytujú vstupy a poradenstvo. Švédska národná študentská únia, ktorá združuje 47 študentských zväzov, bola medzi zainteresovanými stranami požiadanými o poskytnutie formálnych pripomienok k návrhu zákona. Študentská únia zdôraznila finančné potreby, optimalizáciu zdrojov a potenciál posilniť kvalitu výskumu a vysokoškolského vzdelávania (švédska národná študentská únia, 2024).

Obavy o blahobyt sa v posledných rokoch zvýšili. V Bulharsku bolo Národné zhromaždenie študentských rád konzultované o zmene zákona o vysokoškolskom vzdelávaní a vyhláške Rady ministrov o štipendiách pre študentov bakalárskeho a magisterského štúdia, ako aj o rekonštrukcii študentských internátov. Zapája sa prostredníctvom zástupcov vo výboroch Národnej agentúry pre hodnotenie a akreditáciu, Komisie pre prideľovanie voľných miest v študentských internátoch a Verejnej rady ministra školstva.

RÁMČEK 9

Mládež a študenti sú v kanadských provinciách konzultovaní a zapojení do riešenia rôznych otázok

V Kanade je vzdelávanie oblasťou výlučnej jurisdikcie provincií a teritórií. Na tejto úrovni sa konajú konzultácie o tvorbe politík, ktoré často zahŕňajú mládež a študentov. Niekoľko provincií konzultuje s mládežou otázky **rovnosti a inklúzie**. Na Ostrove princa Eduarda zapojenie mládeže formovalo Akčný plán inkluzívneho vzdelávania (vláda Ostrova princa Eduarda, 2024). Vláda konzultovala s Poradným výborom pre deti a mládež a Radou pre mládež, ktorých spätná väzba zdôraznila potrebu individualizovanejšej podpory (Poradný výbor pre deti a mládež Ostrova princa Eduarda, 2024). Plán následne pridal opatrenia, ako sú individualizované vzdelávacie plány, lepší prístup k špecializovanému personálu a iniciatívy na podporu spolupatričnosti v školách. V Novom Škótsku poskytli školské poradné rady a Študentská poradná rada ministra spätnú väzbu k politike školského stravovania a výživy (ministerstvo školstva a raného vývoja detí v Novom Škótsku, 2024). V Ontáriu ministerstvo školstva konzultovalo s Ontárijskou asociáciou študentských správcov ohľadom Akčného plánu pre rovnosť vo vzdelávaní na rok 2022. V reakcii na to plán zdôraznil postupy, ako je prijímanie do zamestnania bez zaujatosti, posilnená podpora marginalizovaných študentov a kultúrne citlivá výučba. Študenti boli tiež zapojení do monitorovania a poskytovania priebežnej spätnej väzby k implementácii. V Saskatchewane prispela Provinčná rada mládeže k Provinčnému vzdelávaciemu plánu na roky 2023 – 2030, ktorý sa zameriava na duševné zdravie a pohodu, vzdelávanie domorodých obyvateľov a prechod študentov (Balaski, 2023). Provincie tiež oslovujú študentov s otázkami diskriminácie. V Britskej Kolumbii minister školstva usporiadal sériu dialógov s mládežou a študentmi 7. až 12. ročníka s cieľom vypracovať akčný plán boja proti rasizmu, viacročný rámec určený na riešenie rasizmu a diskriminácie v školách.

V New Brunswicku organizácia Child Youth Advocate konzultovala s mládežou a mládežníckymi organizáciami politiku v oblasti sexuálnej orientácie a rodovej identity vrátane Fédération des jeunes francophones du Nouveau-Brunswick. School Mental Health Ontario pôsobila ako partner ministerstva školstva pri implementácii Memoranda o politike a programe v oblasti duševného zdravia študentov (ontárijské ministerstvo školstva, 2024). Zrealizovala prieskum #HearNow o duševnom zdraví v školách a uskutočnila virtuálne fokusové skupiny, pričom zhromaždila nápady od žiakov 7. až 12. ročníka o tom, ako rozvíjať podporu duševného zdravia, ako môžu školské komunity prijať prístup založený na zmierení a rovnosti k podpore duševného zdravia v školách a ako podporiť vedúce postavenie študentov v oblasti duševného zdravia. V Yukone sa advokačné organizácie zapojili do spolupráce so školami v rámci politiky sexuálnej orientácie a rodovej identity, pričom umožnili prieskumy, rozhovory a fokusové skupiny. Príspevky od mládeže, študentov a dospelých viedli k zmenám v používaní zámen a terminológii, inklúzii športu a objasneniu zodpovedností oddelení a škôl.

Niekoľko provincií uskutočnilo konzultácie o politikách týkajúcich sa používania zariadení. V provincii Newfoundland a Labrador v roku 2025 nadobudla účinnosť nová politika týkajúca sa osobného používania elektronických zariadení s cieľom znížiť vplyv používania zariadení na učenie. Z viac ako 13 000 účastníkov, ktorí poskytli spätnú väzbu v online prieskume, bolo viac ako 40 % študentov, spolu s učiteľskými združeniami a ďalšími partnermi v oblasti vzdelávania (vláda Newfoundlandu a Labradoru, 2024). Spätná väzba od študentov a zainteresovaných strán pomohla zmeniť politiku tak, aby študentom umožnila prístup k osobným elektronickým zariadeniam počas prestávok a obeda. V provincii Nové Škótsko sa provinčná smernica o používaní mobilných telefónov v školách konzultovala so školskými poradnými radami a študentskou poradnou radou ministra vrátane zástupcov študentov (ministerstvo školstva a raného vývoja detí v Novom Škótsku, 2024). Reakcie prevažne podporili jasné a konzistentné obmedzenia používania mobilných telefónov. Na Ostrove princa Eduarda sa rada mládeže, federácia rodičovských združení a škôl (Home and School Federation) a úrad advokáta detí a mládeže zapojili do vypracovania usmernení týkajúcich sa času stráveného pred obrazovkou v škole.

Študentské združenia zohrávajú ústredniejšiu úlohu v procesoch rozhodovania **vo vysokoškolskom vzdelávaní**. V Saskatchewane má Výbor pre štipendiá, sociálne granty a pôžičky troch študentských členov zastupujúcich svoje inštitúcie, aby ich zapojil do všetkých hlavných zmien programov študentskej pomoci. Výročné stretnutia a ad hoc komunikácia umožňujú členom poskytovať spätnú väzbu. Ministerstvo tiež usporiadalo osobné stretnutie zamerané na zapojenie študentov, aby zhromaždilo podnety k vytvoreniu nového formulára žiadosti o študentskú pomoc, pričom spätná väzba študentov zdôraznila ich priority pri prístupe k online vládnym službám. V Quebecu viedla mobilizácia študentských združení vládu k prijatiu jednotnej legislatívy o sexuálnom násilí. Počas prípravy zákona o prevencii a boji proti sexuálnemu násiliu vo vysokoškolskom vzdelávaní na roky 2022 – 2027 sa konzultovalo s Quebeckou federáciou vysokoškolských študentov a Quebeckou študentskou úniou (quebecská vláda, 2024). Ministerstvo vysokoškolského vzdelávania koordinuje poradný výbor pre boj proti sexuálnemu násiliu, ktorý sa skladá z 15 členov vymenovaných sieťami vysokých škôl a univerzít, študentskými federáciami, zástupcami ministerstiev a výskumnou komunitou. Jeho mandátom je zdieľať problémy, potreby a odporúčania, ktoré môžu informovať o vývoji a monitorovaní akčného plánu (quebecské ministerstvo vysokoškolského vzdelávania, 2022).

V Belgicku (Flámsko) zaviedol zákon z roku 2022 o prijímaní študentov a zlepšení efektívnosti štúdia na vysokých školách, ktorý nadobudol účinnosť v akademickom roku 2023/24, zásadné zmeny ovplyvňujúce pokrok študentov, ako napríklad prísny prah pre zápis do bakalárskeho programu. Cieľom zákona je povzbudiť študentov k rýchlejšej adaptácii prostredníctvom doučovacích kurzov alebo zmeny študijného odboru, aby sa predišlo dlhodobému predčasnému ukončeniu štúdia. Tvrdilo sa, že študenti zo slabšieho socioekonomického prostredia s väčšou pravdepodobnosťou predčasne ukončia štúdium, keď je obdobie pokusov a omylov príliš dlhé, čo zvyšuje neefektívnosť. V roku 2023 vydala flámska rada pre vzdelávanie poradné stanovisko, v ktorom navrhla ukazovatele, ktoré by sa mali používať na monitorovanie toho, či zákon dosahuje svoje ciele, napr. zmeny v študijných návykoch, úspešnosť preorientácie a včasné dokončenie štúdia. To viedlo Flámsky parlament k tomu, aby sa opýtal ministra školstva, ktorý odpovedal, že monitorovanie sa začne skôr, ako sa pôvodne plánovalo (2028), s použitím existujúcich ukazovateľov a databáz.

Na Novom Zélande boli zástupcovia Únie študentských asociácií, Národnej študentskej asociácie Maori (Te Mana Ākonga) a Medzinárodných študentských asociácií členmi poradného výboru pre systémy riešenia sporov týkajúcich sa zmlúv domácich a zahraničných študentov. Konečné odporúčania boli zhrnuté v odporúčaní pre ministra. Národná študentská únia v Nórsku bola konzultovaná v súvislosti s novým zákonom o univerzitách a univerzitných vysokých školách, ktorý bol prijatý v roku 2024. Únia navrhla kapitolu o vzdelávacom prostredí a právach študentov, ktorá bola prijatá ako kapitola 10 zákona a ktorá sa zaoberá aj otázkami, ako je zastupovanie študentov, povinnosti predchádzať obťažovaniu a sexuálnemu obťažovaniu a primerané úpravy študijných podmienok pre študentov so špecifickými potrebami a tehotné študentky (nórske ministerstvo školstva a výskumu, 2024).

Mladí ľudia musia byť súčasťou implementácie, nielen konzultácií

Joshua Opey, Rada mládeže Commonwealthu

Volám sa Joshua Opey a predsedám Rade mládeže Commonwealthu, oficiálnej mládežníckej organizácie Commonwealthu. Pochádzam z Ghany. Rada mládeže bola založená v roku 2013 a schvaľujú ju hlavy vlád Commonwealthu. Odvtedy zastupuje mladých ľudí v 56 členských štátoch a spolupracuje s národnými radami mládeže a mechanizmami zastupovania mládeže s cieľom zabezpečiť, aby sa názory mladých ľudí zohľadnili v rozhodovacom procese.

Naša práca prebieha na rôznych úrovniach. Zastupujeme mladých ľudí v ministerských a celoštátnych procesoch, ale sme tiež úzko zapojení na miestnej úrovni. V krajinách, kde existujú národné rady mládeže, ich podporujeme pri posilňovaní ich činnosti. Tam, kde neexistujú, podporujeme mladých ľudí a vlády pri ich zakladaní. Táto kombinácia obhajoby na vysokej úrovni a praktického zapojenia je ústredným prvkom našej úlohy.

Moje vlastné skúsenosti so zastupovaním mládeže a študentov sa začali už skoro. Na strednej škole som bol členom regionálnej rady študentských zástupcov v Ghane, ktorá zastupovala viac ako 50 000 študentov v regióne Veľká Accra. V tom čase sme boli konzultovaní o reformách vzdelávacej politiky, ktoré neskôr viedli k bezplatnému stredoškolskému vzdelávaniu. Na univerzite som pôsobil ako generálny tajomník Študentskej únie Ghanskej univerzity a neskôr ako prezident Národnej únie ghanských študentov. Počas tohto obdobia sme podporovali rozvoj ghanskej národnej politiky pre mládež a pracovali sme na reformách systému študentských pôžičiek.

Jednou z najdôležitejších lekcií, ktoré som sa naučil, je, že zmysluplné zapojenie mládeže presahuje rámec konzultácií. Pre nás to znamená integráciu mladých ľudí do rozhodovacích procesov a do ich implementácie. Mladí ľudia sú často vylučovaní kvôli predpokladom o skúsenostiach alebo odbornosti. Napriek tomu mladí ľudia s obmedzenými formálnymi skúsenosťami opakovane prinášajú nové nápady, ktoré spochybňujú dlhodobé postupy, ktoré neprinášajú výsledky, vrátane výsledkov vzdelávania a plnenia cieľov udržateľného rozvoja.

Odpor často pramení z nepohodlia z energie, ktorú prinášajú mladí ľudia. Zapojenie mládeže sa môže zdať rušivé. V minulosti malo toto narušenie formu aktivizmu. Dnes mnohí mladí ľudia hľadajú niečo iné: miesto pri stole ako rovnocenní partneri, kde môžu spoločne navrhovať riešenia, a nie iba vyvíjať tlak zvonku. Uznanie mladých ľudí ako rovnocenných partnerov zostáva jednou z najväčších prekážok.

Jasným príkladom úspešného zapojenia mládeže je reforma systému študentských pôžičiek v Ghane. Hoci sa prístup k základnému a stredoškolskému vzdelávaniu výrazne rozšíril, počet študentov na vysokých školách zostal nízky, najmä kvôli finančným bariéram. Systém pôžičiek vyžadoval ručiteľov z formálnej ekonomiky, čím sa automaticky vylučovala väčšina mladých ľudí. Študentské únie analyzovali údaje, navrhovali alternatívy a presadzovali zmenu. Požiadavka na ručiteľa bola odstránená a nahradená systémom založeným na národnej identifikácii, čím sa prístup k pôžičkám výrazne uľahčil. Do implementácie, osvetovej činnosti a monitorovania sa zapojili aj študenti.

Pri pohľade do budúcnosti nie je otázkou, či zapojiť mladých ľudí, ale ako. Zapojenie musí byť prispôsobené mladým ľuďom, nie naopak. Tradičné nástroje konzultácií často nestačia. Prístupy zamerané na mladých ľudí a inovatívne – vrátane kreatívnych, digitálnych a participatívnych metód – môžu odhaliť poznatky, ktoré formálne procesy prehliadajú. Zároveň musia byť mladí ľudia súčasťou implementácie. V krajinách, kde mladí ľudia tvoria väčšinu populácie, ich vnímanie len ako príjemcov pomoci a nie ako hnacej sily riešení obmedzuje pokrok.

Vo vzdelávaní sú mladí ľudia ústrednými zainteresovanými stranami. Bez nich vzdelávanie nemá zmysel. Zapojenie mladých ľudí do rozhodovania a jeho implementácie nie je voliteľné; je nevyhnutné pre zlepšenie prístupu, kvality a relevantnosti. Keď mladí ľudia dostanú skutočné mandáty a skutočnú zodpovednosť, vzdelávacie systémy sú silnejšie a a lepšie reagujú na potreby.

MLÁDEŽNÍCKE A ŠTUDENTSKÉ ORGANIZÁCIE ZÁPASIA O TO, ABY BOLI VYPOČUTÉ

Hovorit' o mládeži a jej potrebách nie je to isté ako počut' priamo od nich. Z tohto dôvodu táto správa rozoslala mládežníckym a študentským organizáciám dotazník o ich zapojení do rozhodovania v oblasti vzdelávania. Táto časť predstavuje informácie o perspektívach a skúsenostiach organizácií zo spolupráce s vládou, ako aj o výzvach, ktorým čelia pri napĺňaní svojich ašpirácií.

Analýza je založená na 101 mládežníckych a študentských organizáciách, z ktorých dve tretiny pochádzajú z Európy a Severnej Ameriky. Väčšina z nich je registrovaná ako mimovládne alebo neziskové organizácie.
Ako už bolo vysvetlené, tento prieskum sa zameral na národne zastupujúce organizácie so širokým mandátom zastupovat' mladých ľudí alebo študentov, a nie na organizácie zamerané na jednu problematiku. Tie, ktoré odpovedali, sú rôznorodé, čo sa týka ich členstva. Väčšina z nich má volených zástupcov. Zvyčajne sa spoliehajú na viacero zdrojov financovania, ako sú členské poplatky, vládne granty, financovanie projektov, nepeňažná podpora a súkromné zdroje. Približne 40 % organizácií má požiadavky na zastúpenie, najmä z hľadiska rodovej vyváženosti, ale aj z hľadiska veku, zdravotného postihnutia, jazyka a rozmanitosti zastúpených inštitúcií (Tabuľka 4).

Všetky organizácie sa zameriavajú na posilnenie postavenia mládeže a ochranu jej práv. V Ekvádore Národná poradná rada pre mládež presadzuje verejné politiky, ktoré umožňujú mladým ľuďom prístup k základným právam. V Mali sa Asociácia mládeže na ochranu ľudských práv a ochranu životného prostredia zameriava na podporu rovnosti a inklúzie, presadzuje kvalitné vzdelávanie založené na ľudských právach a pracuje na zabezpečení účasti mládeže na formovaní vzdelávacích politík. Nórska rada pre deti a mládež sa zameriava na slobodu prejavu, demokraciu a právo študentov zapojit' sa do politických aktivít počas vyučovania. V Španielsku sa Rada mládeže zameriava na podporu vytvárania mládežníckych organizácií a rád, presadzovanie efektívnej účasti mládeže v spoločnosti a usmerňovanie a obhajobu požiadaviek a záujmov mládeže.

Organizácie zapojené do prieskumu sa usilujú o to, aby boli názory mládeže a študentov vo vládnej vzdelávacej politike primerane zastúpené a rešpektované. V Belize Národná študentská únia pracuje na posilnení hlasu študentov, presadzuje zmysluplné zastúpenie na politických fórach, rieši potreby inklúzie a uznáva rozmanité dedičstvo svojich členov. Na Pobreží Slonoviny sa Národná rada mládeže snaží mobilizovat' mladých ľudí a sprostredkovat' ich názory osobám s rozhodovacou právomocou. Vo Francúzsku má Národná federácia študentských združení (Fédération des associations générales étudiantes) za cieľ dat' študentom hlas a pomôct' zlepšit' ich podmienky. V Maďarsku je cieľom Národnej únie študentov posilnit' vplyv ich názorov na univerzitné rozhodovacie fóra a v každodennom univerzitnom živote. Japonská rada mládeže pracuje na zabezpečení práv detí a mládeže tým, že zabezpečuje, aby boli ich hlasy vypočuté a aby mali prístup ku kvalitnému vzdelaniu. V Severnom Írsku (Spojené kráľovstvo) sa Únia stredoškolských študentov snaží o to, aby boli názory jej členov zahrnuté do tvorby politík.

„PUBLIKUJEME ČLÁNKY O VÝZNAME ZAPOJENIA ŠTUDENTSKÝCH ZÁSTUPCOV A ŠTUDENTSKÝCH ORGANIZÁCIÍ DO KĽÚČOVÉHO ROZHODOVANIA, KTORÉ MÁ VPLYV NA ŠTUDENTOV, S NÁDEJOU, ŽE NÁS AJ ĎALŠIE ORGANIZÁCIE ZAČNÚ PRIZÝVAŤ."

Národná organizácia na ochranu záujmov mládeže, žiakov a študentov Surinamu

TABUĽKA 4.

Charakteristika mládežníckych a študentských organizácií, ktoré odpovedali na prieskum

	Európa a Severná Amerika		Zvyšok sveta		Celkom	
	N	%	N	%	N	%
	64	**100**	35	**100**	99	**100**
Typ organizácie						
Národná rada mládeže	20	**31**	10	**29**	30	**30**
Národná študentská únia stredoškolákov	15	**23**	4	**11**	19	**19**
Národná študentská únia vysokoškolákov	20	**31**	6	**17**	26	**26**
Poradný orgán mládeže	1	**2**	7	**20**	8	**8**
Iné	8	**13**	8	**23**	16	**16**
Spolu		**100**		**100**		**100**
Organizačný status						
Mimovládna/charitatívna/nezisková organizácia	45	**70**	26	**74**	71	**72**
Neregistrované, neformálne združenie	3	**5**	0	**0**	3	**3**
Pobočka/jednotka väčšej inštitúcie	4	**6**	2	**6**	6	**6**
Iné	12	**19**	7	**20**	19	**19**
Spolu		**100**		**100**		**100**
Zdroje financovania (viacero odpovedí)						
Členské poplatky	37	**58**	17	**49**	54	**56**
Vládne granty	51	**80**	17	**49**	68	**65**
Financovanie projektov/služieb	48	**75**	23	**66**	71	**73**
Filantropia/dary	11	**17**	16	**46**	27	**30**
Nepeňažná podpora od hostiteľskej organizácie	7	**11**	7	**20**	14	**16**
Komerčné zdroje	11	**17**	2	**6**	13	**15**
Kritériá pre členov						
Dobrovoľné	24	**38**	22	**63**	46	**46**
Automatické/univerzálne	9	**14**	6	**17**	15	**15**
Iné	28	**44**	6	**17**	34	**34**
Bez odpovede	3	**5**	1	**3**	4	**4**
Spolu		**100**		**100**		**100**
Typy členov						
Organizácie	41	**64**	6	**17**	47	**47**
Jednotlivci	12	**19**	11	**31**	23	**23**
Obe	8	**13**	18	**51**	26	**26**
Bez odpovede	3	**5**	0	**0**	3	**3**
Spolu		**100**		**100**		**100**
Výber zástupcov a kritériá						
Volení zástupcovia	55	**86**	30	**86**	85	**86**
Vymenovaní zástupcovia	20	**31**	17	**49**	37	**37**
Určité požiadavky na zastúpenie skupiny	16	**25**	24	**69**	40	**40**

Zdroj: Analýza správy GEM založená na odpovediach z prieskumu medzi mládežníckymi a študentskými organizáciami.

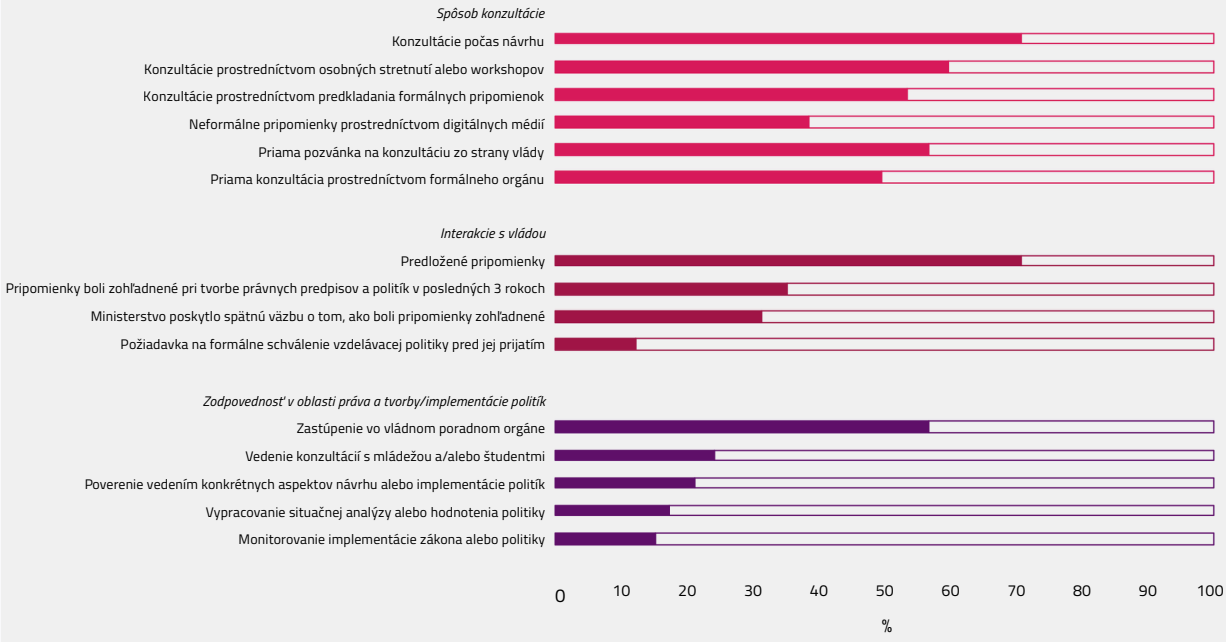
Mládežnícke a študentské organizácie sa zapájajú do tvorby vzdelávacej legislatívy a politík s cieľom presadzovať spravodlivé, dostupné a transformačné vzdelávacie systémy. V Kolumbii Národná asociácia študentov stredných škôl obhajuje právo na vzdelanie ako spoločné dobro a požaduje verejné financovanie vzdelávania s cieľom podporovať demokratické hodnoty a účasť študentov na miestnej úrovni v každej škole. V Ghane sa Poradná rada mládeže snaží zabezpečiť, aby bol hlas mladých ľudí, najmä študentov vyšších stredných škôl, vypočutý, zohľadnený a zahrnutý do vzdelávacích politík a tvorby učebných osnov. Talianska rada mládeže podporuje integráciu udržateľnosti, kultúrneho dedičstva a aktívneho občianstva do vzdelávacej politiky a buduje kapacity mladých ľudí. V Rumunsku Národná aliancia študentských organizácií zastupuje záujmy študentov a jej cieľom je sprístupniť vyššie vzdelávanie a zlepšiť jeho kvalitu prostredníctvom zvýšeného prideľovania zdrojov. V Spojenom kráľovstve chce Národná únia študentov využiť kolektívnu silu svojich členov v boji za bezplatné, demokratické a inkluzívne vzdelávanie pre mladých ľudí nad 16 rokov s osobitným dôrazom na revíziu systému financovania, zrušenie školného a zabezpečenie dôstojného odmeňovania učiteľov. Zambijská národná študentská únia zdôrazňuje dôležitosť akademickej slobody.

Väčšina organizácií uviedla, že boli počas tvorby politík konzultované, zvyčajne prostredníctvom osobných stretnutí a workshopov, priamych konzultácií na pozvanie vlád a prostredníctvom zastúpenia vo formálnom orgáne. Zo všetkých organizácií 57 % uviedlo, že predložili pripomienky ku konzultácii. Z nich však iba 6 z 10 (alebo 33 % všetkých organizácií) uviedlo, že ich spätná väzba bola zohľadnená pri tvorbe zákona alebo politiky a iba 5 z 10 (alebo len 28 % všetkých organizácií) dostalo odpovede na to, ako bola táto spätná väzba zohľadnená. Iba jedna z piatich organizácií bola požiadaná o vedenie konzultácií a iba jedna zo šiestich o monitorovanie implementácie politiky (obrázok 6).

OBRÁZOK 6.

Jedna z troch mládežníckych a študentských organizácií zaznamenala zohľadnenie svojich podnetov v zákone alebo politike v oblasti vzdelávania.

Frekvencia a typ zapojenia mládežníckych a študentských organizácií do tvorby zákonov a politík, 2025.

Zdroj: Analýza správy GEM založená na odpovediach z prieskumu medzi mládežníckymi a študentskými organizáciami.

„NAŠA ÚSTREDNÁ RADA A VEDENIE SA MENIA KAŽDÝ ROK. SNAŽÍME SA, ABY NAŠE PRÍSPEVKY BOLI ROVNAKO OCENENÉ, VRÁTANE ZO STRANY UČITEĽOV."

Únia študentov a stredoškolákov Nórska

Organizácie sa snažia ovplyvňovať vládne politiky rôznymi spôsobmi. Môžu byť **zastúpené v štruktúrovaných mechanizmoch**. Vo Švédsku Národná únia študentov menuje študentských zástupcov do rád a referenčných skupín vládnych komisií, ktorí sa zúčastňujú verejnej diskusie a zaujímajú oficiálne stanoviská. V Spojenom kráľovstve Národná únia študentov lobuje vo vláde, funguje ako sekretariát pre parlamentnú skupinu pre študentov, komunikuje e-maily a stretáva sa s členmi oboch komôr parlamentu, ministrami a vyššími štátnymi úradníkmi, aby objasnili svoje postoje.

Ak sa s nimi nekonzultuje, organizácie môžu **lobovať a protestovať**. Na Pobreží Slonoviny kolégium delegátov navrhuje zmeny a doplnenia politík, hoci zvyčajne nie je účastníkom procesu tvorby politík. Národná aliancia študentských organizácií v Rumunsku vydáva kritické verejné vyhlásenia, keď vláda dostatočne nekonzultuje s mládežou alebo študentskými orgánmi. Prostredníctvom organizácií sa uskutočňuje aj zvyšovanie povedomia, obhajoba a lobovanie. Keňská národná rada mládeže vyzýva verejnosť na účasť na svojich komunikačných kanáloch, platformách sociálnych médií a fórach pre zapojenie mládeže do otázok mládeže vrátane vzdelávania. Národná organizácia pre záujmy mládeže, školákov a študentov Surinamu publikuje články, v ktorých zdôrazňuje potrebu zapojenia zástupcov študentov do rozhodovacích procesov. Niektoré organizácie vykonávajú politický výskum a analýzu na podporu svojich pozícií. V Bosne a Hercegovine Študentská únia Republiky srbskej vykonáva prieskumy názorov a priorít študentov a potom ich zdieľa prostredníctvom svojich reprezentatívnych priestorov. V Litve Národná únia študentov vydáva a šíri periodiká zamerané na zabezpečenie širokej účasti študentov.

Organizácie sa tiež snažia rozvíjať **kapacity** mládeže na účasť a mobilizáciu. Federácia frankofónnych študentov v Belgicku podporuje voľby do miestnych zastupiteľstiev, školí študentských zástupcov na výkon ich zverených úloh a spája ich, aby diskutovali o politikách, ktoré sa týkajú mladých ľudí. Federácia liberijskej mládeže identifikuje a posilňuje zástupcov mládeže, aby sa zúčastňovali stretnutí zainteresovaných strán, politických fór a legislatívnych vypočutí. V Nepále Národná rada mládeže školí mládež v oblasti konzultácií a orientácie, organizuje modelové parlamenty pre mládež a podporuje dobrovoľníctvo. V Paraguaji Národná únia študentských centier vytvorila participatívne priestory so študentmi a mladými ľuďmi, aby im pomohla stať sa aktivistami na obranu ich práv. V Spojenom kráľovstve poskytuje Waleský mládežnícky parlament zvoleným mladým ľuďom prístup k ministrom, predsedom výborov a osobám s rozhodovacou právomocou, aby sa ich nápady a správy zohľadnili.

„NAŠOU HLAVNOU PRÁCOU JE ADVOKÁCIA A ZVYŠOVANIE POVEDOMIA."

Koalícia mládeže v Tanzánii

Väčšina organizácií vníma svoju mieru zapojenia ako nedostatočnú

Keď sa respondentov pýtali na ich názory na zapojenie vlády, 26 % z 99 mládežníckych a študentských organizácií, ktoré odpovedali na prieskum, uviedlo, že ministerstvo školstva ich vždy alebo často zapája do tvorby právnych predpisov alebo politík; a 19 % uviedlo, že sú spokojní alebo veľmi spokojní s úrovňou zapojenia. Tieto podiely boli vyššie medzi 26 organizáciami, ktoré zastupovali študentov vysokých škôl, pričom 39 % uviedlo časté zapojenie zo strany ministerstva školstva a 27 % vyjadrilo spokojnosť s touto úrovňou zapojenia. Naproti tomu 19 organizácií, ktoré zastupovali študentov, uviedlo najvyššie percento zriedkavej angažovanosti (47 %) a pocitu nespokojnosti alebo veľkej nespokojnosti s úrovňou angažovanosti (58 %) (Tabuľka 5).

TABUĽKA 5.
Vnímanie kvality zapojenia mládežníckych a študentských organizácií do procesov tvorby vzdelávacích zákonov a politík podľa typu organizácie

	Národná rada mládeže N = 30	Študentská organizácia stredných škôl N = 19	Študentská organizácia vysokých škôl N = 26	Poradný orgán pre mládež N = 8	Iné N = 16	Celkom
Ministerstvo školstva zapája našu organizáciu do tvorby právnych predpisov/politík						
Vždy	3	5	8	25	6	7
Často	20	21	31	0	6	19
Niekedy	17	11	35	13	56	26
Zriedkavo	33	42	15	38	6	26
Nikdy	10	5	4	25	13	9
Naša organizácia je spokojná so svojou účasťou na procese tvorby vzdelávacích zákonov/politík						
Veľmi spokojná	0	0	4	25	0	3
Spokojná	17	16	23	13	6	16
Neutrálny postoj	27	5	27	13	25	21
Nespokojná	30	47	31	25	50	36
Veľmi nespokojná	10	11	8	25	6	10
Nasledujúce slovo najlepšie vystihuje zapojenie našej organizácie do tvorby vzdelávacích zákonov/politík						
Oceňovaná	3	11	8	25	6	8
Spolupracujúca	17	0	12	13	6	10
Konzultovaná	20	26	35	25	44	29
Informovaná	33	37	31	38	19	31
Vylúčená	10	5	8	0	13	8
Naša organizácia sa domnieva, že na zabezpečenie účasti mládeže/študentov sa vynakladá dostatok času a zdrojov.						
Súhlasím	0	5	4	38	13	7
Čiastočne súhlasím	27	26	23	13	19	23
Neutrálny postoj	13	5	8	13	0	8
Čiastočne nesúhlasím	30	37	50	13	31	35
Nesúhlasím	13	5	8	28	25	13

Poznámka: Súčet percent nemusí dosahovať 100 %, pretože niektoré organizácie na tieto otázky neodpovedali.
Zdroj: Analýza správy GEM založená na odpovediach z prieskumu mládežníckych a študentských organizácií.

„CHCEME VYUŽIŤ KOLEKTÍVNU SILU ŠTUDENTSKÝCH ZVÄZÍ A ŠTUDENTOV SMEROVAŤ K BEZPLATNÉMU, DEMOKRATICKOM A INKLUZÍVNOM VZDELÁVANÍ PO DOVŔŠENÍ 16 ROKOV PRE ŠTUDENTOV V CELOM SPOJENOM KRÁĽOVSTVE. TO ZNAMENÁ ZMENU SYSTÉMU FINANCOVANIA VYSOKÉHO ŠKOLSTVA."

Národná únia študentov Spojeného kráľovstva

Päťúrovňová kvalitatívna stupnica hĺbky zapojenia organizácií s vládou sa pohybovala od vylúčenia (najhorší typ zapojenia) cez jednoduchú informovanosť až po konzultácie pred prechodom k spolupráci a nakoniec oceneniu (najlepší typ zapojenia). 20 % zo všetkých organizácií malo pocit, že spolupracujú s vládou alebo že ich príspevky sú cenené.

Mládežnícke a študentské organizácie zdôrazňujú dôležitosť formálnych mechanizmov. Priamy konzultačný vzťah s vládou však nevedie k väčšej spokojnosti. Viac ako polovica organizácií bola súčasťou formálneho vládneho orgánu (alebo dokonca dostávala vládne granty), ale viac ako 40 % týchto organizácií uviedlo, že nie sú spokojné s úrovňou svojho zapojenia (rámček 10).

RÁMČEK 10.

V Luxembursku ani formálna úloha mládeže nezaručuje skutočný vplyv

V Luxembursku je účasť mládeže na občianskom živote, študentskom živote a rozvoji a rozhodovaní v oblasti vzdelávania upravená rôznymi právnymi predpismi. Politická účasť mladých ľudí bola zdôraznená ako prierezová téma vzdelávania a mládežníckej politiky. Vláda tiež jasne uviedla, že mládežnícku politiku možno implementovať len v spolupráci so samotnými mladými ľuďmi na rôznych úrovniach riadenia.

Medzi oficiálne mechanizmy zapojené do procesov rozhodovania vlády patrí Národná rada mládeže (Jugendrot/CGJL) – ktorá pôsobí napríklad vo Vyššej rade pre mládež, Vyššej rade pre dobrovoľníctvo a Vyššej rade pre pomoc deťom a rodinám – Národná konferencia študentov Luxemburska (CNEL) – ktorá pôsobí v Rade pre vzdelávanie a je povinná formálne schvaľovať politiky vzdelávania – a Mládežnícky parlament.

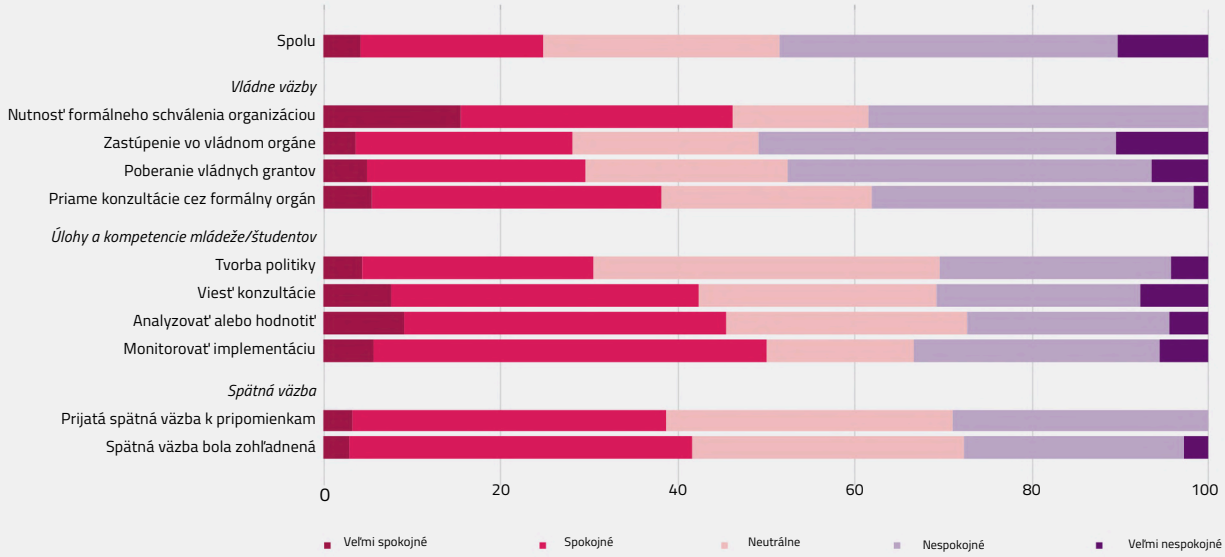
Organizácie, ktoré odpovedali na prieskum, zdôraznili svoje interakcie, ale aj obmedzený vplyv. Národná rada mládeže vníma svoju kľúčovú úlohu vo vzdelávaní v podpore Národnej konferencie študentov zdrojmi, logistikou a financiami, ale uznala, že strata členstva vo Vyššej rade národného vzdelávania obmedzila jej vplyv na Ministerstvo národného vzdelávania, detí a mládeže a Poslaneckú snemovňu v otázkach vzdelávania. Ďalej uviedli: „V našich projektoch zameraných na účasť mládeže (ako je napríklad Konvent mládeže alebo Mládežnícky parlament) sa mladí účastníci vyjadrujú k otázkam vzdelávania a zdieľajú ich s politickými činiteľmi s rozhodovacou právomocou. V týchto prípadoch však len zriedka dostávame spätnú väzbu od politických činiteľov s rozhodovacou právomocou ohľadom následných opatrení na základe návrhov vypracovaných mladými ľuďmi."

Národná konferencia študentov zohráva ústrednú úlohu prostredníctvom svojej úlohy v zapájaní študentov do vzdelávacích zákonov a politík. Napríklad poskytla spätnú väzbu k politikám týkajúcim sa povinnej školskej dochádzky a zákazu mobilných telefónov v školách. Zabezpečuje, aby sa študentské voľby konali na všetkých stredných školách, aby sa zástupcovia študentov mohli zúčastniť konferencie. Napriek svojej reprezentatívnej a formalizovanej funkcii však organizácia vníma svoj vplyv ako problematický: „Vplyv našej organizácie môže byť v porovnaní s inými aktérmi obmedzený. Okrem toho nedostatok transparentnosti v legislatívnych procesoch a nedostatočné monitorovanie reforiem sťažujú skutočné meranie vplyvu našich opatrení."

OBRÁZOK 7.

Mládežnícke a študentské organizácie sú so svojím zapojením spokojnejšie, ak majú konkrétne zodpovednosti.

Vnímanie kvality zapojenia do procesov tvorby vzdelávacích zákonov a politík zo strany mládežníckych a študentských organizácií podľa typu zapojenia.

Zdroj: Analýza správy GEM založená na odpovediach z prieskumu medzi mládežníckymi a študentskými organizáciami.

Hoci je to menej bežné, keď majú mladí ľudia a študenti určité povinnosti, ako napríklad požiadavku formálne schváliť politiku alebo viesť konzultácie (čo je prípad približne jednej zo štyroch organizácií) alebo keď dostali spätnú väzbu k svojim pripomienkam a ich pripomienky boli zohľadnené (čo je prípad približne jednej z troch organizácií), je pravdepodobnejšie, že uvedú, že sú spokojní alebo veľmi spokojní s kvalitou zapojenia (obrázok 7).

„NEOCHOTA URČITÝCH ZAINTERESOVANÝCH STRÁN OSVOJIŤ SI NOVÉ NÁVRHY, OBMEDZENÉ ZDROJE ORGANIZÁCIE, ABSENCIA ZÁKONNEJ POVINNOSTI KONZULTOVAŤ SO ŠTUDENTSKÝMI ORGANIZÁCIAMI, AKO AJ NEDOSTATOK TRANSPARENTNOSTI A OTVORENOSTI VOČI DIALÓGU ZO STRANY VLÁDNYCH ORGÁNOV, SÚ NIEKTORÉ Z VÝZIEV, KTORÝM ČELÍME."

Národná aliancia študentských organizácií v Rumunsku (ANOSR)

Mládežnícke a študentské organizácie čelia rôznym výzvam

Výzvy, ktoré opisujú mládežnícke a študentské organizácie, spadajú do štyroch hlavných kategórií, pričom všetky zvyšujú riziko ich zanedbania: vnímanie zámerov vlády, časové obmedzenia, ťažkosti s vnútorným riadením a širšie kontextové obmedzenia.

Organizácie majú pocit, že ich priestor na rozhodovanie je obmedzený. Luxemburská národná rada mládeže tvrdí, že sa systematicky nezapája do tvorby vzdelávacieho práva ani politík a že sa od nej vôbec nevyžadovala spätná väzba k politikám týkajúcim sa francúzskej gramotnosti, predĺženia povinnej školskej dochádzky a rozvoja infraštruktúry stredných škôl. Taktiež zriedka dostáva spätnú väzbu k návrhom v oblasti vzdelávania, ktoré boli vypracované na Konvente mládeže alebo v Mládežníckom parlamente. Národná aliancia študentských organizácií v Rumunsku zdôraznila problém absencie zákonnej požiadavky na konzultácie so študentskými organizáciami, spolu s neochotou zainteresovaných strán podporovať návrhy a nedostatkom transparentnosti a otvorenosti voči dialógu zo strany vládnych orgánov. Únia študentov stredných škôl Srbska

poukázala na to, že ministerstvo školstva väčšinou vytvára politiky nezávisle s malým priestorom na ich ovplyvnenie. Jej presadzovanie záujmov sa zredukovalo na blokovanie negatívnych politík namiesto tvorby pozitívnych. V Španielsku Rada mládeže opísala problém nedostatku štrukturálnych a systematických mechanizmov pre účasť mládeže na vzdelávaní a obmedzenú spätnú väzbu k svojim podnetom a príspevkom.

Takéto pocity vyjadrili najmä organizácie mimo Európy. Národná študentská únia Belize poukázala na systematický odpor zo strany úradov, ktorý bráni tomu, aby boli študenti v rozhodovacích procesoch prioritou. Národná rada študentov Pobrežia Slonoviny sa stretáva s odporom zo strany úradov pri diskusii o návrhoch zákonov so študentmi (rámček 11). Japonská rada mládeže uvádza nedostatok priestoru na zapojenie, pretože deti a mládež sú vnímané ako ľudia, ktorých treba vzdelávať, a nie ako ľudia, ktorých hlasy majú byť vypočuté. V Keni Asociácia pre mentoring študentiek uviedla, že najdôležitejšie rozhodnutia v oblasti vzdelávacej politiky sa prijímajú v uzavretých a vysoko byrokratických priestoroch, kde sú študentské a mládežnícke organizácie nedostatočne zastúpené alebo úplne vylúčené. Federácia liberijskej mládeže poukázala na problémy s obmedzeným prístupom k politickým priestorom na vysokej úrovni z dôvodu politického blokovania prístupu alebo nedostatočného formálneho uznania príspevkov mládeže, pričom byrokratické prieťahy brzdia pokrok, aj keď sú vstupy mládeže predložené. V Mozambiku Asociácia študentov záverečných ročníkov poznamenáva, že „mladí ľudia nemajú veľa priestoru na vyjadrenie svojich názorov". Národná únia študentských centier Paraguaja jednoducho uviedla, že „štát sa nás snaží oslabiť, eliminovať a ignorovať".

RÁMČEK 11.

Na Pobreží Slonoviny mali dve hlavné mládežnícke organizácie rozdielne skúsenosti s účasťou na rozhodovaní v oblasti vzdelávania

Hlavnými dokumentmi Pobrežia Slonoviny, ktoré sa zaoberajú mládežou, sú Národný rozvojový plán (2021 – 2025) a Vládny program pre mládež (2023 – 2025). Plán zdôrazňuje dôležitosť začlenenia mládeže do verejných politík, najmä vo vzdelávaní. Podporuje aktívnu účasť mládeže prostredníctvom národných konzultácií zameraných s cieľom získať ich očakávania a návrhy. Na základe tohto rámca sa program snaží ďalej integrovať mladých ľudí do rozhodovacích procesov, najmä vo vzdelávaní, s cieľom zvýšiť ich zamestnateľnosť a sociálno-profesijnú integráciu.

Conseil national des jeunes de Côte d'Ivoire (CNJCI) a Collège des délégués de Côte d'Ivoire (CDCI) (predtým Národná rada študentov) sú hlavnými mládežníckymi organizáciami v krajine. CNJCI bola zriadená v rámci Ministerstva mládeže. Je to poradný orgán, ktorý poskytuje rámec pre konzultácie s mládežníckymi organizáciami. Pomáha mladým ľuďom vyjadrovať sa k verejným politikám a programom, ktoré sa ich týkajú, predkladať návrhy týkajúce sa vzdelávania a zabezpečovať zastúpenie mládeže na domácej aj medzinárodnej úrovni (CNJCI, 2023). Jej hlavným cieľom je „zabezpečiť, aby bolo hlas mladých ľudí počuť a podnecovať ich ambície". Jej členovia sú vyberaní prostredníctvom volieb. Rada je zastúpená na Ministerstve mládeže, v medzirezortnom výbore pre mládežnícke programy Úradu predsedu vlády, v poradnej rade Agentúry pre zamestnanosť mladých ľudí a v riadiacich výboroch Úradu pre koordináciu programov zamestnanosti a Národného úradu pre občiansku službu. Boli s ňou priamo vedené konzultácie pri príprave rámcového zákona o mládeži prijatého v roku 2024, vládneho programu pre mládež a Valného zhromaždenia národného vzdelávania v roku 2021. CNJCI opísala svoju angažovanosť ako spoluprácu s dostatočným časom a zdrojmi na zabezpečenie účasti mládeže.

CDCI je odborový zväz študentov vysokých škôl. Jeho hlavným cieľom je zabezpečiť, aby bola legislatíva formulovaná v súlade s medzinárodnými štandardmi v oblasti vzdelávania a zohľadňovala najlepšie záujmy študentov. Je to registrovaná mimovládna organizácia s individuálnym študentským členstvom po registrácii. Je zastúpená vo výbore pre dialóg a mier Ministerstva vysokého školstva a vedeckého výskumu. Keďže s ňou vláda formálne nekonzultovala, zvyčajne poskytuje spätnú väzbu k novým politikám po ich zverejnení. V dôsledku toho je odborový zväz veľmi nespokojný so svojím zapojením a cíti sa vylúčený: „Zvyčajne postupujeme prostredníctvom rokovaní, pričom najprv identifikujeme nezrovnalosti a predkladáme pozmeňovacie návrhy. To je obzvlášť ťažké, pretože vždy reagujeme až po implementácii zákonov a politík, keďže sa nikdy nepodieľame na ich tvorbe."

CNJCI poukázala na „potrebu zriadiť spoločný výbor pre monitorovanie vzdelávacej politiky", do ktorého by bola zapojená. Ako ďalšie výzvy uvádzajú aj školenia a financovanie projektov. CDCI však uviedla väčšie výzvy: „Vo všeobecnosti čelíme odporu akademických autorít, z ktorých väčšina chce, aby sa zákony implementovali bez diskusie, aj keď to podľa nášho názoru neprejavuje rešpekt voči záujmom študentov."

Niektoré organizácie uviedli, že ich príspevky nie sú pri rozhodovacom stole cenené. V Belgicku má Federácia francúzsky hovoriacich študentov pocit, že sú „počutí, ale nie vypočutí. Najmä vtedy, keď postoje, ktoré obhajujeme, nie sú v súlade s vládou". Švédska národná únia študentov protestovala, že keďže „tí, ktorí sú pri moci, nás neberú vážne, máme pocit, že keď nás pozvú, odškrtávame si povinnosť". Únia stredoškolákov Severného Írska (Spojené kráľovstvo) čelí výzve, že ju berú vážne ako organizáciu vedenú mládežou: „politici s nami často súhlasia, ale v skutočnosti nepodniknú žiadne kroky v súvislosti s tým, o čo sa usilujeme".

Krátky časový rámec na spätnú väzbu je niekedy výzvou. Austrálska koalícia pre záležitosti mládeže sa domnieva, že krátke lehoty konzultácií obmedzujú rozsah a podrobnosť ich príspevkov vzhľadom na ich obmedzený počet zamestnancov a zdrojov na oslovenie mladých ľudí. V Belgicku Flámska študentská únia tiež zdôraznila, že „tvorcovia politík chcú rýchlo dosiahnuť politické rozhodnutia, zatiaľ čo zapojenie mladých ľudí do procesu si vyžaduje čas". V Estónsku Národná rada mládeže zdôraznila nedostatok času na zapojenie sa a to, že „ministerstvo chce všetko a zároveň nič". Švédska národná študentská únia opísala, že čelí výzvam v podobe krátkodobého politického rozhodovania, čo sťažuje presadzovanie udržateľných reforiem vysokoškolského vzdelávania v oblastiach, ako sú financovanie štúdia, zabezpečenie kvality a financovanie výskumu.

Mnohé organizácie spomínajú problémy s financovaním a kapacitami. V Kolumbii Národná asociácia študentov stredných škôl zdôrazňuje nedostatok financovania ako svoj hlavný problém, čo obmedzuje ich zber dát a výskum medzi študentami v celej krajine a ich úlohu ako styčného orgánu pre všetkých študentov. Faerská národná únia študentov uviedla, že ročný vládny grant sa nezvýšil už takmer deväť rokov. Vo Francúzsku Federácia všeobecných študentských združení opísala pokles financovania študentských spolkov a organizácií. Malawijská národná rada mládeže uviedla, že má obmedzenú technickú kapacitu na poskytovanie príspevkov založených na dôkazoch v diskusiách o vzdelávacom zákone alebo politike, čo ešte zhoršujú obmedzené finančné zdroje na štruktúrovaný výskum a konzultácie. Tanzánska koalícia mládeže uviedla nedostatok zdrojov na oslovenie mladých ľudí.

Niektoré organizácie tiež nastolili otázku zapojenia a zastúpenia študentov. V Dánsku Národná únia študentov uviedla nedostatočnú kapacitu na zapojenie a mobilizáciu študentov vo veľkom počte. V Maďarsku čelí Národná študentská únia výzve integrovať spätnú väzbu od univerzít, ktoré sa líšia z hľadiska študentskej populácie, zázemia a lokality, aby dospeli k spoločnému stanovisku. V Litve Národná študentská únia vyjadrila poľutovanie nad neangažovanosťou študentov, ktorých zastupuje, pretože musia pracovať na plný úväzok alebo sa venovať dobrovoľníctvu a študovať. Študentská únia škôl v Nórsku zdôraznila problém kontinuity, keďže jej ústredná rada a vedúci predstavitelia sa menia každý rok. V Portugalsku sa Rada mládeže zamerala na výzvu zabezpečenia rozmanitého zastúpenia mládeže. Problém zastúpenia sa niekedy premieta do problému nízkej viditeľnosti. V Rakúsku je Federálna rada zástupcov žiakov národným voleným orgánom, ale väčšina žiakov o jej existencii nevie. Švédska národná študentská únia a Únia študentských organizácií vo Švajčiarsku uviedli nedostatočný záujem médií o prezentáciu ich aktivít pri obhajobe záujmov študentov, čo sťažuje budovanie širokej podpory pre študentské otázky.

Účasť funguje len vtedy, keď sú študenti zapojení od začiatku

Arno Schrooyen, Európska únia študentov

Volám sa Arno Schrooyen a momentálne som viceprezidentom Európskej študentskej únie (ESU). Organizácia združuje 43 národných študentských únií zo 40 krajín Európskeho priestoru vysokoškolského vzdelávania, ktoré zastupujú približne 20 miliónov študentov. Naša práca presahuje rámec Európskej únie a spolupracujeme s EÚ, Radou Európy a vysokoškolskými inštitúciami, aby sme zabezpečili, že hlas študentov bude vypočutý pri tvorbe politík a riadení.

Moje zapojenie do študentského zastupovania sa začalo takmer náhodou. Keď som začal študovať, stretol som predsedu svojej miestnej študentskej únie, ktorý ma povzbudil, aby som sa zapojil. Neskôr som sa pridal k frankofónnej študentskej únii Belgicka, kde som pracoval tri roky, a to aj v oblasti medzinárodných záležitostí. V tejto funkcii som niekoľko rokov zastupoval svoju úniu v ESU. V určitom bode som mal pocit, že som dokončil svoju prácu na národnej úrovni, ale ešte som neskončil so študentským zastupovaním. Preto som kandidoval vo voľbách v rámci ESU a pokračoval vo svojom pôsobení na európskej úrovni.

Pre nás zmysluplné zapojenie študentov znamená zapojenie študentov do všetkých častí rozhodovacích procesov na pôde vysokých škôl, ako aj do politiky vysokoškolského vzdelávania na miestnej, regionálnej a celoštátnej úrovni. Znamená to vytváranie politík pre študentov so študentmi. Príliš často sa so študentmi konzultuje až vtedy, keď už je politika pripravená a dá sa toho zmeniť len málo. Zapojenie od samého začiatku vytvára iný pocit zodpovednosti i stotožnenia sa s výsledkom a pomáha predchádzať tomu, aby bola účasť len symbolická.

Vidíme aj dôsledky paternalizmu. Študentskí zástupcovia často pôsobia vo funkcii len krátko a neustále sa učia. V niektorých prípadoch sú ich nápady okamžite zamietnuté. Vyskytujú sa aj prípady negatívnych reakcií voči študentom, ktorí sa ozvú, vrátane ťažkostí s absolvovaním stáží či vylúčenia z akademickej komunikácie. Tieto skúsenosti odrádzajú od ďalšieho zapájania sa.

Naďalej pretrváva niekoľko prekážok. Strach z odvety je stále prítomný a budovanie kultúry participácie si vyžaduje, aby inštitúcie a zamestnanci akceptovali kritiku. Ďalšou veľkou výzvou sú časové a finančné obmedzenia. V mnohých krajinách je zastúpenie študentov dobrovoľné a musí byť vyvážené štúdiom a platenou prácou. Študenti, ktorí by sa chceli zapojiť, si to z časového hľadiska často nemôžu dovoliť. Tlak na včasné dokončenie štúdia účasť ďalej obmedzuje. Väčšia flexibilita, ako napríklad umožnenie študentom vymeškať vyučovanie alebo predĺženie študijných období pre zástupcov študentov by zapojenie uľahčila.

Napriek týmto výzvam viedla účasť študentov ku konkrétnym výsledkom. Na európskej úrovni bola ESU v roku 2005 spoluautorkou Európskych noriem a smerníc pre zabezpečovanie kvality spolu s univerzitnými združeniami a agentúrami pre zabezpečovanie kvality. Neskôr, keď sa Bolonský proces zaoberal sociálnym začlenením, ESU prispela k vypracovaniu Princípov a usmernení pre sociálny rozmer vo vysokoškolskom vzdelávaní. Po rokoch presadzovania boli princípy a usmernenia prijaté v roku 2020 na ministerskej konferencii v Ríme a v súčasnosti stanovujú minimálne štandardy pre sociálne začlenenie v celej Európe.

Do budúcnosti musia tvorcovia politík lepšie pochopiť, ako funguje zapojenie študentov. Keď študenti vyjadria nesúhlas s nejakou politikou a zorganizujú sa, inštitúcie niekedy reagujú defenzívne a vykresľujú študentov ako neochotných zapojiť sa. V skutočnosti študenti zostávajú otvorení dialógu, ale zmysluplná účasť si vyžaduje reciprocitu. Zapojenie študentov do celého procesu a rozvíjanie ich myšlienok je nevyhnutné. Užitočným ponaučením môžu byť modely, ako je napríklad systém spoločného riadenia (ko-manažmentu) Rady Európy, v ktorom mladí ľudia a členské štáty rozhodujú ako rovný s rovným.

ZÁVER

Mladí ľudia nemajú zastúpenie na rozhodovacích pozíciách a sú vylúčení z politických rozhodnutí, ktoré ich neúmerne ovplyvňujú, ako napríklad v oblasti verejného dlhu, klimatických zmien a – čo je hlavným zameraním tejto správy – vzdelávania. V roku 2022 **Deklarácia mládeže** zo summitu o transformácii vzdelávania jasne uznala mladých ľudí za aktívnych činiteľov systémových a dlhodobých zmien. Deklarácia požadovala, aby sa mladí ľudia zmysluplne zapájali ako plnohodnotní partneri, ktorí prekročia tradičnú úlohu príjemcov v politike vzdelávania. Nie je to len preto, že mládežnícke skupiny požadujú zapojenie, ale aj preto, že vlády si uvedomujú, že musia využiť víziu hlavných zainteresovaných strán vzdelávacieho systému. Ich hlas bude nevyhnutným prínosom k urýchleniu pokroku v agende cieľov udržateľného rozvoja (SDG), k formovaniu budúcich národných vzdelávacích programov, ako aj ku globálnemu konsenzu o dokumente, ktorý po roku 2030 nahradí Agendu pre udržateľný rozvoj.

V reakcii na výzvu Deklarácie mládeže a na rozhodnutie Riadiaceho výboru na vysokej úrovni pre cieľ udržateľného rozvoja č. 4 z roku 2022, ktoré bolo prijaté v reakcii na summit o transformácii vzdelávania, táto správa poskytuje východiskový bod týkajúci sa rozsahu zapojenia mládeže do rozhodovania o legislatíve a tvorbe politík v oblasti vzdelávania. Analýza je založená **na dvoch prieskumoch**: jednom určenom vládam, ktorý skúmal existenciu a využívanie konzultačných mechanizmov, a druhom určenom mládežníckym a študentským organizáciám, ktorý skúmal ich vnímanie hodnoty týchto mechanizmov. V druhom prípade prieskumu predchádzalo globálne **mapovanie** až piatich národne reprezentatívnych mládežníckych a študentských organizácií v každej krajine s cieľom určiť cieľovú vzorku. Patrili sem národné rady mládeže, poradné orgány mládeže, študentské organizácie škôl, vysokoškolské študentské organizácie a akékoľvek iné národné alebo zastrešujúce organizácie potenciálne zapojené do rozhodovania o vzdelávaní na národnej úrovni. Mládežnícke organizácie pôsobiace na miestnej úrovni a organizácie vedené mládežou, ktoré sa venujú špecifickým témam, boli mimo rámca tohto prieskumu.

Odpovede vlád, ktoré boli získané z polovice krajín sveta a s vyváženým pokrytím medzi regiónmi, ukázali, že boli zavedené konzultačné mechanizmy, ktoré sú poháňané obhajobou zo strany mládežníckych organizácií na globálnej, regionálnej a národnej úrovni.

Konkrétne formálne mechanizmy však boli bežnejšie v krajinách s vysokými príjmami, v liberálnych demokraciách a – hoci to znie paradoxne – aj v starnúcich spoločnostiach, kde mladí ľudia tvoria menšinu.

Odpovede mládežníckych a študentských **organizácií**, z ktorých viac ako polovica pochádzala z Európy, naznačujú, že aj tam, kde existujú formálne mechanizmy pre zapojenie mládeže do vzdelávania, tieto štruktúry zriedkakedy premieňajú účasť na skutočný vplyv na politické rozhodnutia. Väčšina organizácií potvrdzuje, že sa s nimi konzultovalo počas tvorby politík, ale konštatuje, že ich spätná väzba nebola v skutočnosti zapracovaná do konečných rozhodnutí. Navyše, len veľmi málo z nich dostalo zmysluplnú úlohu pri vedení konzultácií alebo monitorovaní implementácie. Celková spokojnosť so spoluprácou s vládou zostáva nízka, pričom väčšina organizácií má pocit, že skutočne nespolupracovali ako cenní partneri. Najnižšiu úroveň spokojnosti zaznamenávajú skupiny študentov.

Napriek tomu existuje množstvo prípadov, keď skutočný záväzok vlády k princípu zmysluplnej a inkluzívnej účasti sa zhodoval so silnou organizačnou kapacitou mládeže a študentov, čo viedlo k vytvoreniu dobrých príkladov spätnej väzby z konzultácií, ktorá ovplyvňuje politické rozhodnutia. Zaznamenali sme mnoho príkladov reálneho **vplyvu** a systematickej spolupráce, ktoré pokrývali širokú škálu otázok od duševného zdravia až po vzdelávanie pôvodného obyvateľstva a od zákazu mobilných telefónov v školách až po štipendiá.

Tieto zistenia sú dôležité pre pochopenie rôznych úrovní participácie mládeže na vzdelávacích právnych predpisoch a politických rozhodnutiach. Zároveň je dôležité si uvedomiť metodologické výzvy. Monitorovanie zapojenia mládeže a študentov do rozhodovania o vzdelávaní prostredníctvom sebahodnotiacich správ **vlád** má však svoje úskalia. Respondenti vnímajú rozsah zapojenia mládeže a študentov odlišne, hrozí riziko nadhodnotenia vládnych úspechov a ich odpovediam môže chýbať konkrétnosť. Pri podrobnom opise formálnych mechanizmov zavedených pre zapojenie mládeže a študentov do rozhodovania, sa odpovede vlád líšili spôsobom, ktorý sťažuje porovnávanie medzi krajinami. Mnohé krajiny síce vo svojich formálnych dokumentoch odkazovali na koncept participácie mládeže, ale bez jasného vymedzenia procesov špecifických pre oblasť vzdelávania.

Nízka miera odpovedí od národne reprezentatívnych mládežníckych a študentských **organizácií**, pričom dotazník predložila iba približne jedna z piatich pôvodne mapovaných organizácií, pramení z viacerých faktorov. Tieto faktory súvisia nielen s politickým kontextom krajiny, ale aj s obmedzeniami organizačných kapacít (problémy, ako napr. fluktuácia vedenia, nedostatok financií a chýbajúce skúsenosti s vypĺňaním prieskumov takéhoto typu). Nemožno podceňovať výzvu, ktorú predstavuje náročnosť oslovovania potenciálnych respondentov, vysvetľovania cieľov a získavania ich dôvery. Mapovanie bolo obmedzené na formálne, národne reprezentatívne organizácie, pričom neformálne skupiny boli vylúčené napriek ich často významnej angažovanosti v politike.

Hoci je nevyhnutné vyvážiť pohľad vlády na zmysluplné zapojenie mládeže a študentov s pohľadom organizácií s cieľom triangulácie informácií, tento prístup so sebou nesie aj riziká, ktoré sťažujú porovnanie medzi krajinami.

Jedným z cieľov správy bolo identifikovať nákladovo efektívny a účinný spôsob **monitorovania** stavu zapojenia mládeže a študentov do rozhodovania o vzdelávaní na celom svete. Zhromažďovanie informácií nielen od vlád, ale aj od mládežníckych a študentských organizácií je však časovo náročné. Preto sa navrhuje, aby sa v budúcnosti zhromažďovali tieto informácie: *Vyžaduje si to ministerstvo školstva zákonom, nariadením alebo iným formálnym vládnym dokumentom? Viesť dialóg s (i) mládežníckymi organizáciami a/alebo (ii) študentskými organizáciami či sieťami pri navrhovaní nového zákona alebo politiky v oblasti vzdelávania?* Vlády môžu poskytnúť alebo overiť tieto informácie zhromaždené inými prostriedkami. Táto otázka môže podporiť zodpovednosť a sledovať zapojenie mládeže.

Okrem monitorovania by sa malo pokračovať v úsilí o **hodnotenie**, či je úsilie vlády o zapojenie mládeže a študentov do rozhodovania o vzdelávaní zmysluplné. Dôležitým prvým krokom bolo zmapovanie národných organizácií. Úsilie sa teraz môže zamerať na silnejšie informačné aktivity, a to aj prostredníctvom šírenia tejto správy, s cieľom zvýšiť mieru odozvy. Mládežnícke a študentské organizácie by mali potvrdiť, či sú konzultácie a účasť pri rozhodovacom stole zmysluplné, inkluzívne a efektívne.

Odporúčania

Vedenie mládeže si vyžaduje záväzok vlády napĺňať očakávania mládeže ako dôležitý základ pre lepšie procesy. To by znamenalo vytvorenie **priaznivého prostredia** s primeranými investíciami a inštitucionálnou podporou a lepšiu komunikáciu medzi vládami a mladými ľuďmi. V súlade s týmto posolstvom a s cieľom zdôrazniť, že mladí ľudia sú lídrami pri vytváraní lepšej budúcnosti vzdelávania, boli nasledujúce odporúčania napísané spolu s mladými ľuďmi, aby sa zabezpečilo, že ich hlasy priamo formujú cestu vpred. Umožnenie vedúcej úlohy mládeže a študentov vo vzdelávaní si bude vyžadovať, aby si tento cieľ osvojili mladí ľudia, študenti, vlády a všetky organizácie, ktoré sa aktívne zasadzujú za prítomnosť a viditeľnosť mládeže a študentov.

V oblasti vzdelávania je potrebné **vedenie** mládeže a študentov, no na mladých ľudí a študentov sa zvyčajne nehľadí ako na partnerov, ktorí by sa s dospelými delili o zodpovednosť za vedenie a rozhodovanie. Na základe odpovedí uvedených v tejto správe zostáva zmysluplné zapojenie do rozhodovania v oblasti vzdelávania ambicióznym cieľom. Medzi úlohy, ktoré nás čakajú, patrí zabezpečenie toho, aby bolo takéto zastúpenie skutočne zakotvené v národných procesoch; aby sa relevantné perspektívy využívali na zlepšenie zákonov a politík; aby sa budovala politická vôľa investovať do priaznivého prostredia; aby sa poskytovala primeraná finančná a inštitucionálna podpora; a presvedčiť tých, ktorí sú pri moci, aby vstúpili do medzigeneračného dialógu a zohľadnili návrhy mládeže a študentov.

„NAJPRV MUSÍME VYTVORIŤ ZÁKONY, KTORÉ ZABEZPEČIA, ŽE VLÁDA A MIESTNE SAMOSPRÁVY BUDÚ V PROCESE TVORBY POLITÍK NAČÚVAŤ HLASOM MLADÝCH ĽUDÍ. POTOM MUSÍME ZHROMAŽDIŤ NÁZORY MNOHÝCH MLADÝCH ĽUDÍ, DÔKLADNE PREŠTUDOVAŤ POLITIKU V OBLASTI VZDELÁVANIA A NÁSLEDNE FORMULOVAŤ KONKRÉTNE ODPORÚČANIA. NAPOKON MUSÍME ŠÍRIŤ POVEDOMIE O PROBLÉMOCH SÚČASNEJ VZDELÁVACEJ POLITIKY PROSTREDNÍCTVOM MÉDIÍ A SOCIÁLNYCH SIETÍ."

Japonská rada mládeže

Vlády, ktoré majú skutočný záujem o príspevok mládeže a študentov k rozhodovaniu v oblasti vzdelávania, musia pracovať v týchto smeroch:

1. Zaviesť formálne mechanizmy v legislatíve alebo nariadeniach, ktoré si vyžadujú účasť mládeže a študentov na rozhodovaní o nových právnych predpisoch alebo politikách v oblasti vzdelávania.
2. Zabezpečiť, aby procesy pozývajúce mládež a študentov k účasti na rozhodovaní v oblasti vzdelávania boli zmysluplné a v súlade so zásadami, ako sú tie v Pakte pre budúcnosť, ktoré zaručujú dostupnú, inkluzívnu a reprezentatívnu účasť; dostatočný čas, budovanie kapacít a zdrojov; jasné úlohy a ciele; bezpečné a dobrovoľné zapojenie a transparentnú komunikáciu o tom, ako vstupy ovplyvnili rozhodnutia.
3. Zapojiť mládežnícke a študentské organizácie nielen do prípravy, ale aj do implementácie vzdelávacích právnych predpisov a politík vrátane (ale nie výlučne) monitorovania, s cieľom vybudovať väčšiu dôveru a spoluzodpovednosť za tieto rozhodnutia.
4. Podporovať zapojenie mládeže a študentov venovaním dostatočného času občianskym zručnostiam v učebných osnovách, ako aj pridelením zdrojov na budovanie kapacít mládežníckych a študentských organizácií, aby sa mladí ľudia mohli stať aktívnymi občanmi, zmysluplne sa zapájať do rozhodovacích procesov vo vzdelávaní a prekonávať prekážky, ktoré im bránia prevziať formálne úlohy vo vládnych štruktúrach.

SPRÁVA O MONITOROVANÍ GLOBÁLNEHO VZDELÁVANIA

VIESŤ S MLÁDEŽOU

SPRÁVA O MLÁDEŽI

Táto správa plní dvojaký účel v kritickom zlomovom momente pre globálne vzdelávanie. Uzatvára cyklus správ GEM 2024/2025 o líderstve so zameraním na význam mládežníckych a študentských lídrov vo vzdelávaní a zároveň slúži ako prvá publikácia v novej sérii Odpočítavanie do roku 2030 (Countdown to 2030) Správy GEM, ktorá bude skúmať podobu vzdelávania po uplynutí súčasného rámca cieľov udržateľného rozvoja (SDG). Dokumentovaním rôznorodých mechanizmov, ktoré jednotlivé štáty uplatňujú na vytváranie rámca pre participáciu mládeže a študentov, sa táto správa snaží posilniť postavenie mladých ľudí pri šírení týchto zistení a pri diskusiách o nich. Predovšetkým sa však zasadzuje za nevyhnutné začlenenie hlasov mládeže a študentov v čase, keď vstupujeme do záverečných rokov plnenia cieľa SDG 4 a začíname koncipovať novú globálnu vzdelávaciu agendu – takú, ktorá musí byť vytváraná nie pre mládež, ale spolu s ňou.

„Zmysluplná účasť študentov nie je voliteľným doplnkom; je základným pilierom demokratických vzdelávacích systémov so zodpovedným riadením. Táto správa správne odhaľuje priepasť medzi symbolickými konzultáciami a skutočným zastúpením študentov a ponúka jasné dôkazy o tom, ako možno spolurozhodovanie a zdieľanú správu realizovať v praxi. Vítame jej zameranie na štrukturálnu participáciu, tvorbu politík založenú na právach a merateľnú zodpovednosť. Globálne študentské fórum s hrdosťou vyjadruje podporu tejto správe a podporuje jej advokačné úsilie."
Globálne študentské fórum (Global Student Forum)

„Hoci sa líderstvo mládeže a študentov uznáva ako nevyhnutné pre lokálne konanie a spoločenskú zmenu, len zriedka sa skúma to, ako sa takéto vedenie zmysluplne podporuje, realizuje a uvádza do praxe. Táto Správa o mládeži sa zaslúžila o zohľadnenie východiskového merania zapojenia mládeže a študentov do tvorby vzdelávacej legislatívy a politík pre hodnotenie na štátnej úrovni. Je to včasná a naliehavá výzva na autentické medzigeneračné začlenenie vo vzťahu k vzdelávaciemu a spoločenskému úspechu."
SDG 4 Youth & Student Network

„Zmysluplné zapojenie mládeže a študentov nie je prejavom zdvorilosti; je to riadiaci imperatív. Zapojenie mládeže a študentov sa príliš často považuje za symbolické, a nie podstatné. Táto správa poskytuje včasné dôkazy o tom, ako vyzerá zmysluplná participácia v praxi a ako môžu vzdelávacie systémy prejsť od obyčajných konzultácií k spoločnému rozhodovaniu. Vítame tento príspevok a oceňujeme Správu GEM za to, že z hlasov mládeže a študentov urobila kľúčovú tému. AASU s hrdosťou podporuje túto správu a jej advokáciu."
Celoafrická študentská únia (AASU)

„Účasť študentov nie je len dôležitou demokratickou praxou, ale aj nevyhnutnosťou pre formovanie lepších vzdelávacích a mládežníckych politík. Vítame poznatky, dôkazy a odporúčania tejto správy, ktoré podčiarkujú a posilňujú význam posilnenia postavenia mladých ľudí ako rovnocenných partnerov pri rozhodovaní."
Organizačná kancelária európskych školských študentských zväzov (OBESSU)

„Účasť mládeže a študentov na rozhodovaní o vzdelávaní je základným vyjadrením záväzku Commonwealthu k inkluzívnemu riadeniu a právu mladých ľudí byť zapojení do všetkých záležitostí, ktoré ovplyvňujú ich životy. Mládežnícka rada Commonwealthu (CYC) plne podporuje zistenia a odporúčania tejto správy, ktoré poskytujú včasné a na dôkazoch založené cesty, ako prejsť od zámerov k praktickému a udržateľnému zapojeniu mládeže do tvorby vzdelávacích politík. CYC vyzýva všetky zainteresované strany, aby prijali a implementovali tieto odporúčania a zakotvili participáciu mládeže ako štandardnú prax vo vzdelávacích systémoch v celom Commonwealthe i mimo neho."
Mládežnícka rada Commonwealthu (Commonwealth Youth Council)

„V organizácii AFS vieme, že rozvoj aktívnych globálnych občanov sa začína tým, že mladým ľuďom dôverujeme ako partnerom pri formovaní vzdelávacích systémov, ktoré im slúžia. Táto Správa GEM poskytuje globálnu perspektívu aj dôkazy potrebné na zabezpečenie toho, aby boli mládež a študenti zmysluplne zapájaní do rozhodovania o vzdelávaní. Prepojením participácie s lepšími a pružnejšími vzdelávacími systémami ponúka správa organizáciám, ako je AFS, jasnú cestu vpred na podporu líderských schopností mládeže a na zabezpečenie toho, aby mladí ľudia boli nielen vypočutí, ale mali aj reálny vplyv na rozhodnutia, ktoré formujú ich vzdelávanie a budúcnosť. Zároveň uznáva, že líderstvo mládeže je kľúčovou hnacou silou globálneho rozvoja a pozitívnej zmeny pre komunity na celom svete."
AFS Intercultural Programs

„Správa o mládeži opätovne potvrdzuje potrebu vytvárať priaznivé prostredie pre aktívne a inkluzívne zapojenie mládeže do rozhodovacích procesov, ktoré v konečnom dôsledku ovplyvňujú ich životy. Mládež disponuje vlastnou iniciatívou (autonómiou), a keď dostane priestor a právomoci viesť procesy, v ktorých sú autentickým stredobodom záujmu práve jej hlasy – vrátane marginalizovanej mládeže –, dokáže poskytovať podnety a ovplyvňovať politiky a programy, posilňovať zodpovednosť vlád a transformovať vzdelávacie systémy."
Ázijsko-juhotichomorská asociácia pre základné vzdelávanie a vzdelávanie dospelých (ASPBAE)

unesco
Global Education Monitoring Report

9 789231 008443